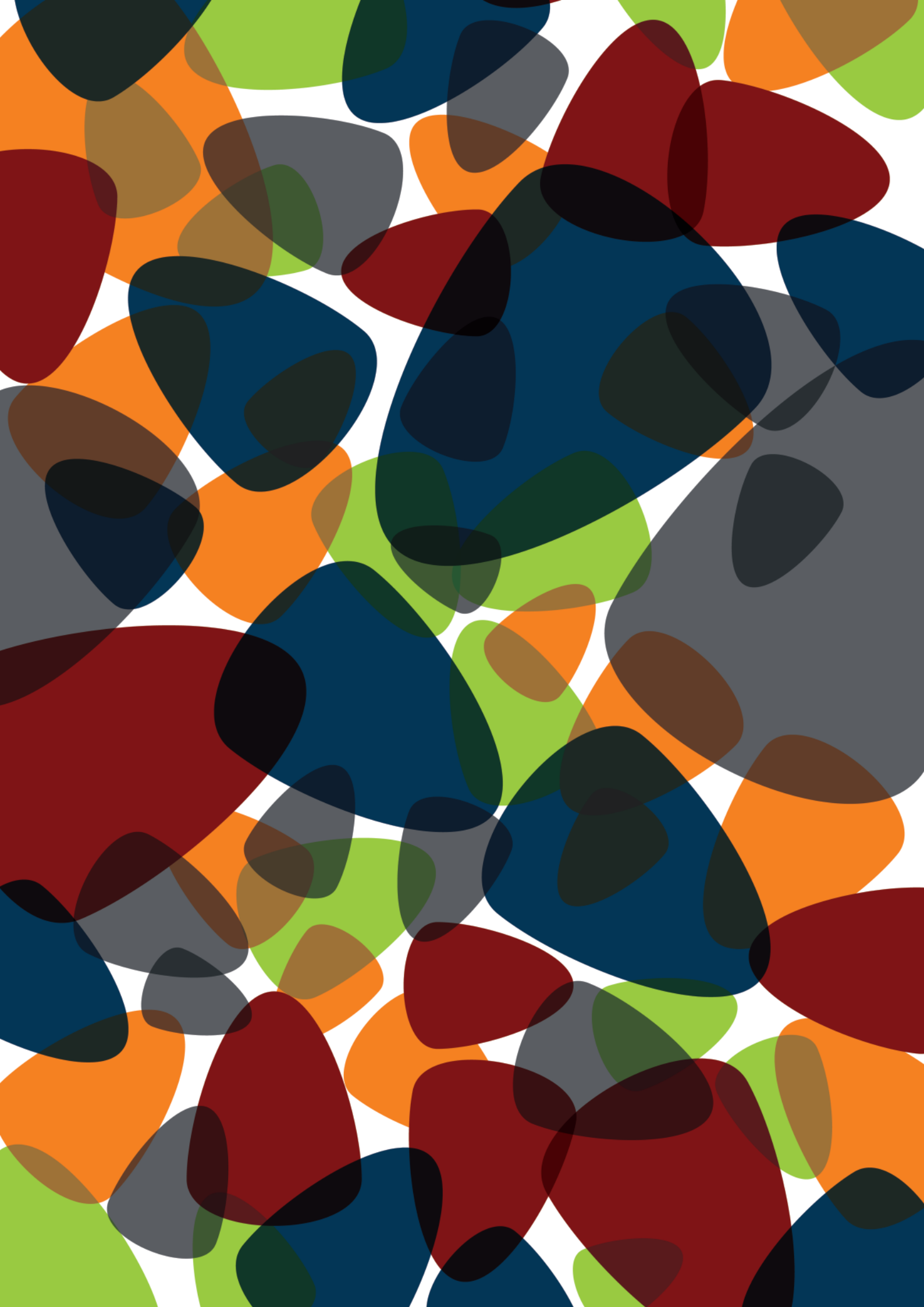

Gelderland & Overijssel
Gebundelde Innovatiekracht
Jaarverslag **2008**

Gelderland & Overijssel
Gebundelde Innovatiekracht
Jaarverslag **2008**

Operationeel Programma EFRO 2007-2013
Regio Oost-Nederland

Inhoudsopgave

VOORWOORD	5
------------------	---

1. INLEIDING	7
---------------------	---

1.1	Algemeen	7
1.2	Doelstellingen en strategie	7
1.3	Sociaal-economische ontwikkeling in Nederland	8
1.4	De sociaal-economische ontwikkeling in Oost-Nederland	9
1.5	Organisatie	15

<i>Interview: Gezonde klassen</i>	17
-----------------------------------	----

2. ALGEMENE VOORTGANG VAN DE UITVOERING VAN HET OP OOST	21
--	----

2.1	Resultaten en voortgangsanalyse	21
2.1.1	Materiële voortgang van het Operationeel Programma	24
2.1.2	Financiële informatie	26
2.1.3	N+2	26
2.1.4	Informatie over de uitsplitsing van het gebruik van de fondsen	26
2.1.5	Bijstand per doelgroep	27
2.1.6	Terugbetaalde of opnieuw gebruikte bijstand	28
2.2	Informatie over de inachtneming van de communautaire wetgeving	28
2.3	Geconstateerde uitvoeringsproblemen en gekozen oplossingsmaatregelen	28
2.4	Wijzigingen in verband met de uitvoering van het Operationeel Programma	29
2.5	Belangrijke wijziging als bedoeld in artikel 57 (EG) Nr. 1083/2006	29
2.6	Complementariteit met andere instrumenten	29
2.7	Toezichtregelingen	30

3. UITVOERING NAAR PRIORITEIT	33
--------------------------------------	----

3.1	Prioriteit 1: Versterken innovatiekracht, kenniseconomie en ondernemerschap	33
3.1.1	Prioriteit 1: Voortgangsanalyse en verwezenlijking van de doelstellingen	33
3.1.2	Prioriteit 1: Geconstateerde uitvoeringsproblemen en gekozen oplossingsmaatregelen	36
3.2	Prioriteit 2: Versterken innovatieklimaat in stedelijke netwerken	37
3.2.1	Prioriteit 2: Voortgangsanalyse en verwezenlijking van de doelstellingen	37
3.2.2	Prioriteit 2: Geconstateerde uitvoeringsproblemen en gekozen oplossingsmaatregelen	40
3.3	Prioriteit 3: Versterken aantrekkelijkheid steden	40
3.3.1	Prioriteit 3: Voortgangsanalyse en verwezenlijking van de doelstellingen	40
3.3.2	Prioriteit 3: Geconstateerde uitvoeringsproblemen en gekozen oplossingsmaatregelen	42

<i>Interview: Ringstraten Nijmegen</i>	43
--	----

4.**EFRO-/CF-PROGRAMMA'S: GROTE PROJECTEN**

47

5.**TECHNISCHE BIJSTAND**

49

5.1 Op te leveren instrumenten 51

Interview: Achterhoeks Centrum voor Technologie 536.**VOORLICHTING EN PUBLICITEIT**

57

6.1 Externe communicatie 57

6.2 Interne communicatie 60

Interview: MainMep 61**BIJLAGEN**

64

Bijlage 1 Categorisering van de bijstand uit het Operationeel Programma Oost-Nederland (EFRO) voor de periode 2007-2013 deel A conform art. 11 (EG) nr. 1828-2006 64

Bijlage 2 Cumulatieve uitsplitsing van toewijzingen van de communautaire bijdrage per categorie in het jaarlijks verslag en het eindverslag over de uitvoering 65

Bijlage 3 Overzicht beschikte projecten 2008 OP Oost 67

Bijlage 4 Organisatie van het OP Oost 69

Noten 71

Colofon 72

Voorwoord

2008 stond voor ons in het teken van krachten bundelen. We hebben samen met onze partners hard gewerkt om het nieuwe EFRO-programma GO, Gebundelde Innovatiekracht, van start te laten gaan. We hebben onze organisatie, de Management Autoriteit, verder opgebouwd en de samenwerking met onze partners en de intake-organisatie Oost NV verbeterd. Achter de schermen zijn onze beheerssystemen ingericht en geautomatiseerd. Maar vóór alles is het programma geopend en zijn de eerste aanvragen ingediend en subsidies verleend. We zijn goed uit de startblokken gekomen en toegerust om onze doelstellingen van het GO-programma te bereiken.

We willen onze positie van meest innoverende regio van Nederland verder versterken en onze ambitie is om in de top vijf van Europa te belanden. Met onze speerpunten Food, Health and Technology, georganiseerd rond de “gezonde mens”, hebben wij een sterke troef in handen, die ons in staat stelt om daadwerkelijk bij te dragen aan de concurrentiekracht van Europa. Dat is namelijk de basis van ons programma. Dankzij de topinstututen Universiteit Twente (UT Twente), Wageningen Universiteit en Researchcentrum (WUR) en de Radboud Universiteit Nijmegen kunnen wij samen met het MKB allerlei vormen van innovatieve bedrijvigheid in gang zetten.

Met een verbetering van de samenwerking tussen kennisinstellingen en bedrijfsleven zijn we voortvarend aan de slag gegaan met de honorering van netwerkprojecten zoals bijvoorbeeld het Achterhoeks Centrum voor de Technologie, Food Valley en Health Valley. Deze netwerkprojecten brengen ondernemers, kennis-

instellingen en ondernemers onderling met elkaar in contact om bijvoorbeeld innovaties te vermarkten.

Onder de paraplu van het versterken van innovatiekracht, kenniseconomie en ondernemerschap hebben we elf projecten gehonoreerd waarmee een subsidiebedrag van € 17,9 miljoen is gemoeid. Dat is ruim boven het budget van 2007 (€ 12,8 miljoen). Daar ben ik best trots op. Maar ook op het terrein van de versterking van het innovatieklimaat in de stedelijke netwerken van Oost-Nederland en de aantrekkelijkheid van de steden in de regio, is het programma voortvarend gestart. In 2008 zijn op dit terrein vier projecten gehonoreerd, met in totaal € 4,3 miljoen aan subsidie vanuit het GO-programma.

In de tweede helft van 2008 heeft de financiële crisis zich ook in onze regio doen voelen. Juist daardoor heeft ons economisch steunprogramma GO, aangevuld met extra maatregelen grote belangstelling van het bedrijfsleven gekregen. Het zet vele ondernemers aan het denken om juist nu te investeren in nieuwe technologieën of slimmere productiemethoden. Dat is de positieve keerzijde van een economische recessie. Het biedt ook kansen en perspectieven om een grote stap vooruit te maken.

Als ik zie wat we in de afgelopen periode voor elkaar hebben gekregen, zie ik de toekomst van Oost-Nederland vol vertrouwen tegemoet.

Marijke van Haaren
Voorzitter Comité van Toezicht GO
Gedeputeerde provincie Gelderland

1. Inleiding

1.1 Algemeen

Dit is het jaarverslag 2008 over de uitvoering van het programma GO, Gelderland & Overijssel, gebundelde innovatiekracht (Operationeel Programma EFRO 2007-2013 Oost-Nederland). In dit verslag wordt het programma verder aangeduid als OP OOST 2007-2013.

Het verslag is onder verantwoordelijkheid van de Management Autoriteit Oost Nederland (hierna: MA Oost), het College van Gedeputeerde Staten van Gelderland, opgesteld conform de eisen van de Europese Commissie. Deze zijn neergelegd in artikel 67 van Verordening (EG) Nr. 1083/2006 en de Uitvoeringsverordening (EG) Nr. 1828/2006.

Het OP Oost 2007-2013 is een gezamenlijk programma van de provincies Gelderland, Overijssel en de vijf stedelijke netwerken die in deze regio zijn gelegen: Stadsregio Arnhem/Nijmegen, Netwerkstad Twente, Zwolle-Kampen Netwerkstad, Regio De Vallei en de Stedendriehoek. De hoofddoelstelling van het programma GO is het "ontwikkelen van Oost-Nederland tot een toonaangevende Europese innovatieve regio".

De Europese Commissie ondersteunt het OP Oost 2007-2013 vanuit het Europese Fonds voor de Regionale Ontwikkeling (EFRO). Dit fonds is één van de instrumenten die de Europese Commissie inzet om daarmee de doelstelling van de Europese Unie om de meest welvarende en competitieve regio ter wereld te worden, te behalen. Om deze doelstelling te bereiken heeft de Europese Commissie de Lissabon-agenda met daarin drie prioriteiten opgesteld:

1. Attractieve regio's en steden;
2. Innovatie, ondernemerschap en kenniseconomie;
3. Meer en betere banen.

De drie prioriteiten uit de Communautaire Strategische Richtsnoeren zijn overgenomen in het Nationaal Strategisch Referentiekader (NSR) van de lidstaat Nederland.

Van deze drie prioriteiten vallen de eerste twee onder de werking van, onder meer, het OP Oost. De prioriteit 'meer en betere banen' komt aan bod in het Operationeel Programma voor het Europees Sociaal Fonds.

Als uitvloeisel van het NSR zijn Nederland en de Europese Commissie overeengekomen om het EFRO-deel van de doelstelling 'regionale concurrentie en werkgelegenheid' voor alle vier de Operationele Programma's op te zetten volgens eenzelfde structuur. Daarbij wordt de volgende indeling van prioriteiten gehanteerd:

1. Kenniseconomie, ondernemerschap en innovatie;
2. Attractieve regio's;
3. Stedelijke dimensie.

Het Operationeel Programma Oost-Nederland is door de Europese Commissie bij beschikking van 27 juli 2007 goedgekeurd (CCI 2007NL162PO004). De looptijd van het programma beslaat de periode 2007 t/m 2013.

Het jaarverslag is een basisdocument voor het beheer van het operationele programma:

- Het geeft inzage in de uitvoering van het programma en de interactie tussen de Europese Commissie en Management Autoriteit;
- Het is een discussiedocument voor het Comité van Toezicht op basis waarvan zij lijnen uit kan zetten voor de komende jaren;
- Het is de hoofdbron van informatie over het programma en als dusdanig een discussiestuk voor de jaarlijkse vergadering met de Europese Commissie, Management Autoriteit en lidstaat;
- Het is een voorwaarde voor tussentijdse betalingen van de Europese Commissie.

Het verslag is 29 juni 2009 digitaal aangeboden aan de Europese Commissie via het SFC 2007 systeem. Naar aanleiding van de opmerkingen van de Europese Commissie op deze versie wordt voorliggend jaarverslag 2008 (december 2009) aangeboden.

1.2 Doelstellingen en strategie

Oost-Nederland loopt voorop als het gaat om kennis en innovatie. Met recht is dit deel van ons land aangemerkt als nationale innovatieregio. Om die positie verder te versterken is het Operationeel Programma Oost-Nederland 'GO' (Gebundelde Innovatiekracht) opgezet.

Drie sterke kennisconcentraties in Oost-Nederland op het terrein van voeding, gezondheid en technologie vormen het fundament van OP Oost. Food Valley, Health Valley en Technology Valley, zijn samen de Triangle, de drijvende kracht voor de ontwikkeling van de kenniseconomie in de regio. Dat neemt niet weg dat naast de Triangle volop ruimte is voor nieuwe, opkomende kennisclusters.

Het OP Oost 2007-2013 heeft als hoofddoelstelling 'het ontwikkelen van Oost-Nederland tot een toonaangevende Europese innovatie regio'. Oost-Nederland heeft de potentie om door te groeien tot een Europese innovatie topregio. Hiervoor moeten de sterke punten van de regionale (kennis)economie worden benut en mogelijke knelpunten worden omgebogen in nieuwe kansen. In het OP Oost 2007-2013 ligt een duidelijke focus zowel in maatregelen als in financiële inzet op de versterking van de kenniseconomie en innovatiekracht in Oost-Nederland.

De prioriteiten van de Nederlandse EFRO Operationele Programma's zijn, ten behoeve van de hoofddoelstelling van het OP Oost 2007-2013, uitgewerkt in vier subdoelstellingen:

- Het versterken van de kenniseconomie en het regionale innovatieve vermogen door het benutten en versterken van de aanwezige kennisclusters;
- Het versterken van de concurrentiepositie van het bedrijfsleven, het stimuleren van ondernemerschap en het creëren van duurzame werkgelegenheid;
- Het vergroten van de aantrekkelijkheid en de leefbaarheid van Oost-Nederland, in het bijzonder de stedelijke netwerken;
- Het versterken van de sociaal-economische attractiviteit van de stedelijke gebieden.

Een set van indicatoren (zie tabel 2.2), die op nationaal niveau tot stand is gekomen, wordt gebruikt als basis voor de programmamonitoring. Bij de totstandkoming van deze set is rekening gehouden met de koppeling naar Europese categorieën in het kader van de Lissabonstrategie.

Ten behoeve van de realisatie van de hoofddoelstelling en de subdoelstellingen van het programma worden activiteiten ontwikkeld in een vijftal maatregelen, als verbijzondering van de vastgestelde prioriteiten:

- **Prioriteit 1: Kenniseconomie, ondernemerschap en innovatie**
 - Maatregel 1.1: Versterking kennisclusters Voeding, Gezondheid en Technologie
 - Maatregel 1.2: Versterken innovatiekracht en concurrentiepositie bedrijfsleven
- **Prioriteit 2: Versterken innovatieklimaat in stedelijke netwerken**
 - Maatregel 2.1: Verbeteren bereikbaarheid en mobiliteit
 - Maatregel 2.2: Vergroten kwaliteit werk- en leefomgeving
- **Prioriteit 3: Attractieve steden**
 - Maatregel 3.1: Integrale wijkaanpak
- **Prioriteit 4: Technische bijstand**
is opgenomen in het programma om een effectieve en efficiënte uitvoering van het programma te garanderen.

Op Europees niveau zijn de horizontale beleidsprioriteiten 'gelijke kansen voor mannen en vrouwen' en 'milieu en duurzaamheid' al sinds lange tijd prioriteit. Binnen OP Oost 2007-2013 is ervoor gekozen om deze thema's onderdeel te laten zijn van de voorbereiding en uitwerking van alle projecten en niet hiervoor aparte prioriteiten te benoemen.

Hoewel geen specifieke doelgroepen zijn benoemd, worden kennisinstellingen en innovatieve MKB-bedrijven nadrukkelijk uitgenodigd om projectvoorstellen in te dienen. Het gaat dan vooral om MKB-bedrijven en kennisinstellingen in de Health, Food en Technology sector.

1.3 Sociaal-economische ontwikkeling in Nederland

Bruto Binnenlands product

De start van het programma valt samen met een omslag in de wereldeconomie, die ook bepalend is voor de economische ontwikkeling in Nederland. In 2007 vertoonde Nederland een economische groei (het BBP) van 3,7%.¹ Deze groei zette nog door in het eerste kwartaal van 2008, waarin een groei werd gerealiseerd van 3,9% ten opzichte van dezelfde periode in 2007. Na het eerste kwartaal 2008 werden de effecten

van de wereldwijde kredietcrisis zichtbaar: in het tweede en het derde kwartaal van 2008 sloeg de economische groei om naar (bescheiden) krimp. Tijdens het laatste kwartaal van 2008 werden de effecten van de kredietcrisis echt manifest. In dit kwartaal kromp de Nederlandse economie met 1,1%. Voor 2009 wordt verwacht dat deze krimp doorzet en uiteindelijk 4% zal bedragen.

Arbeidsmarkt

De effecten van de kredietcrisis komen vooral tot uiting op de arbeidsmarkt. Op de korte termijn loopt het werkloosheidspercentage snel op, terwijl op de langere termijn de arbeidsparticipatie inzakt. Deze effecten waren nog niet zichtbaar in 2008. Gedurende dit jaar zette de trend van de afgelopen jaren zich voort met een afname van de werkloosheid. Deze was in 2006 gelijk aan 5,5%, in 2007 gelijk aan 4,5% en over het jaar 2008 gelijk aan 3,9%. Aan deze daling kwam een eind in het vierde kwartaal van 2008 toen het werkloosheidspercentage op eenzelfde niveau bleef als in het derde kwartaal van dat jaar. In een raming van het CPB van begin 2009 wordt verwacht dat in 2009 het werkloosheidspercentage zal oplopen tot 5,5%, en in 2010 tot 9% (CPB, 2009).

Bedrijvigheid

Conjunctuurschommelingen, zoals de kredietcrisis, laten logischerwijs een groot effect na op de prestaties van bedrijven. Zo zal de consumptie inzakken, en dus ook de omzet bij de bedrijven. Net als bij de arbeidsmarkt zullen de effecten pas zeker worden op de langere termijn. De omvang van de productie in de nijverheidssector kan in dit verband als indicatie dienen hoe de bedrijvigheid

reageert op de crisis.² In het laatste kwartaal van 2008 nam de productie met 7% sterk af ten opzichte van dezelfde periode in het jaar 2007.

De uiteindelijke betekenis van de kredietcrisis op het economisch presteren van Nederland is nog altijd ongewis. Er mag aangenomen worden dat de crisis op de korte, en op de langere termijn de economische ontwikkeling van Nederland zal hinderen. Dit komt tot uiting in de arbeidsmarkt (werkloosheid en een lagere arbeidsparticipatie) en in de bedrijvigheid (terugslog in afzet).

1.4 De sociaal-economische ontwikkeling in Oost-Nederland

De Nederlandse economie (het BBP) groeide de afgelopen zes jaar met 2% tot 3% per jaar. Landsdeel Oost (uitgedrukt in het BRP) maakte een vergelijkbare groei door met een gemiddelde groei van 2,4%. De snelheid van groei in tijd verschilde echter. Zo groeide de economie in Oost-Nederland in de periode 2003-2006 langzamer en tussen 2006 en 2007 sneller dan de Nederlandse economie.

Op provinciaal niveau varieert de ontwikkeling van het BRP. Zo presteerde tussen 2002 en 2005 de provincie Overijssel een fractie beter dan de provincie Gelderland, met een structureel hogere groei van 0,3%. In de periode na 2005 presteert Gelderland sterker, met als grootste uitschieter het jaar 2006. Gelderland groeide in dat jaar met ruim 5% terwijl Overijssel met 3% groeide. Deze 'groeisput' ondervond Overijssel pas in 2007 toen het met 4,4% groeide, Gelderland 4,1% in datzelfde jaar. Gelderland en Overijssel ondervinden net als de andere Nederlandse regio's hinder van de economische crisis. Dit is terug te zien in de jaarcijfers van 2008. Beide provincies groeiden in dit jaar met 1,8%, fors langzamer dan in de voorgaande perioden. De negatieve ontwikkelingen hebben vooral plaatsgevonden in de laatste periode van 2008. Omdat op regionaal niveau geen kwartaalcijfers voor handen zijn, kan dit nog niet exact worden onderbouwd. De daadwerkelijke effecten van de crisis voor Oost-Nederland zullen pas gaandeweg 2009 duidelijk worden.

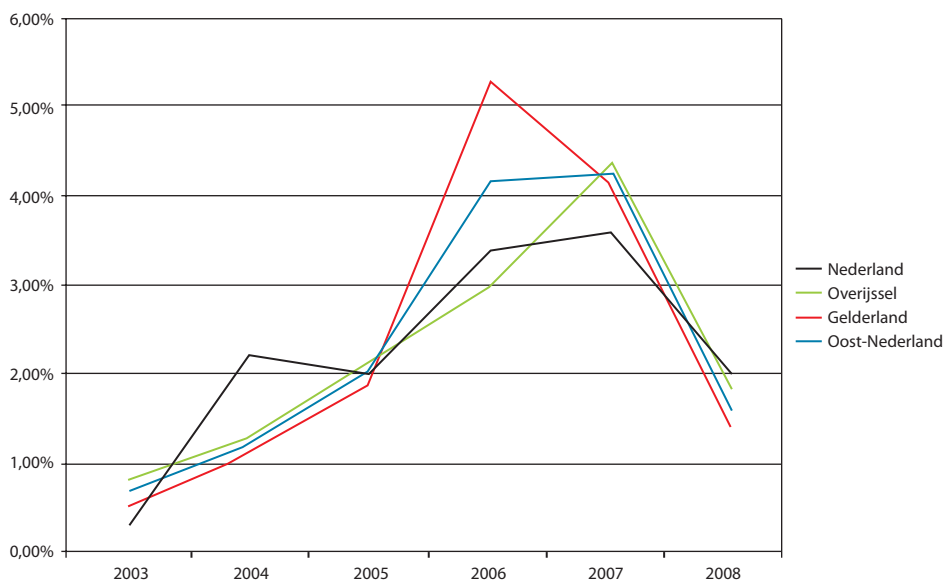
Welke implicaties conjunctuurschommelingen hebben op de regionale economische ontwikkeling wordt bepaald door talloze factoren. In de volgende paragrafen richten wij ons vooral op de ontwikkelingen in de bedrijvigheid en in de arbeidsmarkt. Beide ontwikkelingen zijn immers de kern van de OP-doelen.

Tabel 1 Kerncijfers sociaal-economische situatie Nederland

	2007	2008
Mutatie BBP	3,70%	2,20%
Arbeidsparticipatie	69,4%	70,4%
Werkloosheidspercentage	4,50%	3,90%
Ontwikkeling productie	2,20%	1,40%

Bron: CBS, 2009

Figuur 1 Ontwikkeling BBP Nederland en BRP Oost-Nederland

Bron: CBS (2009)

Ontwikkeling bedrijvigheid Oost-Nederland

Samenstelling en ontwikkeling bedrijvigheid 2004-2008

De bedrijvigheid van Oost-Nederland kenmerkt zich door de drie zogenaamde 'Valleys': 'Health' Valley in de regio Nijmegen, 'Food' Valley in de regio Wageningen en 'Technology' Valley in de regio Twente. Naast de activiteiten binnen deze kennisclusters, vormen de

agrarische activiteiten (landbouw, bosbouw en visserij) in Oost-Nederland een belangrijk deel van de bedrijvigheid. De sector commerciële dienstverlening is in Oost-Nederland een fractie kleiner dan die in de rest van Nederland. Onderstaande tabel laat de samenstelling van de bedrijvigheid: in Oost-Nederland zien, in vergelijking met Nederland.

Tabel 2 Samenstelling bedrijvigheid in het jaar 2004 en 2008

	NEDERLAND		GELDERLAND		OVERIJSSSEL	
	2008	2004	2008	2004	2008	2004
Landbouw, bosbouw en visserij	10,5%	12,5%	14,2%	17,1%	18,2%	21,2%
Nijverheid en energievoorziening	17,6%	16,2%	17,9%	16,5%	17,2%	15,8%
Commerciële dienstverlening	58,0%	55,7%	54,0%	51,0%	52,0%	48,8%
Niet-commerciële dienstverlening	13,9%	15,6%	13,8%	15,4%	12,5%	14,2%

Bron: CBS (2009)

Naast de huidige stand van zaken zijn de recente ontwikkelingen in de bedrijvigheid van belang. Tussen 2004 en 2008 is binnen Gelderland en Overijssel het aandeel van de landbouw in de totale bedrijvigheid met 3% sterker afgenomen dan dit aandeel in heel Nederland (2%). De commerciële dienstverlening heeft zich in Gelderland en Overijssel, ten opzichte van deze in Nederland, zeer sterk ontwikkeld. Voor Gelderland is het aandeel gegroeid van 51% in 2004 naar 54% in 2008. In Overijssel steeg het aandeel van de commerciële dienstverlening van 48,8% in 2004 tot 52% van de totale bedrijvigheid in 2008. In de ontwikkeling van de nijverheid en energievoorziening en de niet-commerciële dienstverlening zijn geen opvallende ontwikkelingen zichtbaar.

Deze cijfers laten zien dat Oost-Nederland een gebied in ontwikkeling is: de landelijke identiteit verdwijnt langzaam naar de achtergrond terwijl de sector commerciële dienstverlening verder groeit. De activiteiten van de kennisclusters in Oost-Nederland vallen onder commerciële dienstverlening.

Investerings in R&D

Voor het op pijl houden van de innovatiedrang spelen de uitgaven aan R&D een grote rol.

Met betrekking tot de nationale uitgaven aan R&D is

een tweeledige ontwikkeling zichtbaar: het absolute bedrag dat is besteed aan R&D tussen 2003 en 2007 is toegenomen, maar in relatief opzicht (ten opzichte van de ontwikkeling van het BBP) zijn de R&D-bestedingen afgenomen.³

Voor Oost-Nederland, met als economische speerpunten de innovatieclusters, zijn de uitgaven aan R&D van groot belang. De gewenste innovatiedrang in het gebied is niet geheel terug te zien in de hoeveelheid geld dat is besteed aan R&D. Zo werd in 2007 binnen Oost-Nederland (ten opzichte van Nederland) fors minder geld uitgegeven aan R&D (1,17% om 0,94% van het BBP/BRP).

In vergelijking met 2003 (901 miljoen euro) is in 2007 (863 miljoen euro) 38 miljoen euro minder uitgegeven. In verhouding met het BRP is dit een afname van 0,23%-punt. In vergelijking met de afname in Nederland, een zeer sterke daling.

Binnen Oost-Nederland zijn tegengestelde ontwikkelingen zichtbaar: zo is in 2007 (ten opzichte van 2003) binnen Overijssel meer geld uitgegeven aan R&D, terwijl binnen Gelderland minder geld is uitgegeven aan R&D. De uitgaven aan R&D als percentage van het BRP bleef gelijk binnen Overijssel (0,85%). Binnen Gelderland was er sprake van een afname van 0,36%-punt (van 1,36% naar 1%).

Tabel 3 Private uitgaven aan R&D in het jaar 2003 en 2007

	2003		2007	
	R&D Bedrijven*	R&D % van totaal BRP	R&D Bedrijven	R&D % van totaal BRP
Nederland	6 020	1,26%	6 754	1,19%
Oost-Nederland	901	1,17%	863	0,94%
Gelderland	664	1,36%	584	1,00%
Overijssel	237	0,85%	279	0,84%

* Omvat investeringen van zowel bedrijven als researchinstellingen.

Bron: CBS (2009)

Prestaties gedurende de crisis en de rol van R&D

Hoe de bedrijvigheid binnen Gelderland en Overijssel presteert gedurende de economische crisis is vooralsnog onduidelijk. Vanuit de conjunctuurgevoeligheid van de aanwezige bedrijvigheid kunnen echter wel voorzichtige conclusies worden getrokken. Zo is in Oost-Nederland, in vergelijking met andere gebieden in Nederland (zoals bijvoorbeeld in Noord-Brabant en Limburg) relatief weinig metaal-, hightech- en chemische industrie gevestigd. Dit zijn bij uitstek sectoren die het meest te lijden hebben onder conjunctuurschommelingen.

De agrarische sector, de voedingsmiddelenindustrie en zakelijke dienstverlening zijn minder conjunctuurgevoelige sectoren. De oververtegenwoordiging van juist deze industrieën binnen Gelderland en Overijssel betekent dat gedurende de huidige economische crisis Oost-Nederland naar verwachting minder last zal ondervinden van de economische neergang dan andere Nederlandse regio's.

De kenniseconomie, en de algehele economische positie van Oost-Nederland, dient gehandhaafd en versterkt te worden om de gevolgen van de crisis adequaat op te vangen. Het op pijl houden van de innovatieve kracht van Oost is zodoende cruciaal. Dit vereist uitgebreide investeringen in kennis en innovatie, zelfs in tijden van crisis. Getuige de afname in R&D-uitgaven tussen 2003 en 2007 stonden deze investeringen al voor de crisis onder

druk. De investeringsbereidheid is, met andere woorden, zelfs zonder de effecten van de crisis afgenomen.

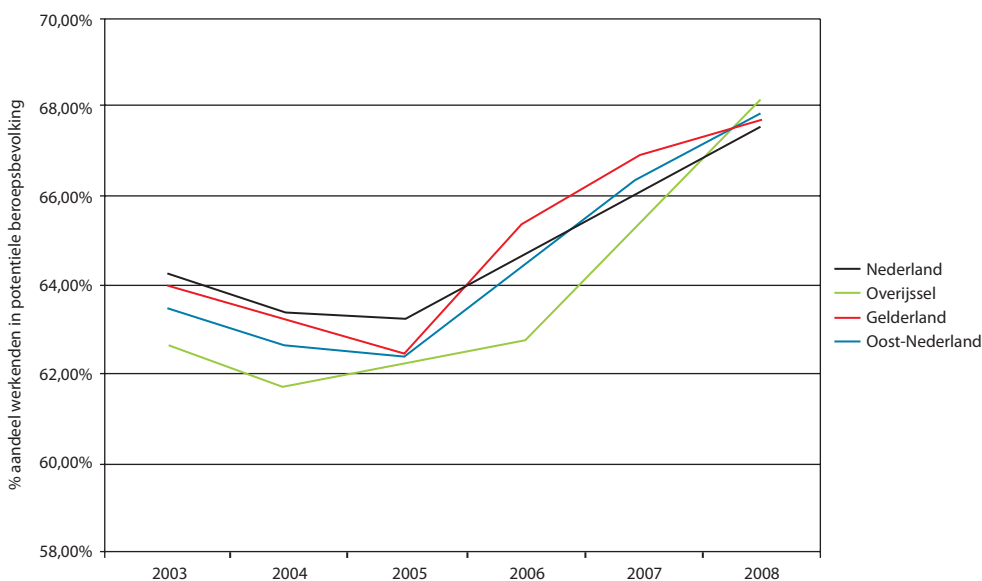
Een van de centrale doelstellingen van het OP Oost 2007-2013 is het verhogen van deze investeringsbereidheid. Met de huidige behoefte aan investeringen in R&D (vanwege de crisis) wordt deze noodzaak eerder meer dan minder urgent.

Arbeidsmarkt Oost-Nederland

In Oost-Nederland wonen 3,1 miljoen mensen, dit is ca. 20% van de bevolking van Nederland. 1,8 miljoen (60%) van deze bevolking kan tot de potentiële beroepsbevolking gerekend worden (de bevolking tussen de 20 en de 65 jaar). De uiteindelijke beroepsbevolking (personen met, of zoekende naar werk) is afhankelijk van enerzijds de omvang van de potentiële bevolking, en anderzijds van de arbeidsparticipatie.

De afgelopen jaren is de arbeidsparticipatie in Nederland en specifiek de arbeidsparticipatie in Oost-Nederland sterk gestegen. In 2004 was de netto-arbeidsparticipatie (het aantal werkenden als percentage van de potentiële beroepsbevolking) in Oost-Nederland met 66,7%, nog lager dan de participatie in Nederland (67,9%). In 2008 is de arbeidsparticipatie in Oost-Nederland met 70,6% hoger

Figuur 2 Ontwikkeling arbeidsparticipatie Nederland, Oost-Nederland, Gelderland en Overijssel

Bron: CBS (2009)

Figuur 3 Ontwikkeling werkloosheidspercentage Nederland, Oost-Nederland, Gelderland en Overijssel

Bron: CBS (2009)

dan de arbeidsparticipatie in Nederland (70,3%). Deze ontwikkeling wordt veroorzaakt door een sterk stijgende arbeidsparticipatie binnen de provincie Gelderland en (vooral) binnen de provincie Overijssel. Indirecte oorzaak is de toename van de arbeidsparticipatie van vrouwen.

De provincie Gelderland kent al sinds 2005 een sterke stijging van de arbeidsparticipatie. De snelheid waarmee deze groeit, is in 2008 echter afgenomen. De provincie Overijssel toont sinds 2006 een gelijksoortige sterke toename. In 2008 lag de arbeidsparticipatie binnen Overijssel een fractie hoger dan in Gelderland.

Werkloosheid

De afgelopen vijf jaar is de werkloosheid gedaald, een trend die zich in heel Nederland heeft voorgedaan. In Oost-Nederland is vanaf 2004 het werkloosheidspercentage met 2,5%-punt gedaald, van 6,5% naar 4%. In 2008 ligt het werkloosheidspercentage binnen Oost-Nederland een fractie lager dan in de rest van Nederland (3,9% om 4%).

Binnen Oost-Nederland zijn dezelfde ontwikkelingen zichtbaar: in zowel Gelderland als Overijssel is het werkloosheidspercentage sterk gedaald. Gelderland heeft structureel een lager werkloosheidspercentage dan Overijssel.

In de nabije toekomst mag verwacht worden dat het werkloosheidspercentage gaat stijgen als gevolg van de economische crisis. Omdat met betrekking tot de arbeidsmarkt geen kwartaalcijfers beschikbaar zijn op provinciaal niveau, kan deze verwachting nog niet worden getoetst aan de ontwikkeling in 2009.

Werkloosheid binnen de stedelijke gebieden

Stedelijke gebieden zijn de gebieden waar sociale problematiek zich traditioneel het eerst manifesteert. Deze problematiek wordt veroorzaakt door en uit zich in een hoge(re) werkloosheid. De regio Twente en de regio Arnhem-Nijmegen zijn dergelijke stedelijke gebieden. De regio Noord-Overijssel en de regio Zuidwest-Overijssel bevatten bovendien ook stedelijke kernen. In het jaar 2004 was de werkloosheid binnen deze gebieden 1%- tot 2%-punt hoger dan binnen de niet-stedelijke gebieden. Een van de doelstellingen van het OP Oost 2007 - 2013 is om de werkloosheid binnen deze stedelijke gebieden te bestrijden.

Bij de realisatie van deze doelstelling lijkt het programma geholpen te worden door de autonome ontwikkeling: niet alleen neemt de werkloosheid binnen de stedelijke gebieden af, het neemt bovendien sneller af dan de werkloosheid binnen de niet-stedelijke gebieden. Er is echter nog steeds sprake van een achterstand van ongeveer 0,5% tot 1%-punt.

Tabel 4 Ontwikkeling werkloosheid per COROP-gebied

COROP GEBIEDEN	PERIODE			
	2004	2006	2008	MUTATIE 2004-2008
Noord-Overijssel	5,80%	4,90%	4,10%	-1,90%
Zuidwest-Overijssel	6,80%	7,00%	4,20%	-2,60%
Twente	7,00%	6,40%	4,20%	-2,80%
Veluwe	5,30%	4,10%	3,50%	-1,80%
Achterhoek	6,40%	3,60%	3,00%	-3,40%
Arnhem/Nijmegen	7,80%	6,10%	4,20%	-3,60%
Zuidwest-Gelderland	5,80%	4,50%	3,70%	-2,10%

Bron: CBS (2009)

Ontwikkeling werkgelegenheid

De daling van de werkloosheid en stijging van de arbeidsparticipatie, die in de regio Oost-Nederland en op nationaal niveau worden geregistreerd, vormen de resultante van de positieve ontwikkeling van de werkgelegenheid over de afgelopen 8 jaar.⁴ De dalende werkloosheid en de stijgende participatie zorgden ervoor, dat de ontstane functies konden worden ingevuld en het aantal en de duur van de openstaande vacatures relatief beperkt is gebleven.

Gedurende de periode 2003-2008 ontwikkelde de werkgelegenheid binnen het landsdeel Oost zich nagenoeg evenredig aan die van Nederland. Tussen 2003 en 2004 was sprake van krimp, terwijl in de periode daarna de werkgelegenheid fors groeide. In deze periode groeide de werkgelegenheid binnen Oost-Nederland sneller dan het landelijk gemiddelde.

De verschillen tussen de twee provincies (met betrekking tot de arbeidsparticipatie, en de werkloosheid) zijn terug te zien in de ontwikkeling van de werkgelegenheid. Gedurende de periode 2004-2006 groeide de werkgelegenheid in Gelderland sterker, terwijl tussen 2006-2007 de werkgelegenheid binnen Overijssel sterker groeide.

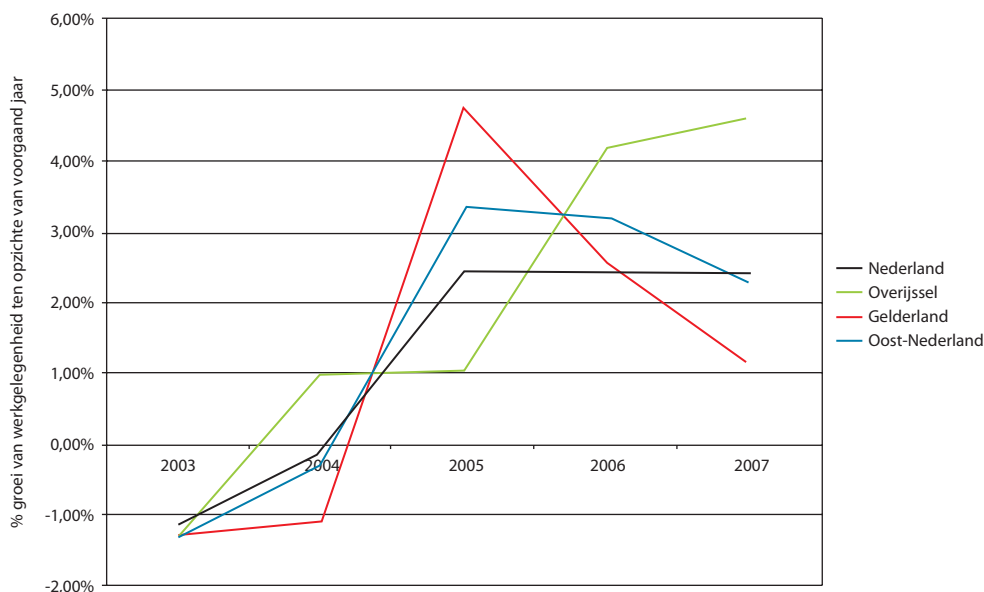
Wat de huidige economische crisis zal betekenen voor de omvang van de werkgelegenheid is (relatief) onzeker. Het ligt in de lijn der verwachting dat het aantal vacatures zal afnemen, en het aantal ontslagen (of werklozen) sterk zal toenemen. Met zekerheid kan gesteld worden dat de werkgelegenheid minder snel zal groeien en wellicht zal afnemen.

Conclusie

De afgelopen jaren waren in economisch opzicht voor Nederland, en in het bijzonder voor Oost-Nederland, gunstig. Zo groeide het BRP van Oost-Nederland in een snel tempo en werden grote stappen gezet in het realiseren van een kenniseconomie. De agrarische identiteit van het gebied verschuift langzaam naar de achtergrond, en maakt plaats voor nieuwe economische dragers. Bovendien ontwikkelde de arbeidsmarkt zich uitstekend: de arbeidsparticipatie nam toe, de werkloosheid daalde en de werkgelegenheid floreerde.

Deze sociaal economische groeiperiode ligt echter achter ons. Ook Oost-Nederland zal te maken krijgen met economische tegenwind als gevolg van de wereldwijde economische crisis. Dat versterkt de noodzaak om door te zetten op ontwikkelingen die de kenniseconomie stimuleren. OP Oost 2007-2013 is gericht op het stimuleren

Figuur 4 Ontwikkeling werkgelegenheid Nederland, Oost-Nederland, Gelderland en Overijssel

Bron: CBS (2009)

van innovatie, de verbetering van de bereikbaarheid en attractiviteit van de stedelijke netwerken als vestigingsplaats voor kennisintensieve bedrijven en het verhogen van de aantrekkelijkheid van de steden als woon- en werkomgeving. Met deze aanpak wordt het economisch fundament van Oost-Nederland versterkt en kunnen de gevolgen van de crisis deels worden ingeperkt.

1.5 Organisatie

In bijlage 4 (Organisatie van het Operationeel Programma Oost-Nederland) wordt de organisatie- en managementstructuur van het OP Oost weergegeven. Conform de bepalingen van de Algemene Verordening Structuurfondsen worden de verantwoordelijke autoriteiten - Management Autoriteit, Certificeringsautoriteit en Auditautoriteit - genoemd, inclusief hun taken en bevoegdheden.

De leden van het College van Gedeputeerde Staten van Gelderland vormen gezamenlijk de *Management Autoriteit* van het OP Oost. Als zodanig zijn zij verantwoordelijk voor het totale beheer en de gehele uitvoering van het programma en voor het nemen van besluiten over subsidieaanvragen. De gezamenlijke uitvoering van het programma door de provincies Gelderland en Overijssel is gebaseerd op een convenant, waarin afspraken ten

aanzien van inspanningen, prestatieverplichtingen, risico's en verantwoordelijkheid zijn opgenomen.

Toezicht op de effectiviteit en de kwaliteit van de uitvoering van het Operationeel Programma vindt plaats door het *Comité van Toezicht*. Het Comité besluit over de algemene strategie en het beleid van het programma en is verantwoordelijk voor het globale toezicht op de uitvoering van het programma. Het Comité is samengesteld uit bestuurlijke vertegenwoordigers van de provincies Gelderland en Overijssel, de stedelijke netwerken, de Sociaal Economische Raad van Gelderland en Overijssel, het Ministerie van Economische Zaken, de Coördinator Structuurfondsen Nederland en de Europese Commissie. De voorzitters van de Stuurgroepen nemen deel aan de bijeenkomsten van het Comité. Door bestuurlijke wisselingen bij de overgang van het voorlopende EFRO-programma (EPD Oost-Nederland) en het OP Oost, begon het Comité van Toezicht in een relatief nieuwe samenstelling aan haar opdracht in het programma. Mede daardoor werden de bijeenkomsten van het Comité gekenmerkt door intensieve discussies en grote betrokkenheid. In de loop van het verslagjaar is het Comité van Toezicht drie maal bij elkaar gekomen (januari, juni, december). De gevoerde discussies hadden betrekking op de vaststelling van het toetsingskader, de terugkoppeling van de programmavoortgang vanuit de Stuurgroepen, de structuur en organisatie van de

Technische Bijstand en het GO Kick-off event. Naast de directe toezichhoudende taken blijken de leden van het Comité een belangrijke ambassadeursfunctie voor het programma in de eigen organisatie te vervullen.

Voor de inhoudelijke beoordeling van projecten zijn twee *Stuurgroepen* ingesteld. Deze Stuurgroepen adviseren de Management Autoriteit over de inhoudelijke kwaliteiten van projecten. Beide Stuurgroepen hebben een onafhankelijke voorzitter. De Stuurgroepen zijn verdeeld naar de inhoudelijke prioriteiten van het OP Oost:

De Stuurgroep prioriteit 1 bestaat uit afgevaardigden van bedrijfsleven en kennisinstellingen. Zij zijn voorgedragen op basis van hun deskundigheid op het gebied van innovatie, kennis en ondernemerschap. Deze groep van twaalf deskundigen is aangevuld met vertegenwoordigers van de Management Autoriteit en het Ministerie van Economische zaken. De samenstelling van de Stuurgroep met inhoudelijk deskundige leden is een belangrijke wijziging in de organisatie van het programma ten opzichte van het voorlopende EPD Oost-Nederland. De discussies in de Stuurgroep hebben hierdoor een hoog kwaliteit gehalte gekregen, terwijl de kritische kijk op en de beoordeling van de projectvoorstellen sterk is toegenomen. De Stuurgroep is in het verslagjaar vijf maal bij elkaar gekomen. In de Stuurgroep is veel aandacht besteed aan de beoordeling van het innovatieve karakter van de ingediende projectvoorstellen en de mate waarin de projecten direct bijdragen aan de totstandkoming van product- en procesinnovaties in bedrijven. Daarnaast is en wordt in de Stuurgroep intensief gesproken over de cofinancieringsproblematiek, die van invloed is op de totstandkoming van de innovatieve clusterprojecten. De economische crisis speelt een belangrijke rol bij de financieringsmogelijkheden van projecten. Om die reden wordt sinds het derde kwartaal 2008 in elke Stuurgroepbijeenkomst tijd ingeruimd voor een update van de gevolgen van de economische crisis in de praktijk van de ondernemer.

De Stuurgroep voor prioriteit 2 en 3 bestaat uit vertegenwoordigers van de stedelijke netwerken en uit deskundigen op het gebied van verkeer en vervoer, woon- en leefklimaat, bedrijventerreinen en integrale stedelijke ontwikkeling, aangevuld met een vertegenwoordiger van het Ministerie van Economische Zaken. De Stuurgroep is in het verslagjaar zeven maal bij elkaar gekomen. De discussies in de Stuurgroep waren, naast de beoordeling van de ingediende subsidieaanvragen, met name gericht op de bespreking van de prioritaire projectenlijsten die zijn opgesteld door de stedelijke netwerken. Ook de afstemming van procedures en documenten tussen de Management Autoriteit en de ambtelijke organisaties van de stedelijke netwerken kregen de aandacht van de Stuurgroep. Een specifiek probleem werd gevormd door de, in het toetsingskader opgenomen, lijst van toegelaten branches (BIK-codes). Op initiatief van de Stuurgroep prioriteit 2 en 3 is uiteindelijk besloten om de lijst uit het toetsingskader te halen, zodat de binnenstedelijke projecten doorgang kunnen vinden. Dit is pas medio 2009 doorgevoerd.

De dagelijkse coördinatie van het programma ligt bij het *Programmasecretariaat*, uitgevoerd door het EU Programmasecretariaat van de provincie Gelderland in nauwe samenwerking met het Europa-loket van de provincie Overijssel. Het Programmasecretariaat is verantwoordelijk voor de intake, en het gereed maken voor besluitvorming, van de ingediende subsidieaanvragen (financieel- technische en inhoudelijke beoordeling), de controle op de uitvoering van de activiteiten, monitoring en beheer van het programma en de PR en Communicatie. Het Programmasecretariaat is samengesteld uit medewerkers van de provincies Gelderland en Overijssel, aangevuld met externe financieel-technische en inhoudelijke deskundigen.

**Gezonde
klassen**

ALGEMEEN DIRECTEUR ERIK VAN HEUVELN VAN J.E. STORKAIR

***‘Onze aanpak staat inmiddels
bekend als het Zwolse model’***

‘Mijn betrokkenheid bij het project is vooral persoonlijk’, zegt Erik van Heuveln. ‘Als vader van jonge kinderen heb ik namelijk zelf ervaren hoe slecht het binnenklimaat in klassen is. Ik was echt geschokt toen ik voor het eerst een klas binnenkwam. Laurens de Lange van Unica Installatietechniek is ook een jonge vader en hij had hetzelfde geconstateerd. Zo ontstond het idee om iets aan de luchtkwaliteit voor basisscholen te doen.’

‘Goed basisonderwijs is het **fundament** van onze samenleving en onze economie.’

Een idee is nog geen project

Erik van Heuveln: ‘Dat klopt.’

De gemeente Zwolle organiseert regelmatig brainstormsessies met lokale ondernemers. Tijdens zo’n sessie werd opgeroepen om met initiatiefrijke ideeën te komen.

Die ideeën zouden dan ingediend worden om EFRO-subsidies aan te vragen. Daarop heb ik samen met Laurens de Lange en Jacco Vonhof het idee geopperd het probleem van die slecht geventileerde klassen integraal aan te pakken.’

‘Een projectleider van GO heeft het hele subsidieproces begeleid, van idee tot aanvraag.’

Hoe verliep de aanvraag voor EFRO-subsidies?

‘Uitstekend, ik kan niet anders zeggen. Voordat de gemeente Zwolle de oproep deed, was er al heel goed over nagedacht. Zo was er een bedrijf aanwezig tijdens de brainstormsessie, dat kon faciliteren in het aanvragen van EFRO-subsidies. Daarmee werd dus veel werk uit

handen genomen. Verder had GO een projectleider aangenomen die het hele subsidieproces heeft begeleid, van idee tot aanvraag. Ik schat dat het hele traject zo’n 6 à 9 maanden heeft geduurd.’

Wat is er zo innovatief aan Gezonde Klassen?

‘Het is vooral de mix van integrale aanpak, maatschappelijk verantwoord ondernemen en toch bedrijfseconomische ondernemen. Goed basisonderwijs is het fundament van onze samenleving en onze economie. Daarom vind ik het heel belangrijk dat kinderen kunnen leren in een omgeving waar de omstandigheden ideaal zijn. En wij willen dat dat gebeurt in een optimale en gezonde omgeving.’

Waarom is uw aanpak zo bijzonder?

‘Ik denk omdat we de gezamenlijke verantwoordelijkheid nemen voor het eindresultaat. Concreet: gemiddeld is de CO2 concentratie

Basisschool de Marsweide in Zwolle

‘We maken *bewust gebruik* van *bestaande technieken, componenten en kwaliteiten.*’

in een klas 1.200 tot 1.400 PPM of hoger. Wij streven ernaar om dit terug te brengen tot onder de minimale normen van het Bouwbesluit. Daarbij maken we bewust gebruik van bestaande technieken, componenten en kwaliteiten. Door te laten zien dat je geen kostenverslindende ‘ruimtevaarttechnologie’ nodig hebt om goede resultaten te bereiken, willen we aantonen dat de kosten beheersbaar blijven. En daarmee hopen we natuurlijk dat ons project navolging krijgt.’

Wat houdt uw aanpak precies in?

‘We beginnen met een nulmeting. Daarbij wordt onder meer gekeken naar de huidige technische voorzieningen in de school, het CO₂ gehalte, temperatuur, luchtvochtigheid, reinheid, de aanwezigheid van een conciërge en het ziekteverzuim. Aansluitend worden installaties geplaatst, vindt monitoring plaats en worden afgeleide effecten zoals ziekteverzuim, CITO-score en energiegebruik onderzocht.’

Hoe zijn de reacties op het project?

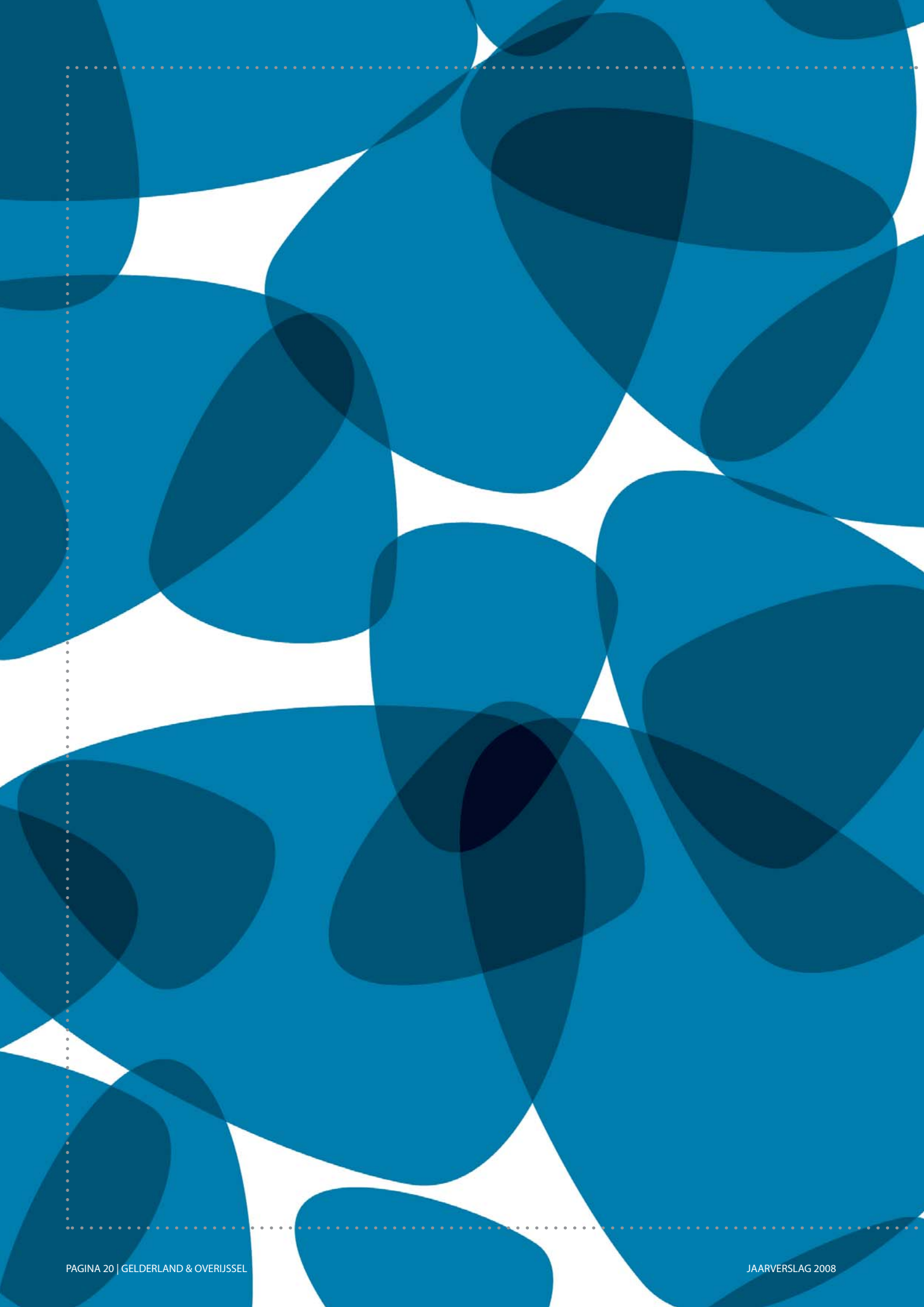
‘We krijgen veel positieve reacties vanuit het hele land. Zowel lokale overheden als belangenorganisaties hebben ons benaderd. Zo zijn we momenteel bijvoorbeeld in gesprek met het Astmafonds. Verder is de gemeente Groningen begonnen met een project op 11 basisscholen. Waar ik zelf wel trots op ben, is dat inmiddels gesproken wordt over het ‘Zwols Model’ wanneer gerefereerd wordt aan het verbeteren van de luchtkwaliteit in schoolklassen.’

Gezonde klassen

Luchtkwaliteit in klassen is van invloed op ziekteverzuim en leerprestaties. Dat heeft een onderzoek van TNO (2006) aangetoond. Ongeveer een kwart van het gemiddelde ziekteverzuim onder leraren en leerlingen is te wijten aan slechte ventilatie. Verder blijken leerlingen beter te presteren in goed geventileerde lokalen. Of het binnen gezond of ongezond is, blijkt ondermeer uit het CO₂ gehalte in de ruimte. Een te hoge concentratie duidt op onvoldoende ventilatie. In de praktijk blijkt dat de CO₂ concentratie in maar liefst de helft van de scholen te hoog is. Project Gezonde Klassen is een initiatief van drie bedrijven om de luchtkwaliteit op zeven scholen in en rondom Zwolle te verbeteren: Unica Installatietechniek BV, J.E. StorkAir (ventilatiesystemen) en Novon Schoonmaak. Het einddoel van het project is een aanpassing aan de huidige bouwnormen zodat de rijksoverheid meer geld uittrekt voor de ventilatieproblematiek van schoolgebouwen.

- **Begunstigde:** Unica Installatietechniek BV
- **Totale Toegekende EFRO-subsidie:** € 243.889
- **Publieke cofinanciering:** € 487.779
- **Looptijd:** 1 augustus 2007 t/m 1 juli 2011

2. Algemene voortgang van de uitvoering van het OP Oost

Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de uitvoering van het OP Oost 2007-2013 voor het verslagjaar 2008. Het hoofdstuk volgt de voorgeschreven indeling, waarbij aandacht wordt besteed aan de resultaten tot nu toe en een analyse van de voortgang (par. 2.1), informatie over de inachtneming van de communautaire wetgeving (par. 2.2), eventuele uitvoeringsproblemen en gekozen oplossingen (par. 2.3), eventuele wijzigingen in het programma (par. 2.4), belangrijke wijzigingen zoals bedoeld in art. 57 van Verordening (EG)1083/2006 (par. 2.5), complementariteit met andere EU-instrumenten (par. 2.6) en de toezichtregelingen (par. 2.7).

2.1 Resultaten en voortgangsanalyse

Na de ontvangst van de beschikking (d.d. 27 juli 2007) is hard gewerkt om op zo kort mogelijke termijn de feitelijke start van het programma mogelijk te maken. Op 14 februari 2008 is het programma, met de succesvolle openingsmanifestatie "B'Oost" daadwerkelijk van start gegaan. Het verslagjaar 2008 is daarmee het eerste feitelijke uitvoeringsjaar van het OP Oost 2007-2013. In dit jaar heeft de Management Autoriteit prioriteit gelegd bij een drietal elementen die van belang zijn voor het succes van het OP Oost 2007-2013.

1. De opening van het programma

Voor de MA was het zichtbaar maken van het programma, de mogelijkheden, de doelstellingen en de effectiviteit, aan de stakeholders een eerste prioriteit. Een snelle start draagt bij aan het vertrouwen en het commitment van de stakeholders. Daarvoor moet het programma in de praktijk haar toegevoegde waarde bewijzen;

2. Kwaliteit van het management en beheer

Het OP Oost Nederland kijkt op een groot aantal punten af van het voorlopende EPD Oost-Nederland. Niet alleen de aard van het programma de doelstellingen en de regionale indeling. Ook heeft de regio ervoor gekozen de samenstelling van de Stuurgroepen ingrijpend te herzien. Het Comité van Toezicht vernieuwde onder invloed van bestuurlijke wijzigingen. Maar ook de uitvoeringsorganisatie werd opnieuw ingericht en werd geconfronteerd met een groot aantal personele wijzigingen. Zoals elders in dit verslag is toegelicht heeft in 2008 daardoor nadruk gelegen op

deskundigheidsbevordering en kennisuitwisseling, naast de facilitering van de uitvoering middels organisatie en ICT;

3. Communicatie

In elke fase van de uitvoering van het programma is communicatie een belangrijke prioriteit voor de Management Autoriteit. Maar juist in de beginfase wordt de toon gezet. Om die reden heeft Communicatie & PR juist in dit verslagjaar extra prioriteit gekregen.

Uit de analyses in par. 2.1 blijkt dat, bij de extra aandacht die de Management Autoriteit heeft besteed aan de kwaliteitsborging voor de duurzame uitvoering van het programma, meer dan een volledige jaartranche van het beschikbare budget in project committeringen is vastgelegd. Daarmee heeft de voortgang van het programma in het verslagjaar 2008 ruimschoots aan de verwachtingen voldaan.

In 2008 is in totaal voor 15 projecten (exclusief Technische Bijstand) een positieve beschikking afgegeven, waarvan het merendeel gedurende de tweede helft van het jaar. Deze projecten zijn ook allemaal in uitvoering genomen. In het verslagjaar zijn nog geen projecten afgerond of eindafrekeningen ontvangen. Aan het eind van het jaar 2008 zijn er dus 15 projecten in uitvoering. De totale gecommiteerde EFRO-middelen voor het programma bedragen eind 2008 € 22.860.071.

In tabel 2.1 is de verdeling weergegeven van de gecommiteerde Totale Subsidiabele Projectkosten (TSK) over de verschillende prioriteiten. In de kolommen

wordt, naast de gecommiteerde EFRO-middelen, weergegeven wat de bijdrage is van de verschillende cofinanciers van het OP Oost in 2008. De bijdrage per cofinancier wordt vergeleken met de doelstelling voor de totale programmaperiode. Naast de gecommiteerde EFRO middelen en de doelstelling voor de totale programmaperiode is tevens een kolom opgenomen met de doelstelling tot en met 2008.

Uit de tabel blijkt dat het OP Oost aan haar eerste opdracht voor 2008: 'het programma geopend en goed uit de startblokken gekomen', glansrijk heeft voldaan. In totaliteit is zelfs meer dan een jaartranche (ca. € 22 miljoen) aan EFRO-middelen toegewezen aan projecten. Daarbij valt op dat vooral in prioriteit 1 de committeringen goed op gang gekomen zijn. Vermeldenswaard is dat juist in deze prioriteit projecten zijn gehonoreerd, die een aanjaagfunctie vervullen voor de samenwerkingsverbanden van bedrijven en kennisinstellingen, die moeten leiden tot de invulling van het programma met innovatieve kennisclusters. Niet alleen zijn dus voldoende projecten gecommiteerd, ook de aard van de projecten draagt bij aan een sterke basis onder de uitvoering van het programma.

In prioriteit 2 en 3 blijft de committering iets achter bij de doelstelling. Dat is goed verklaarbaar door de gekozen aanpak in die prioriteiten, waarbij de betrokken regio's zich in de startfase van het programma hebben gebogen over een samenhangende set van prioritaire projecten, waarmee invulling kan worden gegeven aan de doelstellingen van het programma. In de volgende programmafase komen projecten hierdoor versneld tot ontwikkeling en is er al (in principe) consensus over de toegevoegde waarde van de voorgestelde projecten.

Ten aanzien van de cofinanciering van het programma valt op, dat de private cofinanciering voorloopt op de planning. In prioriteit 1 werd weliswaar rekening gehouden met een behoorlijke private medefinanciering, met name in de innovatieve clusterprojecten, waarin ook de private bedrijven (vooral MKB) wordt geparticipeerd. De private bereidheid tot medefinanciering strekt zich echter ook uit over de ondersteuningsinfrastructuur, die bedoeld is om innovatieve clusters aan te jagen. Het effect is dat, ten opzichte van de oorspronkelijke raming, na het eerste uitvoeringsjaar, de private bijdrage relatief hoog is en mede als gevolg daarvan het EFRO-interventiepercentage (34%) relatief laag.

In het verslagjaar 2008 zijn 15 subsidieaanvragen in de Stuurgroepen van een positief advies voorzien. In totaal zijn in 2008 33 projecten aan de Stuurgroepen ter bespreking voorgelegd. De besluitvorming over 18 daarvan is afgerond.

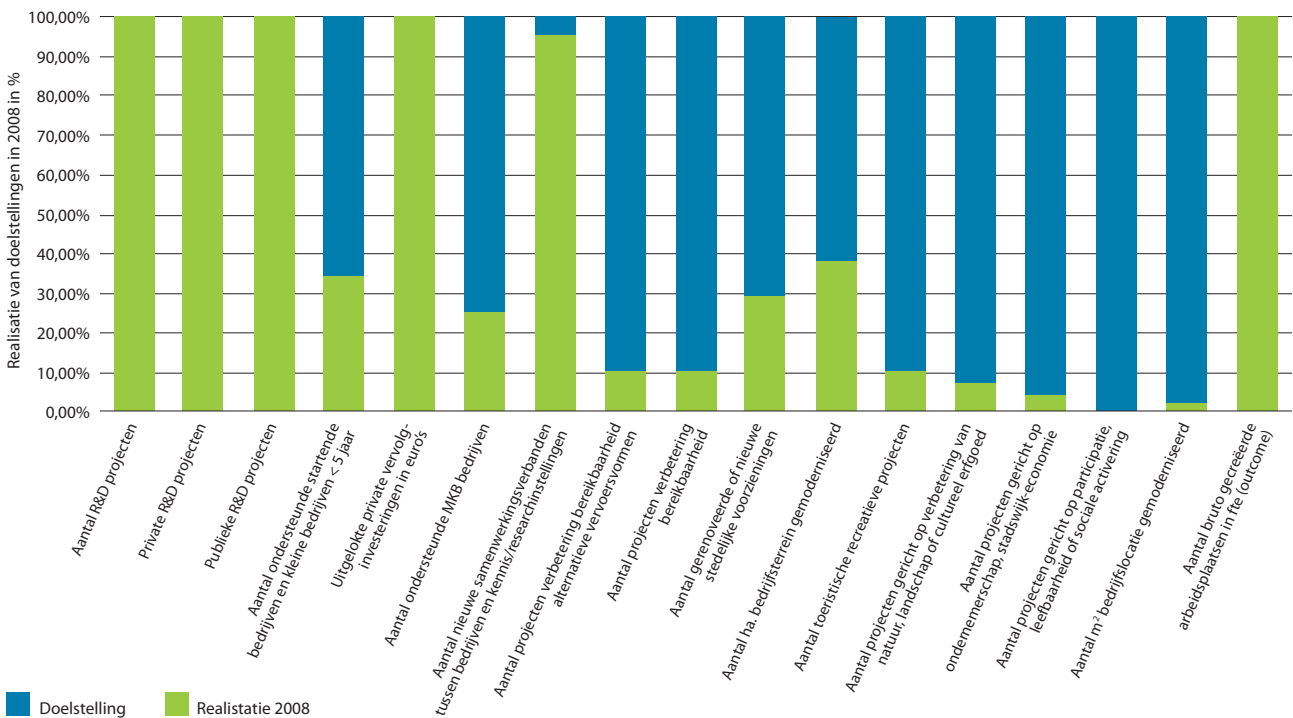
De pijplijn van potentieel geschikte projecten is groter dan deze 18 projecten. In 2008 zijn in totaal 86 potentieel geschikte projecten geïdentificeerd. In het OP Oost garandeert de ontwikkelde intake methode dat ingediende aanvragen inhoudelijk en technisch op hoofdlijnen voldoen aan de toetsingscriteria. Aanvragen in prioriteit 1 worden ingediend via Oost NV, waar deskundigen zijn aangesteld, die de projectindieners kunnen ondersteunen bij het versterken van de aanvraag in relatie tot de gestelde criteria. De inzet van de Oost NV medewerkers verhoogt daarmee de kans op perspectiefrijke projectvoorstellen. In prioriteit 2 en 3 hebben de steden en stedelijke netwerken gezamenlijk prioriteiten op projectniveau vastgesteld. Dit vereenvoudigt de toets op de geschiktheid van projectvoorstellen en geeft richting aan de projectontwikkeling. Op grond van deze voorbereidende werkzaamheden mag verwacht worden dat een aanzienlijk gedeelte van de projecten in de pijplijn, in 2009 of later, tot een positief advies van de Stuurgroepen kan worden gebracht.

Naast de gecommiteerde projecten beschikt het OP Oost dus aan het eind van het verslagjaar over een behoorlijke werkvoorraad aan potentieel geschikte subsidieaanvragen. Dit rechtvaardigt de verwachting dat in het jaar 2009 het programma de financiële targets zonder problemen zal kunnen halen.

Tabel 2.1 Financieel overzicht gecommiteerde bedragen OP Oost 2008

	TSK	EFRO			NATIONAAL PUBLIEK				NATIONAAL PRIVAAT	
		GECOMMITTEERD 31/12/2008	BEGROOTTOT 31/12/2008	DOELSTELLING TOTALE PROGRAMMA- PERIODE	GECOMMITTEERD 31/12/2008			DOELSTELLING TOTALE PROGRAMMA- PERIODE	GECOMMITTEERD 31/12/2008	DOELSTELLING TOTALE PROGRAMMA-PERIODE
					RIJK	REGIO	TOTAAL PUBLIEK			
Prioriteit 1 Regionale Innovatiekracht, kenniseconomie en ondernemerschap	47.580.886	17.997.464	25.894.000	95.276.000	3.917.199	7.087.187	11.004.386	95.276.000	18.579.036	21.173.000
Prioriteit 2 Versterken innovatieklimaat in stedelijke netwerken	12.226.176	3.074.135	12.266.000	45.128.000	1.300.000	7.852.041	9.152.041	55.156.000	0	0
Prioriteit 3 Versterken attractieve steden	6.227.989	1.232.495	4.656.000	17.132.000	0	4.995.494	4.995.494	19.036.000	0	1.904.000
Prioriteit 4 Technische bijstand	1.111.954	555.977	1.784.000	6.564.000	0	555.977	555.977	6.564.000	0	0
Totaal	67.147.005	22.860.071	44.600.000	164.100.000	5.217.199	20.490.699	25.707.898	176.032.000	18.579.036	23.077.000

Diagram prestaties prioriteiten 2008, op basis van tabel 2.2

2.1.1 Materiële voortgang van het Operationeel Programma

Op basis van de verleende beschikkingen aan de 15 goedgekeurde projecten, is een analyse gemaakt van de voortgang op de indicatoren (zie tabel 2.2). Het gaat in de weergave in tabel 2.2 om de verwachte scores, zoals opgenomen in de beschikking. Omdat er nog geen projecten zijn afgerekend en subsidies zijn vastgesteld, is er nog geen informatie beschikbaar over de gerealiseerde waarden.

De gegevens van tabel 2.2 zijn voor de overzichtelijkheid weergegeven in bovenstaand staafdiagram.

Analyse van de gegevens in tabel 2.2 geeft aanleiding tot een aantal constatering:

1. In de eerste plaats de voor de hand liggende constatering dat het in deze fase van het programma erg vroeg is om, op basis van de gecommitteerde indicatoren, uitspraken te doen over de materiële voortgang van het programma. Pas nadat een groter aantal projecten is gestart en projecten ook hun eindafrekening hebben ingediend, kunnen enigszins betrouwbare uitspraken over de resultaten worden gedaan;

2. In de tweede plaats valt op dat op enkele van de centrale indicatoren (met name in prioriteit 1) de waarden nu al vele malen hoger liggen dan de streefwaarden, die aan het begin van het programma zijn vastgesteld. Deels is dit te verklaren door de gerechtvaardigde verwachtingen ten aanzien van de effecten van de versterking van de ondersteunings- en 'aanjaag' infrastructuur, die met een aantal projecten in prioriteit 1 tot stand is gebracht. Anderzijds moet geconstateerd worden dat de definitie van de indicatoren (c.q. de normering ervan) niet eenduidig is. Omdat dit verschijnsel zich voordoet in elk van de vier EFRO OP's in Nederland, heeft het ministerie van Economische Zaken, op verzoek van de landelijke werkgroep indicatoren, in 2008 opdracht verstrekt aan onderzoeksbureau EIM om, in elk geval voor de twee belangrijkste output-indicatoren (werkgelegenheid en R&D-investeringen), voorstellen te ontwikkelen voor een uniforme en betrouwbare schatting van streefwaarden en realisaties op projectniveau. De uitkomsten van dit onderzoek kunnen voor het OP Oost aanleiding vormen tot aanpassingen in de geregistreerde realisatie van de indicatoren.

Tabel 2.2 Materieële voortgang van het programma

INDICATOR	PRIORITEIT 1		PRIORITEIT 2		PRIORITEIT 3		TOTAAL	
	DOEL*	REALISATIE 2008	DOEL*	REALISATIE 2008	DOEL*	REALISATIE 2008	DOEL*	REALISATIE 2008
Aantal R&D-projecten	15	186					15	186
Private R&D-projecten (in euro's)	10.000.000	26.954.865					10.000.000	26.954.865
Publieke R&D-projecten (in euro's)	10.000.000	11.346.626					10.000.000	11.346.626
Aantal ondersteunde startende bedrijven en kleine bedrijven < 5 jaar	150	56			30	5	180	61
Uitgelokte private vervolginvesteringen in euro's	25.000.000	50.080.000					25.000.000	50.080.000
Aantal ondersteunde MKB-bedrijven	2.000	478			30	20	2.030	498
Aantal nieuwe samenwerkingsverbanden tussen bedrijven en kennis/researchinstellingen	100	95					100	95
Aantal projecten verbetering bereikbaarheid alternatieve vervoersvormen			10	1			10	1
Aantal projecten verbetering bereikbaarheid			10	1			10	1
Aantal gerenoveerde of nieuwe stedelijke voorzieningen			25	3	10	7	35	10
Aantal ha bedrijfsterrein gemoderniseerd			200	80	10	0	210	80
Aantal toeristische recreatieve projecten			10	1			10	1
Aantal projecten gericht op verbetering van natuur, landschap of cultureel erfgoed			14	1			14	1
Aantal projecten gericht op ondernemerschap, stadswijkeconomie					25	1	25	1
Aantal projecten gericht op participatie, leefbaarheid of sociale activering					25	0	25	0
Aantal m2 bedrijfslocatie gemoderniseerd					200.000	4.200	200.000	4.200
Aantal bruto gecreëerde arbeidsplaatsen in fte (outcome)	900	2.153	1.250	0	25	9	2.175	2.162

* In de kolommen doel zijn de totale streefwaarden voor de gehele programmaperiode opgenomen

2.1.2 Financiële informatie

In het verslagjaar 2008 zijn nog geen uitgaven verricht en via betaalaanvragen gerapporteerd. Wel is er in 2008 nog een tweede voorschot van de Europese Commissie ontvangen. Het totaal aan ontvangen voorschotten van de Europese Commissie is daarmee gekomen op € 8.205.000.

In tabel 1 (bijlage 1) wordt de financiële voortgang van OP Oost 2007-2013 over het verslagjaar 2008 gegeven.

2.1.3 N+2

Ten aanzien van de financiële voortgang van het OP Oost 2007-2013 geldt de eis dat voldaan moet worden aan de N+2-regel. De N+2-regel geeft de verhouding weer tussen de begrote vastlegging van het programma door middel van jaartranches en de besteding van de EFRO-middelen door ingediende betalingscertificaten bij de Europese Commissie. Wordt de N+2 niet gehaald, dan gaat de Europese Commissie over tot automatische decommitting van dat deel van de middelen dat niet via gecertificeerde uitgaven is verantwoord.

In onderstaande tabel staan de uitgaven die hiervoor op programmaniveau moeten worden gedaan. In de tabel is de in 2009 ontvangen 2,5% extra voorschot opgenomen die volgens de Europese Commissie-richtlijn op het te realiseren N+2-bedrag in mindering mag worden gebracht. Deze actie betreft het creëren van extra financiële ruimte voor de programma's in verband met de economische crisis.

Uit de tabel blijkt dat in het jaar 2009 nog voor een bedrag van € 9.792.500 aan gecertificeerde uitgaven via de

betaalaanvragen aan de Europese Commissie moet worden gerapporteerd om per 31 december 2009 te voldoen aan de N+2-eis. Gezien de gecommitteerde projecten per 31 december 2008 en de te committeren projecten in de pijplijn, verwacht het OP Oost de N+2-doelstelling aan het eind van 2009 ruimschoots te zullen halen.

2.1.4 Informatie over de uitsplitsing van het gebruik van de fondsen

In tabel 2 (bijlage 2) wordt een cumulatieve uitsplitsing van toewijzingen van de communautaire bijdrage per categorie over de uitvoering gegeven, overeenkomstig deel C van bijlage II van Verordening (EG) nr. 1828/2006. Met andere woorden: de projecten, die een beschikking tot subsidieverlening hebben ontvangen, worden conform Bijlage II Verordening (EG)1828/2006 gerubriceerd naar vijf dimensies:

- **Dimensie 1: prioritair thema**
Hierbij worden de projecten ingedeeld naar 86 prioritaire thema's. Voorbeelden hiervan zijn: OTO-infrastructuur; Investeringen die rechtstreeks betrokken zijn bij onderzoek en innovatie; Sanering van bedrijfsterreinen en verontreinigde grond; Ontwikkeling van culturele infrastructuur;
- **Dimensie 2: financieringsvorm**
Dit betreft de indeling in 'non-repayable aid' (bijvoorbeeld subsidies), 'aid (loan, interest subsidy, guarantees)', 'venture capital (participation, venture capital fund)' of 'other forms of finance';

Tabel 2.3 Uitgaven van OP Oost volgens N+2 (in €)

A TRANCHE 2007	B 5% VOORSCHOT	C 2,5% EXTRA VOORSCHOT	D N+2-BASIS (A-B-C)	E TOTAAL AAN BETAALAAANVRAGEN T/M HEDEN	SALDO NOG AAN TE VRAGEN T/M 31/12/2009
22.100.000	8.205.000	4.102.500	9.792.500	0	9.792.500

- **Dimensie 3: gebied**

Dit betreft indeling naar stad of platteland;

- **Dimensie 4: economische activiteit**

Dit betreft een indeling naar één van de 22 economische categorieën. Voorbeelden hiervan zijn: Be- en verwerkende industrie, Openbaar bestuur, Bouwnijverheid etc.;

- **Dimensie 5: plaats van uitvoering**

Dit betreft de indeling naar provincie Gelderland of de provincie Overijssel.

In de tabel in bijlage 2 en de daaronder uitgewerkte dimensies vallen enkele zaken op.

In het programma zijn voornamelijk bijdragen aan activiteiten verstrekt in de vorm van subsidies, zogenaamde 'non-repayable aid'. Alleen in het kader van het project GELDerland voor innovaties worden leningen aan innovatieve bedrijven verstrekt. Deze worden gekwalificeerd als 'aid'.

Het programma is expliciet gericht op versterking van de innovatiekracht en de aantrekkelijkheid als vestigingsplaats van de steden en stedelijke netwerken. Verreweg het grootste deel van de middelen is dan ook tot besteding gekomen in stedelijke gebieden. Ten aanzien van de sectoren valt op dat, naast industrie en zorg, vooral ook in de overige dienstverlening een belangrijk gedeelte van de beschikbaar gestelde middelen wordt besteed. Dat heeft te maken met de keuze van de Management Autoriteit om bij de start van het programma enkele projecten te honoreren, die zijn gericht op het versterken van de ondersteuningsinfrastructuur voor innovatieve clusters. Deze faciliteiten versnellen de invulling van het programma met concrete samenwerkingsverbanden van bedrijven en kennisinstellingen.

Ten opzichte van de raming loopt de provincie Overijssel enigszins voor op de provincie Gelderland. Dat wordt vooral veroorzaakt door een langere bekendheid met Europese Structuurfondsen in de subsidiabele gebieden in deze provincie. Verwacht wordt dat Gelderland de relatieve achterstand in de loop van het programma zal inlopen.

2.1.5 Bijstand per doelgroep

In het OP Oost zijn geen specifieke doelgroepen uitgesloten van steunverlening. Met uitzondering van enkele sectoren zijn alle doelgroepen in principe

toegelaten. Het programma legt prioriteit bij de participatie door (clusters van) bedrijven (vooral MKB) en kennisinstellingen.

Wel zijn in prioriteit 1 (Versterken van regionale innovatiekracht, kennis economie en ondernemerschap) prioritair clusters benoemd, te weten het Food cluster, Health cluster en Technology cluster. Bij de beoordeling van subsidieaanvragen speelt de mate, waarin de projecten bijdragen aan de versterking van de geselecteerde kennisclusters, een rol.

Het toetsingskader van het OP 2007-2013 bevat in bijlage C een lijst met sectoren die zijn uitgesloten van directe steunverlening vanuit het OP Oost 2007-2013. Uitsluitingsfactoren worden gevormd door:

- **Demarcatie met ELFPO**

Betreft:

- Landbouw, jacht en bosbouw: dit met uitzondering van glastuinbouw en diversificatie in zakelijke dienstverlening en/of industrie;
- De BIK-codes 923, 925, 92629, 92642, en 92724, die betrekking hebben op cultuur, recreatie en overige dienstverlening;
- De BIK-codes 553, 554 en 555) die betrekking hebben op horeca;

- **Demarcatie met EVF**

Betreft:

- Visserij.

- **Beleidsmatige wensen, omdat de focus ligt op innovatie**

Betreft:

- De BIK-codes 502, 5030.3, 5040.2, 505, 521, 525, 5262, 5263, 527 en 5261, die betrekking hebben op reparatie van consumentenartikelen en handel;
- Particuliere huishoudens met personeel in loondienst;
- De Bik-codes 70 en 71, die betrekking hebben op de verhuur van en handel in onroerend goed, verhuur van roerende goederen en zakelijke dienstverlening;
- Financiële instellingen (als gevolg van verouderde regelgeving).

De sectorale afbakening is in het verslagjaar 2008 toegepast. Eerder is vermeld dat de BIK-codes uit het toetsingskader zijn gehaald.

Ten aanzien van de geografische afbakening is in de prioriteitstelling van het OP Oost 2007-2013 de volgende verdeling opgenomen:

- **Prioriteit 1**

Van toepassing in heel Oost-Nederland;

- **Prioriteit 2**

Van toepassing binnen de aangewezen gemeenten van de vijf stedelijke netwerken in Oost-Nederland, te weten Stadsregio Arnhem/Nijmegen, Netwerkstad Twente, Zwolle-Kampen Netwerkstad, Regio De Vallei en de Stedendriehoek;

- **Prioriteit 3**

Van toepassing binnen de aangewezen GSB-steden, te weten Zwolle, Almelo, Hengelo, Enschede, Deventer, Arnhem en Nijmegen en de niet GSB-steden Apeldoorn en Ede, die als gevolg van de Tweede Kamerbehandeling van het Nationaal Strategisch Referentiekader (NSR) een bijzonder status hebben gekregen.

Deze geografische afbakening is in het verslagjaar toegepast en gehandhaafd.

2.1.6 Terugbetaalde of opnieuw gebruikte bijstand

In 2008 is er geen sprake geweest van intrekking van bijstand als bedoeld in artikel 57 en artikel 98, lid 2, van Verordening (EG) nr. 1083/2006.

2.2 Informatie over de inachtneming van de communautaire wetgeving

In 2008 zijn door de MA Oost geen problemen geconstateerd in verband met de inachtneming van de communautaire wetgeving bij de uitvoering van het programma GO.

2.3 Geconstateerde uitvoeringsproblemen en gekozen oplossingsmaatregelen

Op 18 juli 2008 is de beschrijving van de opzet van de beheers- en controlesystemen, overeenkomstig art. 71 van Verordening (EG) nr. 1083/2006, aangeboden aan

de Europese Commissie. Bij brief van 15 september 2008 heeft de Europese Commissie aangegeven de art. 71-beschrijving niet te aanvaarden. De belangrijkste redenen daarvoor waren:

1. De elektronische uitwisseling tussen het beheerssysteem Subsidie Monitor (SUM) van het OP Oost 2007-2013 en de Monitor Structuur Fondsen (MSF) van het ministerie van Economische Zaken was op het moment van indienen van de art. 71-beschrijving nog niet gerealiseerd;
2. De Management Autoriteit is voornemens een deel van haar taken te delegeren aan Gedeputeerde Staten van de Provincie Overijssel. Op het moment van indiening van de art. 71-beschrijving was dit nog niet geëffectueerd.

Op het moment van indiening werd door de Management Autoriteit hard gewerkt aan de oplossing van deze tekortkomingen. In de loop van 2008 zijn deze dan ook overwonnen. De stand van zaken is als volgt:

Ad. a) De koppeling tussen SUM en MSF is sinds 18 december 2008 operationeel en in productie genomen. De Auditautoriteit heeft de toets op operationaliteit en betrouwbaarheid van de koppeling tussen deze systemen in maart 2009 uitgevoerd en heeft hier een positief oordeel over verstrekt.

Ad. b) Op 28 oktober 2008 heeft de Management Autoriteit het 'Mandaatbesluit EFRO programma-periode 2007-2013' vastgesteld. Hierin is vastgelegd dat Gedeputeerde Staten van Overijssel bevoegd zijn om namens de MA Oost besluiten te ondertekenen voor wat betreft aanvragen van subsidieverlening in het kader van het OP Oost 2007-2013 indien de programma's worden uitgevoerd op het grondgebied van de provincie Overijssel.

Hiermee is tegemoet gekomen aan de bezwaren van de Europese Commissie. In april 2009 heeft de MA Oost de art. 71-beschrijving aangepast en ter beoordeling gezonden naar de Auditautoriteit. Op 5 juni 2009 heeft de Europese Commissie de art. 71-beschrijving aanvaard.

Voor het overige zijn er geen belangrijke problemen geweest bij de uitvoering van het OP Oost 2007-2013.

2.4 Wijzigingen in verband met de uitvoering van het Operationeel Programma

In 2008 waren er geen elementen, zoals wetswijzigingen of onvoorziene sociaal-economische ontwikkelingen, die rechtstreekse gevolgen hadden voor de uitvoering van het OP Oost 2007-2013. Aan het eind van het verslagjaar 2008 kwamen de gevolgen van de kredietcrisis voor de Nederlandse economie tot uiting, maar deze hebben in het verslagjaar nog geen rechtstreekse gevolgen gehad voor de uitvoering van het OP Oost.

2.5 Belangrijke wijziging als bedoeld in artikel 57 (EG) Nr. 1083/2006

Artikel 57 van Verordening (EG) nr. 1083/2006 ziet toe op de duurzame instandhouding van projecten na voltooiing hiervan. In 2007 en 2008 zijn er geen projecten gerealiseerd binnen het OP Oost 2007-2013. Er zijn dan ook geen wijzigingen te melden.

2.6 Complementariteit met andere instrumenten

In het programma zijn, in relatie tot artikel 9 lid 4 van Verordening (EG) nr. 1083/2006, voorzieningen getroffen om te zorgen voor de afbakening en coördinatie tussen bijstand uit OP Oost 2007-2013 en andere belangrijke Europese en nationale financieringsinstrumenten.

Plattelandsontwikkelingsprogramma 2 2007 – 2013

Het Plattelandsontwikkelingsprogramma 2 2007-2013 (POP 2) richt zich op de verbetering van het concurrentievermogen van de land- en bosbouwsector, de verbetering van het milieu op het platteland en het verbeteren van de leefkwaliteit en economische diversificatie op het platteland. Voor het POP 2 is één nationaal programma. In relatie tot het POP 2-programma wordt een afbakening gehanteerd conform de landelijke afspraken. Deze afbakening is zowel opgenomen in het document OP Oost 2007-2013 (blz. 52 e.v.) als het toetsingskader van het OP Oost 2007-2013 (bijlage A). Bij het verlenen van bijstand aan projecten hebben zich in 2008 geen afbakeningsproblemen voorgedaan tussen POP 2 en het OP Oost 2007-2013.

Europees Sociaal Fonds

Het Europees Sociaal Fonds (ESF) richt zich op het ontwikkelen van regionaal arbeidsmarktbeleid via de actielijnen: toeleiding van werklozen naar de arbeidsmarkt, re-integratie van gedetineerden en jongeren in jeugdinstellingen, praktijkonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs, verbetering arbeidsmarktpositie van werkenden en sociale innovatie. Voor het ESF is eveneens één nationaal programma.

Voor een integrale aanpak van de doelstelling van het OP Oost 2007-2013, ligt een verbinding met ESF-doelen voor de hand. Daar waar EFRO meer gericht is op de fysieke investeringskant, richt ESF zich vooral op mensen. Een kenniseconomie kan immers niet zonder de beschikbaarheid van voldoende hoogstaand menselijke kapitaal. De MA Oost streeft naar een goede afstemming in de uitvoering met het nationale ESF-programma. Hiervoor zijn in 2008 geen aparte voorzieningen getroffen.

Verordening (EG) Nr. 1083/2006 biedt op grond van artikel 34 lid 2 de mogelijkheid om binnen EFRO-programma's maximaal 10% van de middelen op ESF-doelen in te zetten. Van deze mogelijkheid is in het verslagjaar geen gebruik gemaakt.

In het toetsingskader van het OP Oost 2007-2013 is in bijlage C de afbakening geregeld met het ESF-programma. Deze afbakening is als volgt: "reguliere opleidingstrajecten zijn in het kader van EFRO niet subsidiabel. Coaching en opleiding van deelnemers in een project kan alleen wanneer het rechtstreeks voortvloeit uit het project en niet ondergebracht kan worden bij ESF-acties". In 2008 zijn er geen afbakeningsproblemen geweest tussen het ESF en het OP Oost 2007-2013.

Europese Territoriale Samenwerking

Kennisnetwerken beperken zich niet tot geografische grenzen. Dit geldt niet alleen op het schaalniveau van Oost-Nederland of de lidstaat Nederland, maar ook over de landsgrenzen heen. Verordening (EG) Nr. 1083 / 2006 biedt op grond van artikel 7 de mogelijkheid tot interregionale samenwerking. De MA Oost ziet daarin niet alleen mogelijkheden voor het uitwisselen van kennis en het vergroten van de aanwezige kennis tussen instellingen en bedrijven, maar ook in het benutten van economische potenties van interregionale samenwerking tussen kennisinstellingen en bedrijven in Oost-Nederland en andere regio's binnen de Europese Unie. Dit sluit naadloos aan bij de doelstellingen van prioriteit 1. Hoewel hiertoe wel verkennende gesprekken zijn gevoerd, zijn in 2008 geen interregionale samenwerkingprojecten tot stand gekomen.

Koppeling met financieringsinstrumenten

Jeremie en Jessica

Voor de ondersteuning van startende bedrijven en het MKB kan betere toegang tot (risicodragend) kapitaal goede mogelijkheden bieden. Door de Europese Commissie en de Europese Investerings Bank (EIB) zijn twee initiatieven, Jeremie en Jessica, gestart die fondsvorming met een 'revolving' karakter binnen het EFRO-programma ondersteunen. De MA Oost onderzoekt of deze instrumenten een waardevolle aanvulling op het GO-programma kunnen zijn, vooral voor de stedelijke ontwikkeling.

Instrumenten vergelijkbaar met Jeremie en Jessica worden als geschikte instrumenten gezien door Oost-Nederland om innovatie te stimuleren. In 2008 is dan ook een regionaal borgstellingkrediet geïnitieerd.

Koppeling met Regions for Economic Change en de fast track netwerken

In september 2008 is een medewerker van de MA Oost de mogelijkheden gaan verkennen van deelname door Oost-Nederland aan het URBACT-programma, onderdeel van het Regions for Economic Change initiatief en de fast track netwerken. Reden voor deze verkenning was dat de uitwisseling van kennis en 'best practices' in deze netwerken de uitvoering van het OP Oost 2007-2013 kan versterken. In 2008 heeft dit nog niet geleid tot versterking van het programma.

7^e Kaderprogramma en het Concurrentievermogen en innovatieprogramma (CIP)

Het Zevende Kaderprogramma kent vier programma-onderdelen: Coöperation (Collaborative research), Ideas (Frontier research), People (human potential) en Capacities (Research capacity).

Het Concurrentievermogen en Innovatieprogramma (CIP) is gericht op acties waarbij de doelgroep direct of indirect het MKB is. Wat betreft innovatie richt het CIP zich vooral op verspreiding en toepassing van bestaande kennis. Bovendien wordt via het CIP de toegankelijkheid van risicokapitaal en garantiemiddelen voor het MKB vergroot.

Het OP Oost 2007-2013 kent duidelijke raakvlakken met het Kaderprogramma en het CIP: de uitdaging is om de activiteiten elkaar te laten versterken. Voor Oost-Nederland zijn de Valley-bureau's, die in 2008 zijn opgericht, hiervoor de aangewezen instanties.

Pieken in de Delta

Pieken in de Delta is de gebiedsgerichte economische agenda van Nederland. Deze agenda draagt bij aan de ambitie om van Nederland een concurrerende en dynamische economie te maken in een sterk en innovatief Europa. Pieken in de Delta is uitgewerkt in zes verschillende programma's voor de periode 2006-2010. Deze programma's zijn opgesteld door het ministerie van Economische Zaken in samenwerking met het bedrijfsleven, kennisinstellingen en regionale overheden, en worden gezamenlijk uitgevoerd.

De regio Oost-Nederland is voortvarend aan de slag met het benutten van de belangrijke economische potenties van Oost-Nederland: de kennisgebieden (1) Food & Nutrition, (2) Health en (3) Technology. Het programma Pieken in Oost-Nederland (2006-2010) geeft deze economische pieken van nationaal belang in de regio een extra impuls.

Aangezien Pieken in de Delta zich eveneens richt op Food, Health en Technology is er sprake van een grote overlap met het OP Oost 2007-2013. Projecten die in Pieken in de Delta mogelijk zijn, zijn ook mogelijk via het OP Oost 2007-2013. Andersom is dit niet altijd het geval. Vanwege deze overlap vindt er regelmatig afstemmingsoverleg plaats door de programmamanagers van het OP Oost 2007-2013 en de intakers van Oost NV voor Pieken in de Delta. Dezelfde intakers doen overigens ook hoofdzakelijk de intake voor prioriteit 1 voor het OP Oost 2007-2013. In 2008 is door de MA Oost geconstateerd dat er relatief veel bedrijven met hun project voor Pieken in de Delta kiezen. In 2009 zal dit onderwerp zijn voor nadere studie.

2.7 Toezichtregelingen

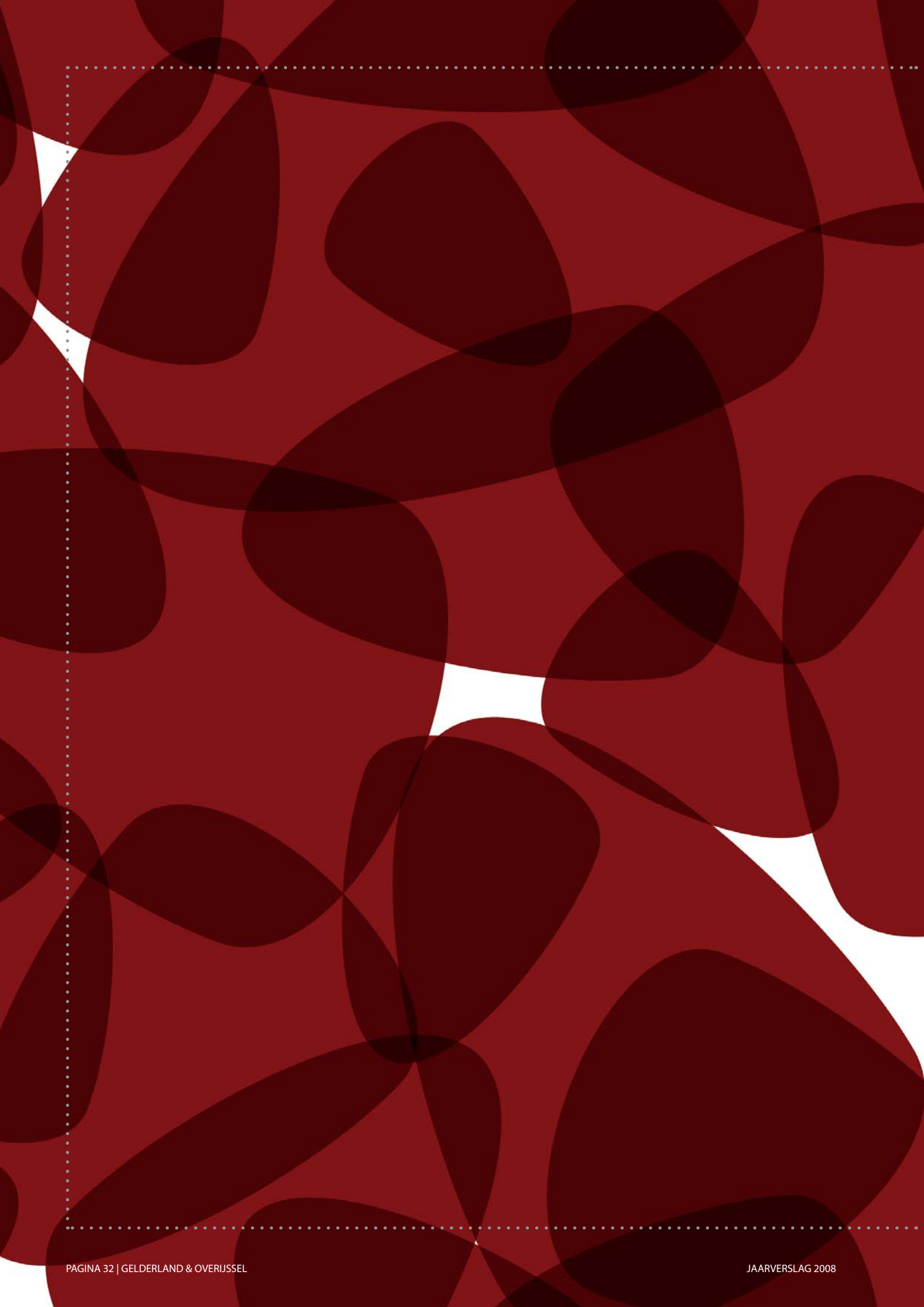
Onder toezichtregelingen wordt verstaan door de MA Oost of het Comité van Toezicht genomen toezicht- en evaluatiemaatregelen, waaronder regelingen voor het verzamelen van gegevens, ondervonden moeilijkheden en maatregelen om die op te lossen. Zodanige regelingen zijn door de MA Oost of het Comité van Toezicht in 2008 niet getroffen.

In het document OP Oost 2007-2013 staat in paragraaf 6.1 'Toezicht en uitvoeringsorganisatie' hoe het toezicht op de uitvoering van het programma is geregeld. In

paragraaf 6.2 'Monitoring en Evaluatie' staat aangegeven op welke wijze wordt gemonitord en geëvalueerd. Voor de huidige programmaperiode geeft de Europese Commissie een redelijke vrije hand aan de programma's in de aard en tijdstippen voor de evaluaties. Een evaluatieplan is echter wel vereist. Bovendien is voor wijziging van een Operationeel Programma evaluatie wel een vereiste.

Nationaal zijn de vier EFRO-programma's in Nederland in 2007 gezamenlijk gestart met een ex-ante evaluatie en een strategische milieubeoordeling, die zijn aangeboden aan de Europese Commissie. Om de meerwaarde van de evaluatie en de efficiency te vergroten is in 2008 gestart met het opstellen van een landelijk evaluatieplan. Daarin zijn een aantal gemeenschappelijke evaluatiemomenten voorzien en criteria die nodig zijn voor wijziging van een Operationeel Programma. Bovendien vindt monitoring plaats via de verplichte rapportering van het Nationaal Strategisch Referentieplan (NSR). Op basis van dit plan zijn de vier EFRO-programma's in Nederland geschreven.

Het evaluatieplan is inmiddels opgesteld en in 2009 besproken in het Comité van Toezicht. Tevens zijn de uitkomsten van een onderzoek dat door Bureau EIM in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken is uitgevoerd naar de meting van indicatoren besproken, met name Werkgelegenheid en R&D-investeringen. Met dit onderzoek heeft Bureau EIM in het laatste kwartaal van 2008 een begin gemaakt. De MA Oost heeft aan dit onderzoek haar volledige medewerking verleend.

3. Uitvoering naar prioriteit

3.1 Prioriteit 1: Versterken innovatiekracht, kenniseconomie en ondernemerschap

De nadruk van het OP Oost 2007-2013 ligt op prioriteit 1. Meer dan de helft van de middelen (58%) is voor deze prioriteit gereserveerd. Aan de hand van twee maatregelen wordt de prioriteit concreet gemaakt.

Maatregel 1.1 – Versterking kennisclusters voeding, gezondheid en technologie

Deze maatregel richt zich vooral op de ontwikkeling van landsdeel Oost-Nederland tot toptechnologische innovatieve regio op het gebied van Food, Health en Technology. Dit kan bereikt worden door het beter economisch benutten van aanwezige kennis bij bedrijven en kennisinstellingen in Oost-Nederland en daarbuiten en het verbeteren van kennisuitwisseling en vergroten aanwezige kennis bij bedrijven en kennisinstellingen in Oost-Nederland.

Maatregel 1.2 – Versterken innovatiekracht en concurrentiepositie bedrijfsleven

Het doel van deze maatregel is het versterken van de innovatiekracht en concurrentiepositie van het regionale bedrijfsleven (met name MKB) op het terrein van opkomende kennisgebieden binnen Oost-Nederland. Dit wordt bereikt door het stimuleren van innovaties van

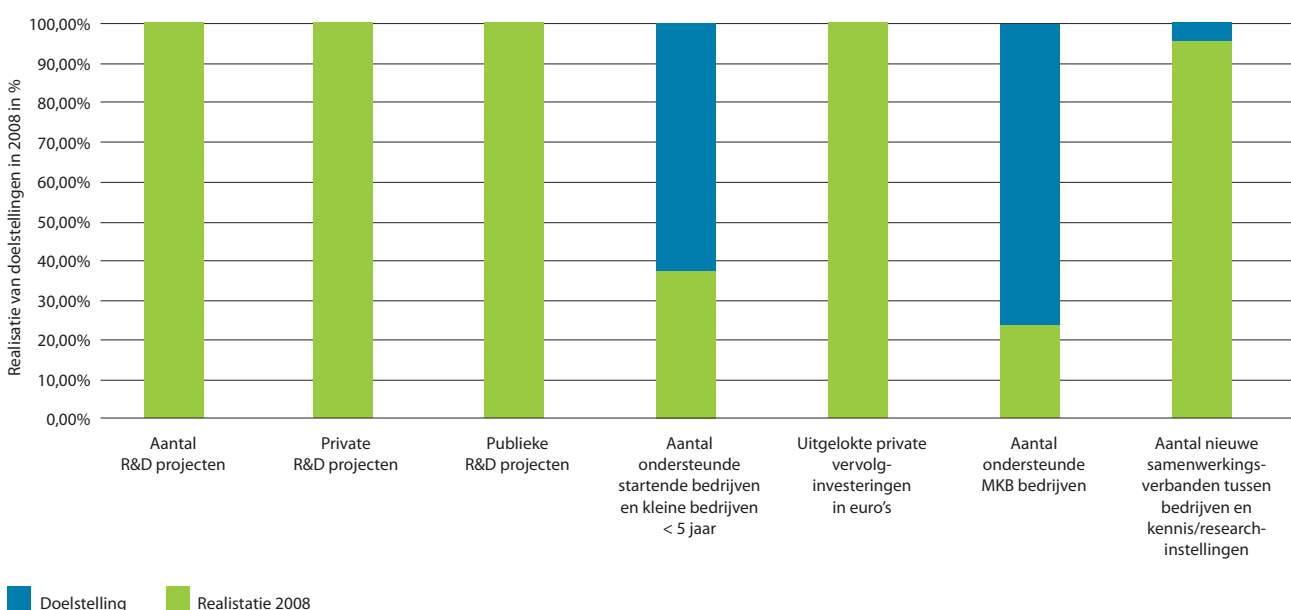
producten, processen, diensten en markten bij bedrijven buiten de Valley-domeinen (Food, Health en Technology), het verbeteren van kennisuitwisseling en vergroten van aanwezige kennis bij bedrijven en kennisinstellingen in Oost-Nederland. Daarnaast het verbeteren van business-to-business en business-to-science clustering van spelers buiten de Valley-domeinen, betere fysiek mogelijkheden voor kennisintensieve bedrijven, betere overheidsdienstverlening aan burgers en bedrijven via ICT en meer eco-efficiënte innovaties en maatregelen.

3.1.1 Prioriteit 1: Voortgangsanalyse en verwezenlijking van de doelstellingen

In onderstaande staafdiagram wordt de materiële voortgang in 2008 van prioriteit 1 weergegeven aan de hand van de totaalscore van de projecten op de indicatoren.

In 2008 zijn elf projecten door de Stuurgroep prioriteit 1 van een positief advies voorzien en op grond daarvan beschikt door de MA. De beschikking op deze projecten is merendeels pas in het derde en vooral in het vierde kwartaal verzonden. Deze projecten zijn dan ook in 2008 nog niet tot realisatie gekomen. De resultaten die in de staafdiagram zijn opgenomen, betreffen de verwachte resultaten zoals vastgelegd in de beschikkingen aan de projecten.

Diagram prestaties Prioriteit 1

Financiële gegevens (in euro's) prioriteit 1 op basis van beschikkingen 2008

PROJECT	TSK	EFRO 2008 GECOMMITTEERD	EFRO 2008 BEGROOT	RIJK	REGIO	PRIVAAT
Totaal	47.580.886	17.997.464	13.063.000	3.917.199	7.087.187	18.579.036

Zoals aangegeven in paragraaf 2.1.1 moet enige voorzichtigheid worden betracht bij de interpretatie van de opgenomen resultaten. Met name ten aanzien van de indicatoren 'uitgelokte R&D-investeringen' en 'aantal gecreëerde fte's werkgelegenheid' wordt op dit moment, op verzoek van de landelijke werkgroep indicatoren, onderzoek gedaan naar een uniforme en consistente wijze van vaststelling van zowel streefwaarde als realisatie. Implementatie van de uitkomsten van dit onderzoek is nodig om een relevante interpretatie van de gegevens te kunnen doen.

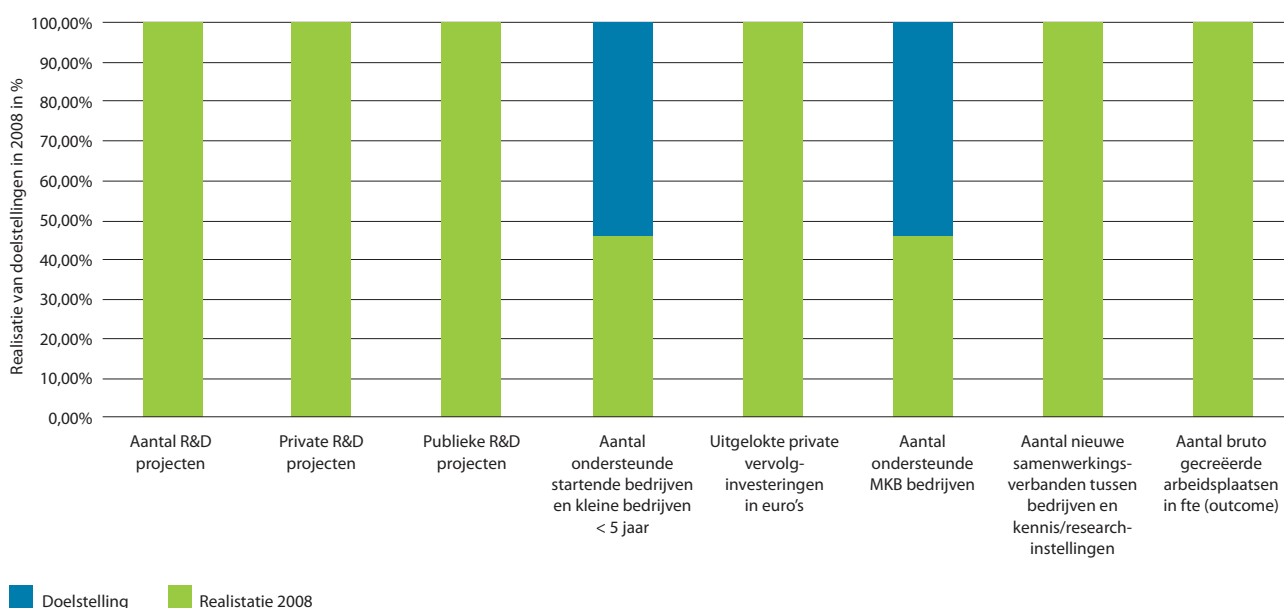
Het overzicht van de financiële voortgang van prioriteit 1 is vastgesteld op basis van de in de beschikkingen

opgenomen bedragen van de gehonoreerde projecten in het verslagjaar 2008. Uit het overzicht blijkt dat, op basis van de gecommiteerde bedragen, in 2008 bijna 5 miljoen euro meer in projecten is geïnvesteerd dan de overeenkomstige gebudgetteerde jaartranche (€ 13.063.000). De achterstand die het programma heeft opgelopen doordat pas in 2008 met de uitvoering kon worden gestart, wordt in prioriteit 1 blijkbaar snel ingelopen.

Maatregel 1.1

Van de elf beschikte projecten in prioriteit 1 hebben er tien betrekking op maatregel 1.1. Onderstaande staafdiagram toont de verwachte resultaten van maatregel 1.1 zoals vastgelegd in de projectbeschikkingen.

Diagram prestaties maatregel 1.1

In 2008 is de uitvoering van maatregel 1.1 goed op gang gekomen. Zowel in Gelderland als in Overijssel is de intake van projecten gestart en in de loop van het jaar is de toestroom van projecten gestegen. In totaal zijn 42 projectvoorstellen in maatregel 1.1 door het programmamanagement ontvangen. Hiervan zijn er 16 voorgelegd aan de Stuurgroep. Tien subsidieaanvragen zijn door de Stuurgroep van een positief advies voorzien en door de Management Autoriteit beschikt. Eind 2008 waren nog niet alle ingediende projecten beoordeeld, een aantal daarvan zit in de pijplijn om verder behandeld te worden in 2009.

Met name in de provincie Overijssel is het indienen van projecten in prioriteit 1.1 relatief snel op gang gekomen, omdat het Innovatieplatform Twente al een jaar voor het opengaan van de intake in 2008 was gestart met de voorbereiding van de projecten.

In de provincie Gelderland is via een aantal projecten (Food Valley, Health Valley, Achterhoeks Centrum voor Technologie, Veluws Centrum voor Technologie) de faciliteit gecreëerd voor eenzelfde ondersteuningsinfrastructuur. De Valleybureau's en Technologie Centra hebben als doelstelling om innovatieve samenwerkingsprojecten tussen bedrijfsleven en kennisinstellingen te stimuleren en te ondersteunen. In de Stuurgroep is enige discussie gevoerd over de vraag of deze projecten voldoen aan het toetsingscriterium dat is gericht op het bevorderen van directe betrokkenheid van bedrijven aan de projecten. Na een goede inhoudelijke discussie heeft de Stuurgroep geconcludeerd dat de ondersteunings- en aanjaagfunctie die wordt vervuld door deze centra van cruciaal belang is voor de totstandkoming van innovatieve clusters. Bovendien zijn de projecten goed ingebed als samenwerkingsverband van bedrijven en kennisinstellingen, zoals mede blijkt uit de private cofinanciering, hetgeen de resultaatgerichtheid van de ondersteuning garandeert.

Met de ondersteuning van het Veluws Centrum voor Technologie (VCT) en het Achterhoeks Centrum voor Technologie (ACT) met een EFRO bijdrage van respectievelijk van € 367.188 en € 294.675, is een impuls gegeven aan de regionale ontwikkeling op het gebied van innovatie. Het VCT en ACT hebben als doelstelling om de maakbedrijven in de regio te ondersteunen bij het zetten van concrete stappen op weg naar innovatie. Het VCT richt zich met name op de sectoren energie, 'cradle to cradle' recycling, Bio Based Economy en de zorgsector; het ACT richt zich primair op de maakindustrie (productie). De centra leveren hun ondersteuning in een actieve

uitwisseling met kennisinstellingen (TNO, Hogeschool Arnhem-Nijmegen en kennisdragers in bedrijven).

Het overkoepelende project MAIN MEP heeft met een bedrag van € 5.102.085 een forse investering ontvangen uit maatregel 1.1. Het project bestaat uit zestien bedrijvenclusters waarin in totaal 41 bedrijven zijn vertegenwoordigd. MEP is een programma van het Oost-Nederlandse samenwerkingsplatform Manufacturing and Innovation Network (MAIN). In MEP bedrijvenclusters wordt gewerkt aan de ontwikkeling van nieuwe producten en markten. Elk cluster betreft een innovatieproject dat door samenwerkende MKB-bedrijven tot stand wordt gebracht. Voorbeelden zijn een volautomatische vleeswarenmachine, een automatische eindassemblagelijijn voor koelunit-interieurs en zeer nauwkeurig meetsysteem voor grote objecten.

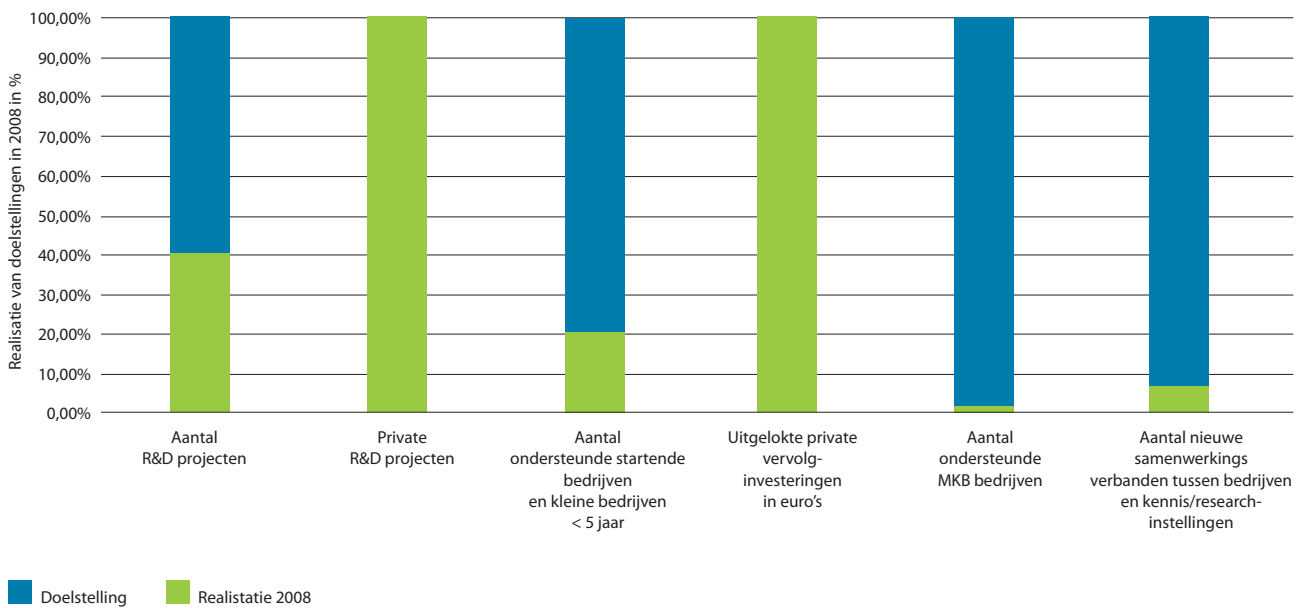
Ook GELderland voor Innovaties heeft met een bedrag van € 2.098.275 een belangrijke invulling gegeven aan de voortgang van maatregel 1.1. Dit project richt zich op de behoefte aan kredietfaciliteiten voor risicovolle innovatieprojecten. Hiermee vult het project de leemtes die door de nationale financieringsfaciliteiten voor het MKB niet kunnen worden gevuld. Door het project worden waar mogelijk combinaties gezocht met de bestaande financieringsfaciliteiten.

Maatregel 1.2

In 2008 is in maatregel 1.2 één project beschikt. In het staafdigram op de volgende pagina zijn de verwachte resultaten opgenomen zoals vastgelegd in de beschikking van dit project.

Hoewel in het verslagjaar slechts 1 project een beschikking heeft ontvangen, kan toch geconstateerd worden dat de uitvoering van maatregel 1.2 in 2008 goed op gang is gekomen. Zowel in Gelderland als in Overijssel is de intake van projecten gestart. In totaal zijn in het verslagjaar 2008 34 projectvoorstellen ingediend en ontvangen. Hiervan zijn acht projectvoorstellen voorgelegd aan de Stuurgroep en is één project door de Stuurgroep van een positief advies voorzien. Van de overige binnen maatregel 1.2 ingediende projecten is een aantal, aan het eind van het verslagjaar, voor de eerste keer in de Stuurgroep besproken. Vervolgens zullen deze projecten in 2009 voor definitieve besluitvorming worden teruggebracht in de Stuurgroep en van advies worden voorzien. In 2009 zal derhalve in maatregel 1.2 een inhaalslag worden gemaakt, op basis van subsidieaanvragen, die eind 2008 in de pijplijn zitten.

Diagram prestaties maatregel 1.2

Het gehonoreerde project in maatregel 2.1 betreft een innovatief cluster van MKB-bedrijven (De VAR BV, BIG RIVER INNOVATION en WPM DEVCO). Het subsidiebedrag van € 405.970 is bestemd voor het project WPM: Werkingsprincipe van de droge sortering. Het project is gericht op innovatie in de papier- en kartonproducerende industrie. De papier- en kartonproducerende industrie maakt veel gebruik van oud papier als grondstof. Kern van dit project is de papierketen beter gebruik te laten maken van de afzonderlijke papiervezel kwaliteiten in het ingezamelde oud papier. Het initiatief richt zich als eerste op het realiseren van droge sortering.

3.1.2 Prioriteit 1: Geconstateerde uitvoeringsproblemen en gekozen oplossingsmaatregelen

Maatregel 1.1

De start van de honorering van projecten in maatregel 1.1 is enigszins vertraagd, als gevolg van de intensieve discussies, die in de Stuurgroep prioriteit 1 zijn gevoerd over de methode om tot een optimale invulling van de prioriteit te komen. De Stuurgroep heeft een sterke voorkeur voor projecten, die direct bijdragen aan innovatieve product- of procesontwikkeling bij (MKB) bedrijven. De regionale ondersteuningsinfrastructuur staat hierbij wat meer op afstand. Hoewel de principiële

discussies in het jaar 2008 enige aanlooptijd hebben gekost, hebben zij een stevige basis gelegd onder de afwegingen die door de Stuurgroep worden gemaakt in de beoordeling van subsidieaanvragen. Dat leidt ertoe dat in de toekomst, bij de voorbereiding van de behandeling van subsidieaanvragen, op deze afwegingen kan worden geanticipeerd. Uiteindelijk heeft de Stuurgroep positief geadviseerd over het honoreren van de ondersteuningsprojecten (Valleybureau's, Technologie Centra). Daarmee is de regio geoutilleerd voor de ontwikkeling van innovatieve clusterprojecten.

In de regio Twente bleek, ondanks de vroegtijdige voorbereiding van het programma door het Innovatieplatform Twente, de nieuwe regelgeving van het OP Oost 2007-2013 niet zonder meer te passen op de ontwikkelde projectplannen. Het voordeel van bekendheid met het EFRO-programma vanuit het voorlopende EPD, bleek in dit opzicht ook een keerzijde te hebben. Verschillende subsidieaanvragen hebben hierdoor een langere doorlooptijd gehad, dan gepland. Met name de behandeling van het aspect staatsteun en de behandeling van projectkosten voorafgaand aan de afgifte van de beschikking, zorgden voor complicaties bij een aantal ingediende projectplannen. Om deze ontstane problemen het hoofd te bieden, heeft het programmamanagement, samen met het intake-bureau

Oost NV, gezorgd voor de noodzakelijke kennisopbouw op het gebied van staatssteun en de Omnibus Decentraalregeling.

Maatregel 1.2

Na een wat trager begin is één project in maatregel 1.2 beschikt. De financiële crisis in de tweede helft van het jaar maakte het voor de projectuitvoerders lastig om de financiering sluitend te krijgen. Door het faciliteren van projecten als GELderland voor Innovaties en Regionale Centra voor Technologie (ACT en VCT) wordt voor deze lastige financieringsconstructies een gedeeltelijke oplossing geboden. Voor de pijplijn 2008 lijkt dit succes te hebben, in de zin dat deze projecten, naar verwachting, in 2009 tot uitvoering zullen komen. Niettemin moet er rekening mee worden gehouden dat de economische crisis voor langere tijd een negatieve invloed zal hebben op de bereidheid van private investeerders om te participeren in innovatieve clusterprojecten. Het programmamanagement zal die ontwikkeling kritisch volgen.

3.2 Prioriteit 2: Versterken innovatieklimaat in stedelijke netwerken

Investeren in innovatie en ondernemerschap heeft vooral zin als tegelijkertijd wordt geïnvesteerd in het op orde krijgen van de randvoorwaarden met betrekking tot het woon- en werkklimaat. Vanuit de sterkte-zwakte analyse in het document OP Oost 2007-2013 is de positie van de stedelijke netwerken op dit thema duidelijk naar voren gekomen. Prioriteit 2 richt zich daarom op het versterken van het innovatieklimaat in stedelijke netwerken. Hiervoor is 27,5 % van de middelen in het OP Oost 2007-2013 beschikbaar. Aan de hand van twee maatregelen wordt prioriteit 2 concreet gemaakt.

Maatregel 2.1 – Verbeteren bereikbaarheid en mobiliteit

Het doel van deze maatregel is het verbeteren van het vestigingsklimaat voor innovatieve bedrijvigheid door het verbeteren van de bereikbaarheid en de transportinfrastructuur binnen en tussen de stedelijke netwerken in Oost-Nederland. Dit wordt bereikt door het verbeteren van kenniscentra en (hoogwaardige) werklocaties met een (boven)regionale functie. Beter en intensiever benutten bestaande infrastructuur, betere mobiliteit door verminderen van reistijden en (her-) ontwikkeling centrum- en stationslocaties.

Maatregel 2.2 – Vergroten kwaliteit werk- en leefomgeving

Deze maatregel richt zich op het op duurzame wijze vergroten van de aantrekkelijkheid van de leefomgeving en het verhogen van de milieukwaliteit in de stedelijke netwerken in Oost-Nederland, met als gevolg een verbetering van het woon- werk- en leefklimaat voor hoog opgeleid personeel en kennisintensieve bedrijvigheid, en daarmee een versterking van de regionale concurrentiekracht. Dit wordt bereikt door het herontwikkelen van duurzame bedrijventerreinen met regionale impact, het verbeteren van de toeristisch-recreatieve infrastructuur en voorzieningenniveau en het verbeteren van de aantrekkelijkheid van de leefomgeving in relatie tot het vestigingsklimaat.

3.2.1 Prioriteit 2: Voortgangsanalyse en verwezenlijking van de doelstellingen

In het staafdiagram op de volgende pagina wordt de materiële voortgang van prioriteit 2 in 2008 weergegeven aan de hand van de totaalscore van de projecten op de indicatoren.

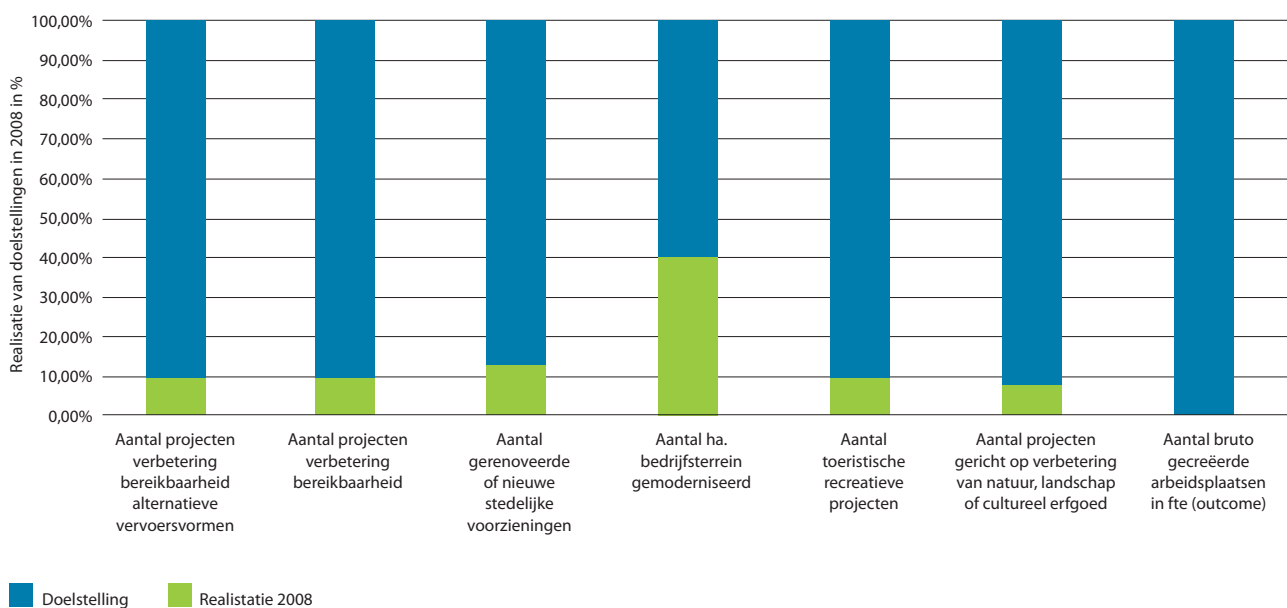
In 2008 zijn twee projecten beschikt binnen prioriteit 2. Deze projecten zijn in 2008 nog niet tot realisatie gekomen. De resultaten die in de staafdiagram zijn opgenomen, zijn verwachte resultaten zoals deze zijn vastgelegd in de beschikkingen van de projecten.

Op basis van de verwachte resultaten kan worden geconstateerd dat, met de beschikking van deze twee projecten in 2008, een goede start is gemaakt met de realisatie van de output indicatoren voor prioriteit 2. De relatieve bijdrage van de projecten aan de realisatie van de outputindicatoren ligt boven het gemiddelde. Met name het project Harselaar West (maatregel 2.1) levert een aanzienlijke bijdrage aan de realisatie van de indicator 'aantal ha industrieterrein gemoderniseerd'.

Het overzicht van de financiële voortgang in 2008 is gebaseerd op de in de beschikking opgenomen bedragen van gehonoreerde projecten in prioriteit 2. Hieruit blijkt dat, op basis van de in prioriteit 2 gecommitteerde bedragen, in 2008 circa 50% van de overeenkomstige gebudgetteerde jaartranche (€ 6.188.000) in projecten is vastgelegd (beschikt).

Dat er toch sprake is van een goede start wordt verklaard uit het feit, dat de stedelijke netwerken het verslagjaar

Diagram prestaties Prioriteit 2

Financiële gegevens (in euro's) prioriteit 2 op basis van beschikking 2008

PROJECT	TSK	EFRO 2008 GECOMMITTEERD	EFRO 2008 BEGROOT	RIJK	REGIO	PRIVAAT
Totaal	12.226.176	3.074.135	6.188.000	1.300.000	7.852.041	–

2008 hebben benut voor het opstellen van, en het bereiken van consensus over, gezamenlijke lijsten van prioritaire projecten. Door energie te steken in de preselectie van gewenste en haalbare projecten, kan in de toekomst een enorme tijdwinst worden geboekt, wanneer de projecten tot ontwikkeling en uitvoering moeten worden gebracht. In prioriteit 2 is deze methode van werken effectief en efficiënt, mede omdat de cofinanciering van de te honoreren projecten grotendeels door de stedelijke netwerken zelf moet worden geleverd (zie ter illustratie bovenstaande tabel: Financiële gegevens). Door vooraf consensus te bereiken over de inzet van de eigen cofinancieringsmiddelen kan het stedelijk netwerk sturen op gerichte projectontwikkeling.

In het verslagjaar zijn twee projecten daadwerkelijk door de Stuurgroep prioriteit 2 en 3 van een positief advies voorzien en door de Management Autoriteit beschikt.

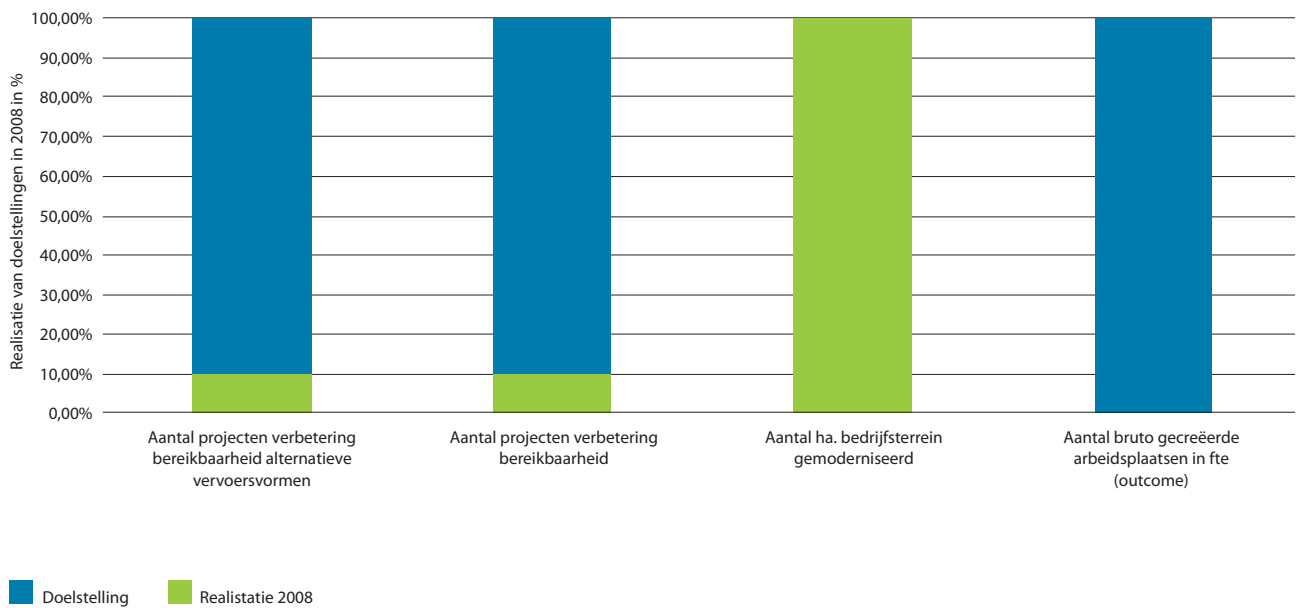
Een aanzienlijk groter aantal van 27 projectvoorstellen is ingediend bij het programmamanagement. Deze projectvoorstellen vormen de basis voor de samenstelling van de lijsten van prioritaire projecten. De subsidieaanvragen bevinden zich dus in de pijplijn en zullen in de komende periode tot advisering door de Stuurgroep worden gebracht.

Maatregel 2.1

In 2008 is één project in maatregel 2.1 beschikt. In het staafdiagram op de volgende pagina zijn de verwachte resultaten opgenomen zoals vastgelegd in de beschikking van dit project.

De uitvoering van maatregel 2.1 is in 2008 redelijk goed verlopen. Zowel in Gelderland als in Overijssel is de intake van projecten gestart en in de loop van het jaar op gang gekomen. De projectvoorstellen zijn voorgelegd

Diagram prestaties maatregel 2.1

aan de stedelijke netwerken, die deze verzamelen en verwerken tot een voorstel (lijst) van prioritaire projecten. De prioritaire projecten worden met voorrang voorbereid voor advisering door de Stuurgroep.

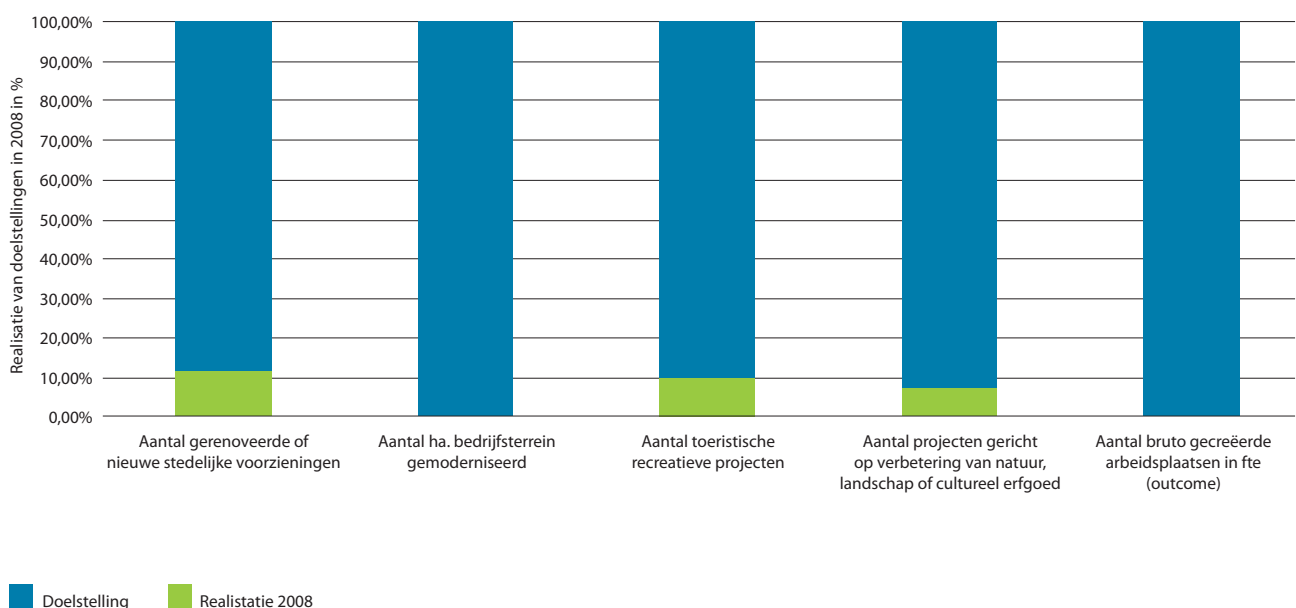
Het project dat is beschikt in maatregel 2.1 is Revitalisering Harselaar West in Barneveld. Dit project is gericht op het verbeteren van het functioneren van het bedrijventerrein en ontvangt hiervoor een bijdrage van € 1.000.000 EFRO-subsidie. Door de aanpassing van de Baron van Nagelstraat

wordt het vestigingsmilieu op de Harselaar verbeterd en wordt de uitgifte van nieuw bedrijventerrein mogelijk gemaakt. Hiermee wordt beoogd het vestigingsklimaat te versterken en de werkgelegenheid te behouden en te versterken.

Maatregel 2.2

Ook in maatregel 2.2 is in het verslagjaar 2008 één project beschikt. In onderstaande staafdiagram zijn de verwachte resultaten opgenomen zoals vastgelegd in de beschikking van dit project.

Diagram prestaties maatregel 2.2

Voor de beoordeling van de start van de uitvoering van maatregel 2.2 geldt eenzelfde observatie als voor maatregel 2.1. De ingediende projectvoorstellen zijn verzameld door de stedelijke netwerken en worden via de gezamenlijke prioriteitenlijsten in de komende periode tot advisering door de Stuurgroep gebracht. Het aantal ingediende projectvoorstellen (27 in prioriteit 2) wekt het vertrouwen dat in de nabije toekomst voldoende projecten kunnen worden gehonoreerd.

Het project dat in prioriteit 2.2 is beschikt, is het project Ringstraten Nijmegen Economisch offensief: Opwaardering verblijfs- en vestigingsklimaat. Dit project heeft met een beschikte EFRO-bijdrage van € 2.074.135 een flink aandeel van het in 2008 begrote budget van prioriteit 2 toegewezen gekregen. De gemeente Nijmegen ontvangt de bijdrage voor dit project met het doel om de straten rondom het winkelgebied van Nijmegen, de zogenaamde Ringstraten, te herinrichten. Uitgangspunt hierbij is dat de investering leidt tot een verbetering van het economisch functioneren, het ondernemersklimaat en de leefbaarheid van dit gebied.

3.2.2 Prioriteit 2: Geconstateerde uitvoeringsproblemen en gekozen oplossingsmaatregelen

Het indienen van projecten binnen prioriteit 2 liep aanvankelijk vertraging op omdat hiervoor door de afzonderlijke netwerk steden een lijst met projecten moest worden opgesteld. Bij drie van de netwerk steden was deze lijst pas medio 2008 gereed. De twee Overijsselse lijsten van de netwerk steden zijn pas in oktober 2008 vastgesteld. Bovendien waren deze lijsten in eerste instantie vooral gericht op een overzicht met projectideeën en minder op het indienen van concrete projectvoorstellen. Om het aantal projecten dat werd ingediend positief te stimuleren, heeft het programmamanagement samen met de betrokken gemeenten en de stedelijke netwerken gezocht naar een goede aansluiting van projecten op de maatregelen in de prioriteit. Daarvoor zijn onder andere brainstormsessies georganiseerd met gemeenten in de regio en zijn met de betrokken partijen projectideeën doorgesproken. Uiteindelijk is hier een lijst van projecten uit ontstaan.

3.3 Prioriteit 3: Versterken aantrekkelijkheid steden

Deze prioriteit richt zich op het versterken van de attractiviteit van de grote steden. Met grote steden worden de zeven GSB-steden in Oost-Nederland (Almelo, Arnhem, Deventer, Enschede, Hengelo, Nijmegen, Zwolle) en Apeldoorn en Ede bedoeld.

De steden nemen door de concentratie van economische activiteiten en mensen een belangrijke plaats in de regionale economie in. Ook hier geldt de regel dat investeren in innovatie en ondernemerschap vooral zin heeft als tegelijkertijd wordt geïnvesteerd in het op orde krijgen van de randvoorwaarden met betrekking tot het woon- en leefklimaat in de steden. De steden kennen ook gebieden in de stad waar de economische motor hapert omdat er knelpunten zijn ontstaan. Prioriteit 3 is gericht op het oppakken van hele specifieke knelpunten in een wijk of gedeelte van de stad. Uitgangspunt voor handelen is het volgen van een integrale wijkaanpak conform de voorgestelde nationale aanpak zoals die is vormgegeven in het GSB (Grote Steden Beleid). Hierbij is de integrale aanpak, gericht op een duurzame ontwikkeling van de stad uitgangspunt. Met deze aanpak wordt aangesloten bij de aanpak zoals voorgestaan in artikel 8 van Verordening (EG) 1083/2006. Voor prioriteit 3 is 10,4% van de middelen in het OP Oost 2007-2013 beschikbaar. Deze prioriteit is uitgewerkt in één maatregel.

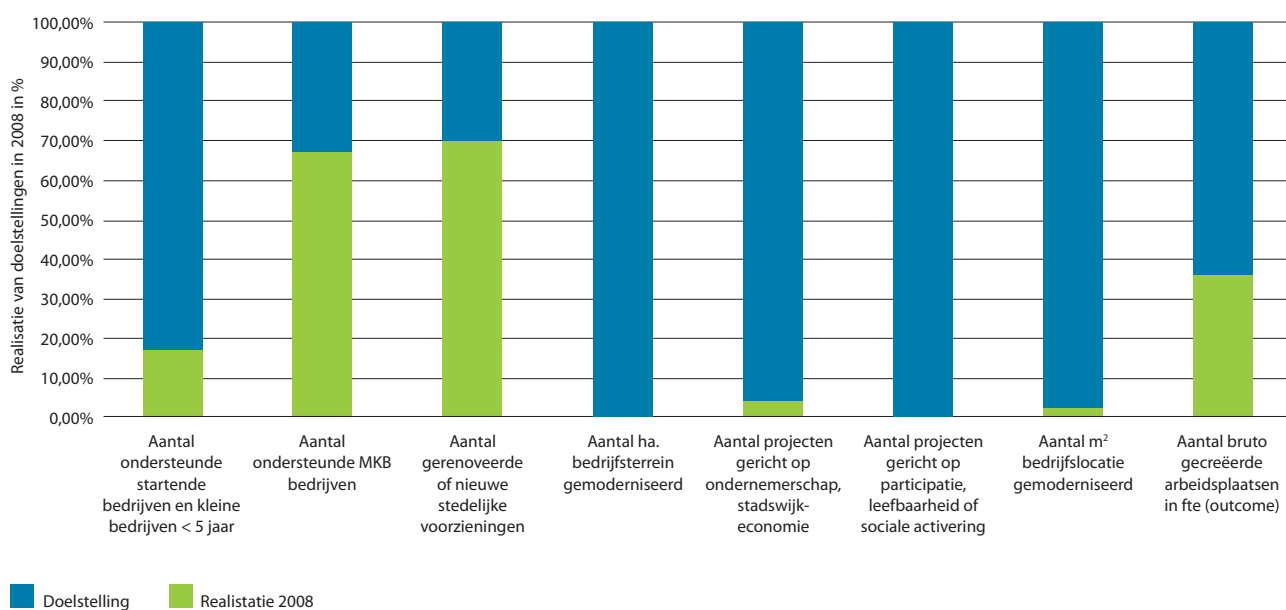
Maatregel 3.1

Het doel van deze maatregel is om op een integrale (en daarmee ook op een structurele en duurzame) manier aanpakken van prioritaire probleemsituaties in stadswijken om zo de leefbaarheid en aantrekkelijkheid van een stad te vergroten. Dit wordt bereikt door het stimuleren van ondernemerschap in de wijk (economie), versterking onderwijs-arbeidsmarkt-integratie (sociaal), versterking wijk economie en binnenstedelijke werklocaties (fysiek) en het vergroten van de aantrekkelijkheid en leefbaarheid van de openbare ruimte.

3.3.1 Prioriteit 3: Voortgangsanalyse en verwezenlijking van de doelstellingen

In het staafdiagram op de volgende pagina wordt de materiële voortgang van prioriteit 3 in 2008 weergegeven aan de hand van de totaalscore van de projecten op de

Diagram prestaties Prioriteit 3

Financiële gegevens (in euro's) prioriteit 3 op basis van beschikking 2008

PROJECT	TSK	EFRO 2008 GECOMMITTEERD	EFRO 2008 BEGROOT	RIJK	REGIO	PRIVAAT
Totaal	6.227.989	1.232.495	2.349.000	0	4.995.494	–

indicatoren. In 2008 zijn twee projecten beschikt binnen prioriteit 3. Deze projecten zijn in 2008 nog niet tot realisatie gekomen. De resultaten die in de staafdiagram zijn opgenomen, zijn verwachte resultaten zoals deze zijn vastgelegd in de beschikkingen van de projecten.

Op basis van de resultaten, weergegeven in het diagram, kan worden geconstateerd dat, met de beschikking van twee projecten in 2008, de realisatie van de output-indicatoren voor prioriteit 3 goed op gang is gekomen. Overigens geldt de in paragraaf 2.1.1 gemaakte opmerking ten aanzien van het onderzoek naar een uniforme en consistente methode voor het vaststellen van de streefwaarden en realisaties van de belangrijke output-indicator 'gecreëerde fte's' ook ten aanzien van prioriteit 3.

De in 2008 gecommiteerde projecten binnen prioriteit 3 hebben niet geleid tot financiële realisatie in ditzelfde jaar. Deze projecten zijn pas beschikt in het laatste kwartaal van het verslagjaar.

Uit het overzicht van de financiële voortgang van prioriteit 3 blijkt dat, op basis van de gecommiteerde bedragen, in 2008 ca. 50% van de overeenkomstige gebudgetteerde jaartranche (€ 2.349.000) in projecten is vastgelegd. Door versnelde committering, op basis van de ingediende en nog niet behandelde projecten in de pijplijn, zal de achterstand na 2008 moeten worden ingehaald.

In 2008 is de uitvoering van prioriteit 3 redelijk goed op gang gekomen. Zowel in Gelderland als in Overijssel is

de intake van projecten gestart. In totaal zijn veertien projectenvoorstellen ingediend. Hiervan zijn twee projecten voorgelegd aan de Stuurgroep prioriteit 2 en 3, van positief advies voorzien en door de Management Autoriteit beschikt. De overige projecten zijn nog in behandeling en zullen, voor zover mogelijk, in 2009 worden voorgelegd aan de Stuurgroep.

Het Multifunctioneel Centrum DOK Zuid in de gemeente Apeldoorn neemt, met een toegekend subsidiebedrag van € 1.000.000, een flink aandeel in het EFRO-budget voor 2008 in prioriteit 3. Het Multifunctioneel Centrum maakt deel uit van een voorzieningencluster, volgens het Kulturhusconcept, in de wijk Zuid van de gemeente Apeldoorn. Dit project draagt bij aan de attractiviteit van de stad.

De investeringsregeling Ringstraten Nijmegen Economisch offensief: Opwaardering verblijfs- en vestigingsklimaat heeft in het kader van prioriteit 3 een EFRO-bijdrage ontvangen van € 232.495. De bijdrage is bestemd voor de uitvoering van de investeringsregeling, waarmee ondernemers aan de Ringstraten worden gestimuleerd om te investeren in hun bedrijfspand. Het gaat om investeringen voor een in pandige verbouwing of herinrichting, voor de aanleg van noodzakelijke voorzieningen voor een betere bedrijfsvoering en/of voor veiligheidsvoorzieningen.

3.3.2 Prioriteit 3: Geconstateerde uitvoeringsproblemen en gekozen oplossingsmaatregelen

Het Toetsingskader voor het OP Oost 2007-2013 is begin 2008 vastgesteld door het Comité van Toezicht. In het Toetsingskader is een lijst opgenomen van branches (op basis van BIK-codes), die in aanmerking komen voor subsidieverlening vanuit het OP. De lijst beoogde de toepassing van het OP Oost te beperken tot innovatieve en trekkende sectoren voor de Oost-Nederlandse economie. Bij de behandeling van de aanvraag voor het Nijmeegse project Ringstraten werd duidelijk, dat de lijst met BIK-codes sterk belemmerend werkt voor integrale binnenstedelijke innovatieprojecten. Een project als Ringstraten is onuitvoerbaar, wanneer per ondernemer moet worden getoetst of aan de toegelaten BIK-codes wordt voldaan. Bovendien leidt de afwijzing van schijnbaar overeenkomstige ondernemers tot een gevoel van ongelijke behandeling, dat, nog afgezien van de belastende bezwaarprocedures, contraproductief is voor het slagen van het project. Uiteindelijk heeft het Comité van Toezicht in 2009 besloten om de lijst van toegelaten BIK-codes buiten werking te stellen.

***Nijmegen
ringstraten***

RUUD SCHILDER EN WILLY ARENDS VAN DE GEMEENTE NIJMEGEN

***‘Nijmeegse historie komt terug
in het straatbeeld’***

Eeuwenlang was Nijmegen een vestingstad. Rondom de vesting mochten geen woningen gebouwd worden binnen het bereik van het geschut op de vesting. Daardoor raakte de stad overbevolkt. Vanaf 1874 werden vestingmuren en stadspoorten afgebroken, zodat er alsnog woningen gebouwd konden worden. 'Nijmegen staat bekend als oudste stad van Nederland, maar helaas zie je daar weinig van terug', zegt Willy Arends. 'Daarom proberen we bepaalde historische plekken te visualiseren op een moderne manier, zodat je toch een idee hebt hoe het eruit moet hebben gezien.'

'Het visualiseren van de geschiedenis past in de slogan 'Altijd Nijmegen.'

Eén van die plekken betreft de Hertogpoort, de stadspoort die in 1874 gesloopt werd.

Ruud Schilder: 'Op de fundamenten van de Hertogpoort hebben we een zandstenen silhouet gebouwd in de vorm van de poort. Zowel voor als achter het silhouet hebben we twee metalen palen geplaatst. Daarin bevinden zich dia's met afbeeldingen van de Hertogpoort in de 19e eeuw. Zo krijg je een duidelijk beeld van de Hertogpoort en haar omgeving. Op die manier proberen we bewoners en bezoekers te betrekken bij de Nijmeegse geschiedenis.'

'Uitgeroepen tot Meest gevarieerde winkelgebied van Nederland'

Wat heeft dit project te maken met de Ringstraten?

'Het visualiseren van de Nijmeegse geschiedenis was één van de onderdelen waarvoor subsidie is aangevraagd bij de Europese Commissie', zegt Ruud Schilder. 'Met de slogan 'Altijd Nijmegen'

probeert de gemeente te benadrukken dat het een stad 'van alle tijden' is. Het verwijst dus naar verleden, heden én toekomst. De visualisatie van de geschiedenis zie je op verschillende manieren terug in het Ringstratenproject. Daar waar ooit de stadswal heeft gestaan, hebben we een strook met klinkers neergelegd. Zo'n strook loopt soms dwars door een geasfalteerde weg. Verder hebben we metalen kokers met water geplaatst op plekken waar vroeger waterputten waren, bijvoorbeeld op het pleintje tussen de Lange Hezelstraat en de Stikke Hezelstraat.'

Hoe zijn de Ringstraten heringericht?

Willy Arends: 'We streven nadrukkelijk naar eenduidigheid. Volgens ons komt dit namelijk de herkenbaarheid van de ringstraten ten goede; bovendien onderscheiden de ringstraten zich daarmee van het kernwinkelgebied. Daarom hanteren we zoveel mogelijk

Hertogplein in Nijmegen. Op de achtergrond de fundamenten van de Hertogpoort

‘Uniek in Nederland: parkeerplaatsen tijdelijk inruilen voor terrasjes.’

dezelfde inrichting, dat wil zeggen: smalle straten en brede trottoirs. Verder gebruiken we zoveel mogelijk dezelfde verlichting, straatmeubilair en betegeling.

Ruud Schilder: ‘De ringstraten zijn de toegangswegen naar het centrale winkelgebied. Er is dus ook autoverkeer. Daarom zijn we creatief omgegaan met de parkeerruimte. Zo zijn er 23 plekken aangewezen waar parkeerplaatsen in de zomermaanden tijdelijk plaatsmaken voor terrassen. Volgens ons is zo’n maatregel nog niet eerder voorgekomen in Nederland.’

Wat is uw ervaring met het aanvragen van de EFRO-subsidies?

Ruud Schilder: ‘Wij hadden subsidie aangevraagd voor een Investeringsregeling voor kleine ondernemers. Zie het als een stimuleringsregeling: tot een bedrag van 25.000 euro kan een ondernemer subsidie aanvragen, op voorwaarde dat hij hetzelfde bedrag investeert. De EFRO-criteria waren echter zo streng geformuleerd dat veel bedrijven buiten de

regeling vielen. Daarom hebben we gepleit voor verruiming van de regeling. Dat heeft gewerkt, want we mogen nu ook antiekwinkels en horecagelegenheden, behalve cafés, subsidiëren.’

Waar is die regeling eigenlijk voor bedoeld?

Willy Arends: ‘Je kunt wel de straten opknappen, maar als het onderhoud in de winkelpanden achterblijft, verbetert het vestigingsklimaat natuurlijk nooit. We constateren dat ondernemers maar al te graag bereid zijn om te investeren, nadat de ringstraten zijn opgeknapt.’

Dus het project werpt z’n vruchten af?

Ruud Schilder: ‘De doelstellingen zijn ruimschoots gehaald. Er zijn meer winkels en bovendien is de beschikbare winkeloppervlakte toegenomen met 150m². Deze cijfers zie je natuurlijk terug in de zowel de omzet als in de werkgelegenheid; beide zijn toegenomen. Bovendien zijn we in 2008 uitgeroepen tot ‘Meest gevarieerde winkelgebied van Nederland.’

Ringstraten Nijmegen

Ringstraten zijn de aanloopstraten naar de Nijmeegse binnenstad. Er zijn negen ringstraten, waaronder de Lange Hezelstraat, ook wel de ‘oudste winkelstraat van Nederland’ genoemd. Doel van het project is verbetering van het vestigingsklimaat in de ringstraten. Project Ringstraten is onderverdeeld in een aantal deelprojecten: herinrichting openbare ruimte, zichtbaar maken van het historische verleden, investeringsregeling voor ondernemers, promotie en marketing van de ringstraten en het versterken van samenwerkingsverbanden tussen winkeliers. Ruud Schilder is als supervisor economisch offensief Ringstraten namens de gemeente Nijmegen verantwoordelijk voor de aanvraag en realisatie van de EFRO-subsidies. Willy Arends is namens de gemeente coördinator project Openbare Ruimte. Hij is onder meer verantwoordelijk voor het ontwerp en de uitvoering van de herinrichting van de Ringstraten.

Verbetering vestigingsklimaat:

- **Begunstigde: Gemeente Nijmegen**
- **Totale publieke financiering: € 4.609.189**
- **Toegekende EFRO-subsidie binnen het totaal: € 2.074.135**
- **Looptijd: 1 maart 2008 t/m 31 december 2010**

Investeringsregeling voor ondernemers:

- **Begunstigde: Gemeente Nijmegen**
- **Totale publieke financiering: € 464.990**
- **Toegekende EFRO-subsidie binnen het totaal: € 232.495**
- **Looptijd: 1 maart 2008 t/m 31 december 2010**

4. EFRO-/CF-programma's: grote projecten

Dit hoofdstuk heeft betrekking op grote projecten als bedoeld in artikel 39 van Verordening (EG) Nr. 1083/2006 van 11 juli 2006 van de Raad houdende algemene bepalingen voor de inzet van Structuurfondsen. Het betreft projecten waarvoor de totale kosten hoger zijn dan 25 miljoen euro voor milieuprojecten of hoger dan 50 miljoen euro voor projecten op andere gebieden. Aangezien het programma OP Oost 2007-2013 in die zin geen grote projecten kent, is dit hoofdstuk niet van toepassing.

5. Technische bijstand

Dit hoofdstuk geeft een toelichting op het gebruik van de Technische Bijstand in 2008 dat als een afzonderlijke prioriteit valt onder de Management Autoriteit. Omschreven worden de uitgevoerde activiteiten en de resultaten hiervan.

Algemene doelstelling

De algemene doelstelling van prioriteit 4 Technische Bijstand is een efficiënt en effectief beheer van het OP Oost 2007-2013. Technische Bijstand valt als afzonderlijk project onder de gezamenlijke verantwoordelijkheid van de Management Autoriteit en de leden van Gedeputeerde Staten van Gelderland. Functioneel is de uitvoering van dit project ondergebracht bij het Europees Programmasecretariaat van de provincie Gelderland.

De Meerjarenbegroting Technische Bijstand 2007-2013 voor het OP Oost-2007-2013 is door het Comité van Toezicht vastgesteld op 18 januari 2008. Voor prioriteit 4 is een jaarlijks budget voorzien van ca. € 900.000. Voor de cofinanciering wordt voor 50% een beroep gedaan op het EFRO budget, voor 32,5% op bijdragen van de provincie Gelderland en voor 17,5% op bijdragen van de provincie Overijssel.

Vanuit de Technische Bijstand wordt de organisatiestructuur van het programma gefinancierd.

De uitgevoerde acties hebben betrekking op de volgende aspecten:

- Ondersteuning van de Management Autoriteit, Stuurgroepen en Comité van Toezicht;
- Ondersteuning projectontwikkeling en projectvoorbereiding;
- Financieel beheer en administratie;
- Controle en toezicht op de (uitvoering van) de projecten;
- Monitoring en evaluatie van de voortgang van het programma;
- Voorlichting en communicatie;
- Toezicht, evaluatie, voorlichting en controle van het programma.

De activiteiten in deze prioriteit worden met name uitgevoerd door het Europees Programmasecretariaat van de provincie Gelderland en het Europoloket van de provincie Overijssel. Ook wordt gebruik gemaakt van specialistische externe expertise en ondersteuning voor

Financiële gegevens (in euro's) prioriteit 4 op basis van beschikkingen t/m 2008

PROJECT	TSK	EFRO T/M 2008 GECOMMITTEERD	EFRO 2008 BEGROOT	RIJK	REGIO	PRIVAAT
Totaal	1.111.954	555.977	900.000	0	555.977	-

bijvoorbeeld het beheerssysteem, communicatie-uitingen en projectontwikkeling.

Ten behoeve van de inhuur van de noodzakelijke personele capaciteit voor het programmabeheer, is in 2008 een Europese aanbesteding uitgezet. Deze aanbesteding is succesvol afgerond met de gunning van de opdracht aan ERAC BV. Doordat dit bedrijf ook betrokken was bij de ondersteuning van het programmabeheer in het voorlopende EPD Oost-Nederland heeft dit onderdeel van het programmamanagement een vloeiende overgang kunnen realiseren van EPD naar OP.

De realisatie van prioriteit 4 blijft enigszins achter bij de raming. In 2007 en de eerste helft 2008 is slechts een klein gedeelte van de kosten gerealiseerd. De start van het programma heeft pas plaatsgevonden in 2008. Een belangrijk deel van de kosten wordt veroorzaakt door de inhuur van personele capaciteit voor het programmabeheer. De aanbesteding en gunning van deze werkzaamheden heeft plaatsgevonden in 2008. Vanaf medio 2008 ligt de realisatie op schema.

De activiteiten met betrekking tot Technische Bijstand zijn in 2008 in drie hoofdonderdelen te onderscheiden. Onderdeel 3, te weten Voorlichting en Publiciteit wordt in hoofdstuk 6 nader beschreven.

1. Projectontwikkeling en projectacquisitie

Om potentiële aanvragers voor prioriteit 1, Innovatiekracht, kenniseconomie en ondernemerschap, te ondersteunen bij het opstellen van een EFRO-waardige subsidieaanvraag, met name voor het versterken van de zogenaamde "Valley-domeinen" en op innovatie in het MKB buiten die domeinen, is ervoor gekozen extra capaciteit in te zetten. Voor veel beoogde subsidieaanvragers is het schrijven van een EFRO-waardig subsidiabel project nieuwe (complexe) materie. Tegelijkertijd is het wenselijk de ervaringen met projectontwikkeling en acquisitie - opgedaan met eerdere Europese programma's - zo goed mogelijk te benutten. Daarom is ervoor gekozen om ontwikkelingsmaatschappij Oost NV opdracht te geven deze extra ondersteuning te leveren. Oost NV is actief binnen de Valley-organisaties en is bekend met het netwerk. Daarnaast heeft Oost NV deze taak eerder verricht in het kader van het voorlopende EPD Oost-Nederland en van het EU-programma Innovatieve Acties.

Tot de taken van Oost NV behoort onder meer:

- Ondersteunen van projectinitiatiefnemers bij het voorbereiden van de subsidieaanvraag
- Inzet van intakers voor het programma op elk van de Valley bureaus
- Aandacht voor intake van projecten in speerpunten buiten de Valley domeinen, zoals Mode en Creatieve Industrie
- Kort houden lijnen met bedrijfsleven
- Bijhouden en verder ontwikkelen van longlist en shortlist van projecten
- Beheer revolving fund.

Additioneel levert Oost NV een extra inspanning voor het eerste programmajaar ten aanzien van projectacquisitie. Halfjaarlijks vindt een tussentijdse evaluatie plaats over de kwaliteit en de voortgang van de werkzaamheden. Met Oost NV zijn afspraken gemaakt om een scherpe scheiding te waarborgen van rollen en taken met betrekking tot andere werkzaamheden van Oost NV.

2. Management van het programma inclusief administratie (systemen), (financieel) beheer en toezicht op projecten

De Management Autoriteit is ervoor verantwoordelijk dat het programma overeenkomstig het beginsel van goed financieel beheer wordt beheerd en uitgevoerd conform artikel 60 Algemene verordening Structuurfondsen. Voor de ondersteuning van de MA heeft een aanbesteding plaatsgevonden die heeft geleid tot een gunning, vooralsnog voor de periode 2008 t/m 2012 en met een optie tot verlenging. De opdracht betreft 47% van de gebudgetteerde middelen in prioriteit 4 voor de overeenkomstige periode.

In 2008 is de uitvoering van het programma goed van start gegaan: de eerste subsidieaanvragen zijn ontvangen, door de Stuurgroepen van advies voorzien en beschikt. De activiteiten van het programmamanagement dragen er zorg voor dat concrete acties (projecten) voor financiering worden geselecteerd, met inachtneming van de voor het programma geldende criteria van het programma en in overeenstemming met de geldende communautaire voorschriften, het Operationeel Programma Oost-Nederland en het Toetsingskader.

Voor het programmamanagement was 2008 geen eenvoudig jaar. Het parallel lopen van de afronding van het EPD Oost-Nederland en de start van het OP Oost 2007-2013, met aanzienlijke verschillen in inhoud en regelgeving, legde een zware claim, zowel ten aanzien van inzet als ten aanzien van kennis op de medewerkers, maar ook op de beschikbare systemen. Ook de keuze voor een wezenlijk andere samenstelling van de Stuurgroepen vroeg extra inspanning van het programmamanagement. De discussies in de Stuurgroepen hadden een hoge inhoudelijke kwaliteit, bijvoorbeeld ten aanzien van de toets op het innovatieve karakter en de vraaggerichtheid van projectvoorstellen. Voor het programmamanagement betekende de intensiteit van de discussie, dat extra zorg besteed moest worden aan een gedegen voorbereiding van de projectbesprekingen in de Stuurgroepen.

Ook het Comité van Toezicht nam, in de nieuwe samenstelling, bij de start van het programma haar taken uiterst serieus en eiste een gedegen agenda-vorbereiding door het programmamanagement. Zo is aan de vaststelling van het toetsingskader door het Comité een extra bespreking gewijd.

Tenslotte kregen niet alleen de Stuurgroepen en het Comité van Toezicht een nieuwe samenstelling. Ook de personele invulling van het programmamanagement wijzigde ingrijpend bij de start van het OP Oost. Veel van de deskundigheid, die in het Programmasecretariaat was opgebouwd in de EPD periode kon daardoor niet ingezet worden in het management van het OP. Binnen het Programmasecretariaat is, mede om die reden, in 2008 prioriteit gelegd bij kennisontwikkeling en vooral kennisdeling. In 2008 hebben vier zogenaamde kennisdelingsbijeenkomsten plaatsgevonden. Aan die bijeenkomsten is deelgenomen door alle medewerkers van het Programmasecretariaat. Thematisch wordt door ervaren medewerkers tijdens de bijeenkomsten gericht kennis overgedragen aan nieuwe en onervaren medewerkers. De bijeenkomsten zijn succesvol en worden door de medewerkers zeer gewaardeerd. In de toekomst zal deze aanpak worden gecontinueerd.

In 2008 heeft het programmamanagement veel energie gestoken in het ondersteunen van de Stuurgroepen bij de start van de werkzaamheden. Zo heeft bijvoorbeeld in de Stuurgroep prioriteit 1 een fundamentele discussie plaatsgevonden over de prioritering van

projecten, die indirect bijdragen aan de vorming van innovatieve samenwerkingsverbanden van bedrijven en kennisinstellingen. In deze discussie speelt ook de financieringsstructuur van het programma een rol.

Ten behoeve van de discussie in de Stuurgroep prioriteit 2 en 3 heeft het programmamanagement veel energie gestoken in de totstandkoming van de lijsten met prioritaire projecten. Het bereiken van consensus in de Stuurgroepen over de uitgangspunten en prioriteitstellingen in het programma is van cruciaal belang voor de werking van het programma. Om die reden wordt de fundamentele discussie door de Management Autoriteit toegejuicht en vanuit het programmamanagement ondersteund.

Naast de oplevering van de Administratieve Organisatie en automatisering (zie par. 5.1), lag in 2008 hoge prioriteit bij de communicatie en PR ten behoeve van de start van het programma. In hoofdstuk 6 wordt een beschrijving gegeven van de activiteiten, die in dit verband hebben plaatsgevonden. Hierbij gaat het vooral om publieke uitingen en communicatie met potentiële projectindieners. Veel energie is ook besteed aan de opbouw van intensieve samenwerkingsrelaties met de steunpunten bij Oost NV, de stedelijke netwerken, de participerende steden en legio andere stakeholders (zoals Valleybureau's, Centra voor Technologie, provinciale beleidsafdelingen, MKB-organisaties, ministerie van EZ, etc). Deze netwerken vormen de basis voor een succesvolle uitvoering van het programma.

5.1 Op te leveren instrumenten

Administratieve organisatie

In het jaar 2008 is hard gewerkt aan de beschrijving van het beheer- en controlesysteem, ingevolge art. 71 Vo. 1083/2006. Op 18 juli 2008 is de beschrijving van deze Administratieve Organisatie gereed gekomen. Deze werd echter door de Europese Commissie niet aanvaard, omdat de elektronische uitwisseling van informatie tussen de Monitor Structuurfondsen (MSF) van het Ministerie van EZ en het MA-systeem nog niet was geïnstalleerd. In de tweede helft van 2008 is intensief verder gewerkt aan de verdere ontwikkeling en bouw van het beheerssysteem. In december 2008 is de koppeling met de MSF alsnog geoperationaliseerd.

Via een proefaanvraag is de koppeling getest. De aangepaste art. 71-beschrijving is op 5 juni 2009 door de Europese Commissie aanvaard.

Digitaal beheerssysteem

In 2008 is door de Management Autoriteit, achter de schermen, veel energie gestoken in de uitbreiding van de geautomatiseerde systemen voor de indiening en verwerking van projectaanvragen en –rapportages door projectuitvoerders. De systemen zijn gericht op het vergroten van de toegankelijkheid van het programma en de kans op fouten en communicatiestoornissen te verkleinen. Sinds ultimo 2008 is het voor aanvragers mogelijk om digitaal de subsidieaanvraag in te dienen. Al eerder werden voortgangsrapportages digitaal aangenomen en verwerkt. Aan het eind van het verslagjaar kan geconstateerd worden dat het Europees Programmasecretariaat haar automatisering in orde heeft. In 2009 wordt geïnvesteerd in verdere optimalisering.

In 2008 is door de provincies Gelderland en Overijssel een bestuursconvenant gesloten voor de uitvoering van het OP Oost-Nederland 2007-2013. Het convenant regelt de verdeling van verantwoordelijkheden en bevoegdheden tussen de beide partnerprovincies. Op basis van het convenant krijgt de provincie Overijssel vergaande invloed op de uitvoering van het programma in de Overijsselse regio's. Tevens is een principe afspraak opgenomen met betrekking tot de inzet van de beschikbare middelen in de verschillende regio's.

**Achterhoeks
Centrum voor
Technologie**

MARTIN STOR VAN HET ACHTERHOEKS CENTRUM VOOR TECHNOLOGIE:

‘Ik geloof in open innovatie’

‘Een oplaadsysteem voor elektrische fietsen, het ombouwen van auto’s zodat ze op biogas kunnen rijden, het toepassen van LED in straatverlichting, en natuurlijk de paardenzadels voor minder validen.’ Bijna achteloos noemt Martin Stor het ene product na het andere dat onder de paraplu van ACT wordt gerealiseerd. ‘Ik ben een verbinder’, zegt Stor. ‘Ik verbind niet alleen bedrijven aan elkaar maar ook bedrijven en kennisinstellingen.’

Martin Stor heeft een eigen tv-programma op Graafschap TV

En dat heeft z’n vruchten afgeworpen. Stor is inmiddels een BA-er geworden, een Bekende Achterhoeker. Dat heeft hij mede te danken aan zijn tv-programma ‘Goede Zaken’ op de commerciële zender Graafschap TV. Daar doet hij wekelijks verslag van de ontwikkelingen van zijn projecten. Voordeel van zijn bekendheid is dat bedrijven en kennisinstellingen hem weten te vinden met vragen over innovatie.

‘Ik heb gewoon opgebeld en gevraagd: wat kan ik voor jullie betekenen?’

Hoe bent u aan dat idee van dat paardenzadel gekomen?

‘In Gelderland zijn zo’n 200 zorgboerderijen en dat aantal stijgt nog steeds. Er is echt sprake van een trend. Daarop kwam ik op het idee om eens contact te zoeken met Zorgboerderij De Driehoek in Zieuwert. Ik heb gewoon opgebeld en gevraagd: wat kan ik voor jullie betekenen? Eigenaar Leo Dijkman vertelde me dat hij een model van

een paardenzadel voor minder validen had ontwikkeld; hij had er zelfs octrooi op. Helaas was het idee niet van de grond gekomen. Of ik wat voor hem kon betekenen, was de vraag.’

En dat kon u?

‘Ik herinnerde me dat het ROC Doetinchem ooit een schommel voor rolstoelgebruikers had vervaardigd. Dus ik belde mijn contactpersoon bij het ROC, omschreef kort het idee van de paardenzadel en vroeg of het mogelijk was om een prototype te laten bouwen door een groep studenten. ‘Dat kan’, kreeg ik als antwoord. Ik was best verbaasd over dat snelle antwoord, want er was geen vergadering aan te pas gekomen.’

Inmiddels zijn er twee prototypes van de paardenzadels gemaakt. ‘Paardenzadel’ is eigenlijk niet het goede woord: het is eerder een frame op vier wieltjes waartussen het paard staat. Het nieuwste prototype

‘Ik geloof in open innovatie: vernieuwen met de inbreng van zoveel mogelijk partijen.’

is een stuk lichter doordat minder materiaal gebruikt is. Bovenop het frame wordt een zadel geplaatst dat geschikt is voor minder validen. Aan weerszijden van het frame zijn twee stoeltjes, bedoeld voor hulpverleners. Stor: ‘Kijk, als jij je hele leven lang paardgereden hebt, en je raakt verlamd, bijvoorbeeld als gevolg van een dwarslaesie, dan is het natuurlijk fantastisch dat je op deze manier toch nog kunt paardrijden.’

Is er een markt voor?

‘Dat is natuurlijk afwachten, maar als je nagaat dat er zo’n 1.500 tot 2.000 zorgboerderijen in Nederland zijn, dan lijkt me dat er voldoende marktpotentieel is. Momenteel ben ik in gesprek met een aantal bedrijven uit de regio die interesse hebben om het product op de markt te brengen. Die bedrijven zien de voortgang van het product op tv; dat is natuurlijk uniek. Tijdens mijn wekelijkse programma op Graafschap TV vraag ik de kijkers namelijk mee te denken en suggesties te doen ter verbetering van het product. En het werkt: we hebben al waardevolle reacties gekregen. Ik geloof in open innovatie:

vernieuwen met de inbreng van zoveel mogelijk partijen. En daarvan is dit een goed voorbeeld.’

Hoe verliep de aanvraag van de Europese subsidies?

‘We hebben twee keer subsidie aangevraagd. De eerste keer verliep heel voorspoedig: de provincie Gelderland had namelijk een projectleider aangesteld die de aanvraag begeleidde. De tweede keer verliep het echter minder voorspoedig waardoor vertraging ontstond in de voortgang van het ACT. Uiteindelijk is alles in orde gekomen.’

Wat doet u met de Europese subsidies?

‘Het grootste deel gaat op aan het beschikbaar stellen van kennisvouchers door ACT. Daarmee kan een bedrijf kennis inkopen bij een kennisinstelling. Bedoeling is wel dat zo’n voucher gebruikt wordt voor innovatie. Daarnaast worden netwerkbijeenkomsten georganiseerd en projectleiders ingeschakeld voor de begeleiding van innovatietrajecten.’

ACT Achterhoeks Centrum voor Technologie

ACT is opgericht voor en door ondernemers uit de maakindustrie. Bij ACT gaat het om de ontwikkeling van producten vanuit een meer technische invalshoek. Het ACT ondersteunt de Achterhoekse maakindustrie (productie) bij alle soorten vragen op technologisch en bedrijfskundig gebied. Dit doet het ACT door een actieve uitwisseling te stimuleren van kennis van kennisinstututen zoals TNO, de Hogeschool Arnhem Nijmegen en het Graafschapcollege met kennis van het bedrijfsleven door bijvoorbeeld de inzet van studenten in projecten en de inzet van lectoren. Het ACT is van en voor ondernemers en richt zich op experimenten zoals open innovatie. Bij open innovatie zoeken ondernemers samen met hun klanten, toeleveranciers of andere stakeholders naar verbeteringen. Martin Stor is de enige full time medewerker bij het ACT.

- **Begunstigde: Stichting Achterhoeks Centrum voor Technologie**
- **Totale publieke financiering: € 595.350**
- **Toegekende EFRO-subsidie binnen het totaal: € 294.675**
- **Looptijd: 1 april 2008 t/m 1 juli 2010**

6. Voorlichting en Publiciteit

In 2008 is gewerkt aan verschillende communicatieactiviteiten die zijn afgeleid uit het communicatieplan GO, Gebundelde Innovatiekracht (EFRO 2007-2013). Het communicatieplan is in 2007 conform artikel 2 van de Verordening (EG) Nr.1828/2006 van de Europese Commissie opgesteld door de Management Autoriteit Oost, provincie Gelderland. Op 23 juni 2008 is het communicatieplan vastgesteld. Het plan beschrijft op hoofdlijnen het communicatiebeleid rond GO voor de gehele programmaperiode. Conform artikel 4 (EG) Nr.1828/2006 wordt informatie verschaft over het communicatieplan en de stand van de uitvoering ervan in dit verslagjaar 2008, de uitgevoerde publiciteits- en voorlichtingsmaatregelen en de gebruikte communicatiemiddelen.

In 2008 lag in de communicatie van het GO programma⁵ het accent op de werving van passende projectvoorstellen door het opstarten van algemene en specifiek op doelgroepen gerichte voorlichting. In het verlengde hiervan zijn tevens communicatieactiviteiten uitgevoerd, gericht op de vorderingen in het GO programma. In december 2008 is, vooruitlopend op het volgend verslagjaar, een jaarplan met communicatieactiviteiten voor 2009 opgesteld.

6.1 Externe communicatie

De kick-off bijeenkomst

Op 14 februari 2008 vond in het Congrescentrum Papendal in Arnhem de feestelijke aftrap van GO, Gebundelde Innovatiekracht plaats onder de titel 'B'OOST' in Oost-Nederland. Ruim honderd gasten waren aanwezig op dit Business en Innovation Event voor ondernemers. Een speciaal festijn vóór en dóór ondernemers in Oost-Nederland dat goed aansluit op de te bereiken doelgroep van het EFRO-programma. Onder de gasten bevonden zich ondernemers, regionale bestuurders en vertegenwoordigers van de onderwijs en kennisinstellingen in Oost-Nederland. Verder waren vertegenwoordigers aanwezig vanuit het coördinatiepunt Structuurfondsen van het ministerie van EZ en de Europese Unie.

Tijdens de kick off vertelden twee innovatieve ondernemers over hun ervaringen met Europese subsidies en werd de website www.go-oostnederland.eu gelanceerd. De zogenaamde 'Poort naar Europa' vormde een ontmoetingsplek waar geïnteresseerde potentiële subsidieaanvragers in gesprek konden treden met ondernemers en met inhoudelijke experts vanuit het GO-programmamanagement.

In overeenstemming met het communicatieplan, is ervoor gekozen om deze kick-off aan te sluiten op een groots ondernemersevenement. Om die reden heeft de aftrap plaatsgevonden in 2008 en niet in 2007.

Website www.go-oostnederland.eu

Op 14 februari 2008 is de website voor het GO-programma, gebundelde innovatiekracht (www.go-oostnederland.eu) opengesteld. De website is gelinkt aan de website van de provincies Gelderland en Overijssel en gelinkt aan de website van de partners: de vijf stedelijke netwerken en de drie valley's.

Op de website wordt relevante en actuele informatie over het GO (EFRO)-programma voor Oost-Nederland overzichtelijk aangeboden. Naast informatie over het programma, de doelstellingen en prioriteiten, is op de website informatie beschikbaar over het (digitaal) aanvragen van subsidies, zijn belangrijke en interessante documenten te downloaden, worden contactgegevens van de partners weergegeven en worden veelgestelde vragen beantwoord. Onder de button 'Actueel' van de website is het laatste nieuws van en over het GO (EFRO)-programma Oost-Nederland opgenomen. Hier kunnen bezoekers mediaberichten en oude nieuwsberichten over het programma opzoeken.

In september 2008 is een overzicht van gehonoreerde subsidieaanvragen aan de website toegevoegd. Alle goedgekeurde projecten worden hier met een korte beschrijving, de opbouw van de financiering en de naam van de begunstigde vermeld. Het voornemen om een digitale projectenkaart zoals de provincie Overijssel heeft ontwikkeld toe te voegen aan de GO-website is niet uitgevoerd. In het najaar van 2008 is namelijk

begonnen met de ontwikkeling van een gezamenlijke website ('Europa om de hoek') van de Nederlandse vertegenwoordiging van de Europese Commissie, het coördinatiepunt structuurfondsen van het ministerie van Economische Zaken, Economische Structuurfondsen (ESF) en de vier Management Autoriteiten van het EFRO-programma. Eind november 2009 gaat 'Europa om de hoek' integraal deel uitmaken van de GO-website. Deze digitale projectenkaart die gevoed wordt uit het MSF-datasysteem komt dan in de plaats van het projectenoverzicht.

Eind 2008 is de GO-website geëvalueerd en is geconcludeerd dat de site nog te weinig gebruik maakt van interactieve en visuele mogelijkheden. In 2008 was het

nog niet mogelijk het aantal bezoekers te registreren. Met de komst van de website 'Europa om de hoek' dat een onderdeel wordt van de site in 2009, is dit in de toekomst wel mogelijk.

Uitreiking cheques

In de zomer van 2008 zijn de eerste symbolische cheques uitgereikt aan de begunstigde projectuitvoerders door Marijke van Haaren, voorzitter van het Comité van Toezicht. De eerste uitreikingbijeenkomsten georganiseerd voor begunstigten en pers leverde niet voldoende 'exposure' op voor een goede verslaglegging door de pers. Om die reden is daarna besloten om de uitreikingen te laten plaatsvinden op bijeenkomsten voor ondernemers. De eerste uitreiking daarna vond plaats in januari 2009.

Barneveldse Krant 04-08-2008

Subsidies voor werk in regio

'Gezonde mens' thema van innovatie

ARNHEM/REGIO - 'De gezonde mens' - dat is volgens Geldersgedeputeerde Marijke van Haaren één van de centrale thema's voor de uitvoering van het regionale subsidieprogramma 'Go gebundelde innovatiekracht'.

Het gezamenlijke subsidieprogramma van de provincies Gelderland en Overijssel (GO), de landelijke overheid en Europa heeft tot doel de werkgelegenheid in de regio Oost-Nederland te bevorderen. Voor het programma hebben 'Brussel', 'Den Haag' en de beide Provincies totaal 13 miljoen euro beschikbaar gesteld. Het gaat om de projecten Food Valley, Health Valley en het Achterhoeks Centrum voor Technologie (ACT).

Werkgelegenheid

De projecten hebben als gezamenlijke noemer het bevorderen van de werkgelegenheid door innovatie Food Valley is een netwerkorganisatie gebouwd rond de Universiteit van Wageningen, waarbij innovatie in de voedingsketen centraal staat. Bij Health Valley, met de Universiteit van Nijmegen als spil, draait het om de innovatie in het thema gezondheid. ACT betreft de ontwikkeling van producten vanuit een meer technische invalshoek. Directeur Guido Matthée van Health Valley heeft van gedeputeerde Van Haaren een cheque van 4.340.000 euro ontvangen. Directeur Roger van Hoesel van Food Valley nam 3.600.000 euro in ontvangst. ACT-voorzitter Foppe Attema incasseerde een cheque van ongeveer 595.000 euro. Met deze bedragen worden deze organisaties in staat gesteld hun opdracht in de komende jaren uit te voeren.

Samenwerking

Marijke van Haaren benadrukte het belang van samenwerking tussen de verschillende innovatieprojecten, waarvan Techno Valley rond de universiteit Twente ook deel uitmaakt. „Ontwikkeling en uitwisseling van kennis vormt toch de basis van innovatie”, verklaarde de gedeputeerde de organisatie van de Valleys rond de universiteiten en hogescholen in de regio.

Deelname beurzen en bijeenkomsten

Om de bekendheid van het Europese stimuleringsprogramma GO, gebundelde Innovatiekracht, bij ondernemers te vergroten, heeft de Management Autoriteit Oost deelgenomen aan bijeenkomsten in Oost-Nederland en aan een landelijke bijeenkomst.

- Op 7 oktober 2008 heeft Food Valley een bijeenkomst gehouden om innovatieve samenwerking tussen ondernemers en kennisleveranciers te stimuleren. Onder de titel 'Creativity, how business grows' werd het centrale thema creativiteit uitgediept. Van de 350 deelnemers was ruim 60% afkomstig uit het bedrijfsleven, waarvan bijna de helft MKB. Programmamangers van het GO-programma waren op deze bijeenkomst aanwezig met een informatiestand en hebben samen met de intakers (vanuit Oost NV) algemene informatie verstrekt en meer specifiek voorlichting gegeven over de mogelijkheden van subsidiering van innovatieve projecten;
- Tijdens de Innovatieproeftuin op 3 december in de Van Nelle Ontwerpfabriek in Rotterdam, hebben een programmamanager en de communicatieadviseur van het GO-programma, samen met het coördinatiepunt Structuurfondsen van het ministerie van Economische Zaken, een informatiestand ingericht. De Innovatieproeftuin was een bijeenkomst van het Innovatieplatform onder leiding van Jan-Peter Balkenende. Het doel van deze bijeenkomst was om ondernemers, bestuurders en ambtenaren bekend te maken met de stand van zaken van innovatie in ons land en de toekomst mogelijkheden en initiatieven. Ook financiering van innovatie maakte deel uit van het thema;
- Op 4 december was het GO-programma met een aantal programmamangers met een informatiestand aanwezig op het Health Valley Event. Op dit event ontmoeten bedrijven, kennis- en zorginstellingen en wetenschappers elkaar en werden ze op de hoogte gebracht van de nieuwste ontwikkelingen op het gebied van Health. Vele initiatieven op het gebied van gezondheid en technologie uit de Health Valley regio waren hier te zien. Naast het tonen van de successen was het Health Valley Event ook een podium voor kansrijke nieuwe ideeën. Met pitches en matchmaking sessies werd gekeken naar mogelijkheden en samenwerking in nieuwe initiatieven.

Jaarevenement Let's GO Innovate!

Op 6 november 2008 organiseerde de communicatieadviseur van GO in samenwerking met Zwolle-Kampen Netwerkstad het jaarevent 'Let's GO innovate' bij J.E Stork Air in Zwolle. Het doel van deze bijeenkomst was om MKB-ondernemers uit de regio Zwolle-Kampen bekend te maken met de mogelijkheid om een innovatie met Europees geld te subsidiëren. Ondernemers werden geïnformeerd hoe ideeën werkelijkheid kunnen worden door samen te werken en werden tegelijkertijd geïnformeerd over de subsidiemogelijkheden vanuit Europa. Circa 80 genodigden hebben aan het jaarevenement deelgenomen, tweederde hiervan waren ondernemers uit de regio. Van het jaarevenement is een registratie op film gemaakt. Deze film was tot drie maanden na afloop van het evenement te zien op de GO-website.

Promotiemateriaal GO, gebundelde innovatiekracht

In 2007 is begonnen met de ontwikkeling van een huisstijl voor GO. Dit heeft in 2008 geresulteerd in een aantal promotiemiddelen zoals de brochure 'GO, Gebundelde Innovatiekracht, subsidiemogelijkheden EFRO 2007-2013 Oost-Nederland', de website, banners en een mobiele beurswand. Deze promotiemiddelen ondersteunen de presentatie van GO tijdens bijeenkomsten en beurzen. Daarnaast is voor het jaarevent een speciale uitnodiging ontworpen, die ook voor volgende jaarbijeenkomsten is te gebruiken.

Digitale nieuwsbrief

In 2008 is begonnen met het ontwerp en de ontwikkeling van een digitale nieuwsbrief GO. De eerste editie van deze digitale nieuwsbrief is verspreid in het voorjaar van 2009.

Mediarelaties

Op het moment dat projecten zijn goedgekeurd in het college van GS verstuurt de provincie Gelderland of Overijssel een persbericht hierover. Tevens worden de goedgekeurde projecten gepubliceerd op de website. Bij belangrijke nieuwswaardige activiteiten zoals ondernemersbijeenkomsten wordt de pers uitgenodigd. Van artikelen in de pers of berichten op regionale radio en tv wordt een knipselarchief bijgehouden door de provincie Gelderland.

6.2 Interne communicatie

Communicatie partners en valley's

Met de vijf stedelijke netwerken Zwolle-Kampen Netwerkstad, Twente Netwerkstad, regio de Vallei, Stadsregio Arnhem-Nijmegen en de Stedendriehoek (Apeldoorn, Deventer, Zutphen) èn de drie valley's zijn afspraken gemaakt over de communicatie rond het Europese stimuleringsprogramma GO. Communicatiemiddelen worden door de communicatieadviseur van GO ontwikkeld en ter beschikking gesteld aan de partners. Bij initiatieven van de partners of valley's informeren en betrekken zij de communicatieadviseur van GO en vice versa. GO heeft in juli 2008 een overleg geïnitieerd met de communicatieadviseurs van de partners en de valley's over afstemming van taken, verantwoordelijkheden en communicatieactiviteiten. GO ondersteunt de partners en valley's indien nodig in faciliterende zin. Op de website van de partners en de valley's is een link gelegd naar www.go-oostnederland.eu.

Netwerkactiviteiten

Om kennis en ervaring op het gebied van communicatie en public relations uit te wisselen met andere Europese subsidie programma's heeft de communicatie adviseur van GO deelgenomen aan:

- INFORM Brussel, Europees netwerk van communicatieadviseurs;
- Communicatienetwerk Structuurfondsen van EZ, landelijke werkgroep communicatie van de vier MA's en coördinatiepunt EZ;
- Bijeenkomst communicatieadviseurs van de partners en de valley's in het GO-programma.

Mainmep

MODERATOR HARRY VAN DE VOSSE VAN VOSTEQ INNOVATIONS

*'De Statische verdampingskoeler
bespaart 80% energie'*

‘Als het binnen te warm werd, hingen indianen natte lappen voor de openstaande ramen van hun wigwam. De wind verdampte het water waardoor de temperatuur in de wigwam daalde. Datzelfde principe ligt ten grondslag aan de StatiqCooler’, zegt Harry van de Vosse. ‘Er wordt gebruik gemaakt van verdamping van water; dat is een natuurlijk en zeer effectief proces. Overal waar warme lucht en water met elkaar in aanraking komen, vindt natuurlijke verdamping plaats.’

‘Hoe warmer het wordt, hoe beter de Statiqcooler werkt.’

Een oud principe in een nieuw jasje dus

‘In zekere zin wel. De StatiqCooler bestaat uit één pakket van zo’n 70 kunststof sandwich platen van 4 mm dikte. Elke plaat bevat luchtkanalen. Aan de buitenkant van elke plaat is stof bevestigd.

‘20 man extra personeel per jaar bij een marktaandeel van 5% in Nederland.’

De verticaal opgestelde platen worden door middel van afstandhouders aan elkaar bevestigd. Vervolgens wordt van bovenaf water op de platen gedruppeld. Voor de platen staat een eenvoudige ventilator. Die zorgt ervoor dat buitenlucht door het pakket gestuwd wordt. Door verdamping van het water wordt de verse buitenlucht gekoeld. Het merendeel van de gekoelde lucht stroomt door de platen de te conditioneren ruimte in, de vochtige proceslucht wordt naar buiten afgevoerd.’

Welke voordelen levert een StatiqCooler op?

‘Belangrijkste voordeel is dat het een enorme energiebesparing oplevert. Omdat je alleen maar een ventilator nodig hebt, kun je wel tot zo’n 80% energie besparen. In tegenstelling tot een airco wordt alleen gebruikt gemaakt van water, dus er komen geen chemische middelen aan te pas en is dus een milieuvriendelijk product. Testen van TNO hebben aangetoond dat er geen risico op Legionella is. En misschien wel het belangrijkste voordeel ten opzichte van een airco: de StatiqCooler werkt beter naarmate het warmer wordt en bovendien kun je gewoon de ramen openzetten in een gebouw. Een duurzaam product dus.’

Maar is de StatiqCooler ook goedkoper dan een airco?

‘De investering in de StatiqCooler is voor grotere ruimtes vergelijkbaar met de investering in een conventionele airco. De installatie zelf is wat duurder. Dat komt doordat de

luchtbehandelingkast meer volume heeft en daardoor groter moet zijn. Daar staat tegenover dat de installatie eenvoudig is omdat er geen gevaarlijke stoffen aanwezig zijn. Verder heeft de StatiqCooler nauwelijks onderhoud nodig en verbruikt hij nauwelijks energie. Vandaar dat het op langere termijn een stuk voordeliger is. Mede door financiering in het MAIN MEP project zijn wij in staat om de kostprijs van de StatiqCooler door productieautomatisering aanzienlijk te verlagen en tegelijkertijd de kwaliteit te verhogen.’

Wie heeft het patent op deze uitvinding?

‘Het bedrijf StatiqCooling B.V. heeft het patent op het principe; TebruTech B.V. heeft de machines ontwikkeld waarmee de StatiqCooler wordt gefabriceerd op basis van de gepatenteerde principes.’

En wat is uw bijdrage?

‘Ik ben door PIM aangesteld als moderator van het project. Dat

Productiehal Tebrutech in Nijverdal

‘De productielijn wordt ingezet op een sociale werkvoorziening.’

betekent dat ik namens PIM procesbegeleider ben van de businesscase. Zo maak ik bijvoorbeeld elk kwartaal een voortgangsverslag voor de subsidiegever. Tevens ben ik vraagbaak voor de twee bedrijven. Zijn er bijvoorbeeld organisatorische of technische problemen, dan overleg ik met de moderators van de andere projecten. Wellicht dat zij een oplossing voorhanden hebben.’

Wat levert dit project concreet op?

‘Allereerst heel veel nieuwe kennis. Het project is in feite een combinatie van meerdere disciplines. Denk aan: Koudetechnologie en Verbind- en Assemblagetechniek. Voor TebruTech betekent dit dat zij evolueren van paneelbouw voor industriële automatisering naar systeemintegrator, waarbij zij de complete lijn turn-key opleveren. De machine waarmee de platen geproduceerd worden, bestaat in feite uit drie onderdelen: de kniplijn, de doek-op-plaatmachine en de assemblagelij. TebruTech heeft in fase 1 van MAIN MEP de machine ontwikkeld voor het aanbrengen van

het doek op de plaat. De machine is veilig en eenvoudig te bedienen. Dat laatste is heel belangrijk, want de machine zal worden bediend door personeel van de sociale werkvoorziening in Ommen.’

En hoe staat het met de werkgelegenheid?

‘Wij hebben berekend dat – alleen al in Nederland – zo’n 32.000 airco’s per jaar worden vervangen. Wij schatten ons marktaandeel op zo’n 4,5 à 5 %, ofwel zo’n 1.500 stuks per jaar. Bij dat aantal hebben we 20 man extra personeel per jaar nodig. Inmiddels is er al veel buitenlandse belangstelling voor de StatiqCooler waarvan de productie in Nederland blijft, dus dat aantal kan substantieel hoger uitpakken.’

MainMep

MAIN is het platform voor ontwikkeling en vernieuwing in de Oost-Nederlandse maakindustrie. Onderdeel van MAIN is het programma MEP: Manufacturing Excellence Project. MEP ondersteunt initiatieven voor nieuwe producten en/of markten. MEP wordt gefinancierd door de provincie Overijssel. Financiering gebeurt mede met EFRO-subsidies. Om te kunnen voldoen aan de eisen die verbonden zijn aan toekenning van EFRO-subsidies, is Stichting Projecten Innovatie Maakindustrie (PIM) opgericht, die belast is met de uitvoering van de verschillende initiatieven. Voorwaarden voor subsidie: innovatie, samenwerking (bedrijvenclusters) en significant werkgelegenheidseffect. Inmiddels zijn 16 verschillende projecten opgezet, zoals bijvoorbeeld een vloeistofscheider, 24/7 automatiseringsconcepten voor verspanende productieprocessen, een assortiment HALAL-kippen en de StatiqCooler.

- **Begunstigde : Stichting Projecten Innovatie Maakindustrie**
- **Totale publieke financiering: € 6.469.966**
- **Toegekende EFRO subsidie binnen het totaal: € 5.102.085**
- **Looptijd: 1 januari 2008 t/m 30 juni 2011**

Bijlagen

Bijlage 1

Tabel 1 Financiële informatie over de voortgang van het programma (gecertificeerde uitgaven)

	UITGAVEN BEGUNSTIGDEN	OVEREENKOMSTIGE OVERHEIDS BIJDRAGE	PARTICULIERE UITGAVEN	UITGAVEN BETALENDE INSTANTIE	TOTAAL AAN VAN COMMISSIE ONTVANGEN BETALINGEN
Prioritaire As 1 EFRO	0	0	0	0	4.764.000
Prioritaire As 2 EFRO	0	0	0	0	2.256.000
Prioritaire As 3 EFRO	0	0	0	0	857.000
Prioritaire As 4 EFRO	0	0	0	0	328.000
Totaal-generaal	0	0	0	0	8.205.000
Totaal in overgangsregio's in het totaal-generaal	0	0	0	0	0
Totaal in niet-overgangsregio's in het totaal-generaal	0	0	0	0	8.205.000
Uitgaven van het ESF type in het totaal-generaal als het operationeel programma wordt medefinancierd door het EFRO	0	0	0	0	0

Bijlage 2

Tabel 2 Cumulatieve uitsplitsing van toewijzingen van de communautaire bijdrage per categorie, combinatie van de dimensies 1 t/m 5

DIMENSIE 1 PRIORITAIR THEMA	DIMENSIE 2 FINANCIERINGS- VORM	DIMENSIE 3 GEBIED	DIMENSIE 4 ECONOMISCHE ACTIVITEIT	DIMENSIE 5 PLAATS VAN UITVOERING	BEDRAG
2	1 non-repayable aid	(01) stad	22	(NL21) Ov	4.807.070
3	1 non-repayable aid	(01) stad	6 22	(NL22) Gld (NL22) Gld	294.675 3.905.351
6	1 non-repayable aid	(05) platteland	21	(NL22) Gld	405.970
7	1 non-repayable aid 2 Aid	(01) stad (01) stad	6 22	(NL21) Ov (NL22) Gld	5.102.085 2.098.275
9	1 non-repayable aid	(05) platteland	6	(NL22) Gld	367.188
50	1 non-repayable aid	(01) stad	22	(NL22) Gld	1.000.000
61	1 non-repayable aid	(01) stad	13 20	(NL22) Gld (NL22) Gld	2.306.630 1.000.000
63	1 non-repayable aid	(01) stad	19	(NL21) Ov	772.961
75	1 non-repayable aid	(01) stad	21	(NL21) Ov	243.889
Totaal					22.304.094

**Tabel 2a Dimensie 1:
Bijdrage naar prioritair thema**

Prioritair thema	Bedrag
2	4.807.070
3	4.200.026
6	405.970
7	7.200.360
9	367.188
50	1.000.000
61	3.306.630
63	772.961
75	243.889
Totaal	22.304.094

**Tabel 2b
Dimensie 2: Bijdrage naar financieringsvorm**

Financieringsvorm	Bedrag
1 Non-repayable aid	20.205.819
2 Aid	2.098.275
Totaal	22.304.094

**Tabel 2c
Dimensie 3: Bijdrage naar gebied**

Gebied	Bedrag
(01) Stad	21.530.936
(05) Platteland	773.158
Totaal	22.304.094

**Tabel 2d
Dimensie 4: Bijdrage naar economische activiteit**

Economische activiteit	Bedrag
6	5.763.948
13	2.306.630
19	772.961
20	1.000.000
21	649.859
22	11.810.696
Totaal	22.304.094

**Tabel 2e
Dimensie 5: Bijdrage naar plaats van uitvoering**

Plaats van uitvoering	Bedrag
(NL21) Ov	10.926.005
(NL22) Gld	11.378.089
Totaal	22.304.094

Bijlage 3 Overzicht beschikte projecten 2008 OP Oost

Tabel 3a Beschikte projecten 2008 prioriteit 1

MAATREGEL	PROJECTNAAM	AANVRAGER	TOTALE PROJECTKOSTEN IN € (BESCHIKT)	TOEGEKENDE EFRO- BIJDRAGE IN € (BESCHIKT)
PROVINCIE OVERIJSEL				
1.1	MAIN MEP	Stichting Projecten Innovatie Maakindustrie	11.337.966	5.102.085
1.1	IPC Hart van Zuid	Stichting STODT	6.346.700	1.821.345
1.1	Apothekers van de toekomst	KLS Nederland BV en AOPACK BV	1.717.692	772.961
1.1	ISETI	Stichting ISETI	11.942.900	2.985.725
1.1	Gezonde Klassen	UNICA Installatie- techniek BV	1.133.799	243.889
PROVINCIE GELDERLAND				
1.2	WPM: Werkingsprincipe van de droge sortering	VAR BV, Big River Innovation en WPM DEVCO	811.940	405.970
1.1	GELDerland voor Innovaties	Participatiemaatschappij Oost-Nederland	4.196.575	2.098.275
1.1	Veluws Centrum voor Technologie	Stichting Veluws Centrum voor Technologie	758.765	367.188
1.1	Health Valley	Stichting Health Valley	3.722.904	1.675.306
1.1	Food Valley	Stichting Food Valley	4.941.296	2.230.045
1.1	Achterhoeks Centrum voor Technologie	Stichting Achterhoeks Centrum voor Technologie	670.350	294.675

Tabel 3b Beschikte projecten 2008 prioriteit 2

MAATREGEL	PROJECTNAAM	AANVRAGER	TOTALE PROJECTKOSTEN IN € (BESCHIKT)	TOEGEKENDE EFRO- BIJDRAGE IN € (BESCHIKT)
PROVINCIE GELDERLAND				
2.1	Ringstraten Nijmegen Opwaardering verblijfs- en vestigingsklimaat en Investeringsregeling	Gemeente Nijmegen	4.609.189	2.074.135
2.2	Revitalisering HarselaarWest	Gemeente Barneveld	7.616.987	1.000.000

Tabel 3c Beschikte projecten 2008 prioriteit 3

PROJECTNAAM	AANVRAGER	TOTALE PROJECTKOSTEN IN € (BESCHIKT)	TOEGEKENDE EFRO- BIJDRAGE IN € (BESCHIKT)
PROVINCIE GELDERLAND			
Ringstraten Nijmegen Opwaardering verblijfs- en vestigingsklimaat en Investeringsregeling	Gemeente Nijmegen	464.990	232.495
MFC DOK Zuid	Gemeente Apeldoorn	5.763.000	1.000.000

Tabel 3d Beschikte Technische Bijstand prioriteit 4

PROJECT	TSK	EFRO T/M 2008 GECOMMITTEERD	EFRO 2008 BEGROOT	RIJK	REGIO	PRIVAAT
Totaal	1.111.954	555.977	900.000	0	555.977	-

Bijlage 4 Organisatie van het OP Oost

In deze bijlage wordt de organisatie- en management-structuur van het Operationeel Programma Oost-Nederland weergegeven. De verantwoordelijkheden en de bevoegdheden van de verantwoordelijke autoriteiten (Management Autoriteit, Certificeringsautoriteit en Auditautoriteit) zijn tekstueel weergegeven. Aangezien de werking van het Comité van Toezicht en de beide Stuurgroepen reeds eerder zijn toegelicht, zijn van deze organen in deze bijlage alleen de ledenlijsten weergegeven.

Management Autoriteit

De leden van Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland gezamenlijk treden, conform het besluit EFRO programmaperiode 2007-2013 van 3 oktober 2007, op als Management Autoriteit van het Operationeel Programma Oost-Nederland. Taken van de Management Autoriteit zijn onder meer:

- Erop toezien dat concrete acties (projecten) voor financiering worden geselecteerd met inachtneming van de voor het programma geldende criteria en gedurende de hele uitvoeringsperiode in overeenstemming met de geldende communautaire en nationale voorschriften;
- Verifiëren of de medegefinancierde producten en diensten zijn geleverd en of de voor de concrete acties door de subsidieontvangers gedeclareerde uitgaven daadwerkelijk zijn gedaan en met de communautaire en nationale voorschriften in overeenstemming zijn;
- Ervoor zorgen dat er een systeem is om boekhoudkundige gegevens voor elke concrete actie in het kader van het programma in geïnformatiseerde vorm te registreren en te bewaren, en dat de gegevens over de uitvoering die nodig zijn voor het financiële beheer, het toezicht, de verificaties, de audits en de evaluatie worden verzameld;
- Ervoor zorgen dat de subsidieontvangers en andere betrokken instanties hetzij een afzonderlijk boekhoudsysteem, hetzij een passende boekhoudkundige code gebruiken;
- Erop toezien dat de evaluaties plaatsvinden;
- Procedures instellen om te garanderen dat alle

documenten met betrekking tot uitgaven en audits nodig zijn worden bijgehouden;

- Erop toezien dat de Certificeringsautoriteit alle nodige informatie ontvangt;
- Sturing geven aan de werkzaamheden van het Comité van Toezicht, en het de documenten bezorgen die het nodig heeft om op de kwaliteit van de uitvoering van het operationele programma toezicht te kunnen houden in het licht van de specifieke doelstelling daarvan;
- De jaarverslagen en het eindverslag over de uitvoering opstellen en, na goedkeuring door het Comité van toezicht, indienen bij de Europese Commissie;
- Erop toezien dat de voorschriften betreffende voorlichting en publiciteit worden nagekomen;
- De Commissie informatie verstrekken aan de hand waarvan zij grote projecten kan beoordelen;
- Het uitvoeren van betalingen aan subsidieontvangers.

Certificeringsautoriteit

De Certificeringsautoriteit voor het Operationeel Programma Oost-Nederland is de Dienst Regelingen van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. De Certificeringsautoriteit is verantwoordelijk voor het verifiëren van de juistheid en compleetheid van betalingsverzoeken en uitgavenstaten die de Management Autoriteit van het Operationeel Programma Oost-Nederland indient bij de Europese Commissie. Ook is het de verantwoordelijkheid van de CA een boekhouding bij te houden van te innen bedragen en van de bedragen die worden geschrapd naar aanleiding van volledige of gedeeltelijke intrekking van de bijdrage voor een concrete actie.

Auditautoriteit

Als centrale Auditautoriteit voor de Nederlandse EFRO Doelstelling 2-programma's treedt de Audit Dienst van het Ministerie van Financiën op. De Auditautoriteit beoordeelt voorafgaand aan de eerste betaalaanvraag de opzet en het bestaan van de AO/IC en ziet er vervolgens op toe dat het beheers- en controlesysteem van het Operationeel Programma goed functioneert.

Ledenlijsten Comité van Toezicht en Stuurgroepen

Leden van het Comité van Toezicht OP Oost 2008

- Mevrouw M.H.H. van Haaren (Provincie Gelderland, voorzitter)
- De heer D. Buursink (Provincie Overijssel, plaatsvervangend voorzitter)
- De heer G.M. Muijzers (Europese Commissie)
- De heer drs. R. van Raak (Ministerie van Economische Zaken)
- De heer drs. J.J. Modder (Stadsregio Arnhem-Nijmegen)
- De heer mr. J.A.M.L. Houben (Regio De Vallei)
- De heer drs. P. den Oudsten (Netwerkstad Twente)
- De heer M. Knol (Zwolle-Kampen Netwerkstad)
- De heer ir. K.J. van Ast (Universiteit Twente)
- De heer ir. A.P. Heidema (Stedendriehoek)
- De heer ing. C.J. van den Bos (SER Overijssel)
- De heer drs. J. D. Wilton (SER Gelderland)
- De heer dr. Ir. T.J.N.M. de Bruijn (Duurzaamheidsautoriteit)
- Mevrouw J.I. Lauret (secretaris)

Leden van de Stuurgroep prioriteit 2 en 3

- De heer E.J. Krouwel (Stuurgroepvoorzitter)
- De heer H. de Haan (Stuurgroepvoorzitter (tijdelijk))
- Mevrouw I. Geveke (Zwolle-Kampen Netwerkstad)
- De heer mr. P.M.M. Beeker (Provincie Overijssel)
- De heer J.J.M. Berkvens (Regio De Vallei)
- De heer drs. L. Busschops (Stadsregio Arnhem-Nijmegen)
- De heer prof. dr. S.A.H. Denters (Universiteit Twente)
- De heer mr. B.P. Enklaar (Provincie Gelderland)
- De heer drs. W.G. van Kalkeren (Provincie Gelderland)
- De heer E. Koning (Stedendriehoek)
- De heer mr. J.F. Wijsma (Ministerie van EZ)
- De heer G.H. Meesterberends (Twente Netwerkstad)
- Mevrouw K. Janssens (Stedendriehoek)
- De heer W.G.J. Strang (Stedendriehoek)

Leden van de Stuurgroep prioriteit 1

- De heer dr. G.L. Sporre (Stuurgroepvoorzitter)
- De heer ir. H.J. Vos (UMC St. Radboud)
- De heer prof. dr. ir. A.C.M. van Hooijdonk (Campina)
- De heer drs. J.A. de Vries (Aap bio implants)
- De heer ing. H.J.M. Kroft (Heinz)
- De heer drs. A.P.J. Burghouts (Borger & Burghouts)
- De heer T. de Bruine (Brinks Metaalbewerking)
- De heer M.J. van der Ven (Royal Haskoning)
- De heer G.J. Klein Wolterink (Intenzis)
- De heer prof. dr. ir. R. Rabbinge (Wageningen UR)
- De heer drs. F.A.M. Kerckhaert (stedelijke netwerken)
- De heer mr. J.F. Wijsma (Ministerie van EZ)
- De heer J.J.P. Reintjes (Nefit)
- De heer mr. B.P. Enklaar (Provincie Gelderland)
- Mevrouw ir. I. de Boer (Provincie Overijssel)
- Mevrouw N. de Vries (Provincie Gelderland)
- De heer G. Brill (Provincie Overijssel)
- De heer mr. H.W. Nieuwenhuis (Provincie Gelderland)

Noten

- 1 De belangrijkste bron van gegevens gebruikt in deze en de volgende paragraaf betreft het CBS. De gegevens zijn bewerkt door ERAC.
- 2 Gegevens betreffende de productie in de nijverheidssector worden maandelijks gepubliceerd door het CBS.
- 3 Dit bedrag omvat slechts de private investeringen in R&D. Gegevens betreffende publieke uitgaven aan R&D zijn helaas niet voorhanden.
- 4 Het geregistreerd aantal vacatures is structureel klein, als een gevolg van registratieproblemen en (snelle) invulling van beschikbare vacatures. Het leeuwendeel van de 'beschikbare' vacatures wordt hierdoor gevormd door slecht invulbare vacatures.
- 5 In dit hoofdstuk wordt het OP Oost 2007-2013, overeenkomstig de communicatie doelstellingen, aangeduid als het GO programma.

Colofon

Tekst & redactie

ERAC B.V.

Communication Concert BV, onder verantwoordelijkheid van de Management Autoriteit Oost-Nederland

Creatief concept

Communication Concert BV, Weesp

Vechtlust Communicatie BV, Weesp

Ontwerp cover en layout

Kees de Bruijn, Giesbeek

Fotografie

Remco Bohle

Druk

Provincie Gelderland

Uitgave

Management Autoriteit Oost-Nederland

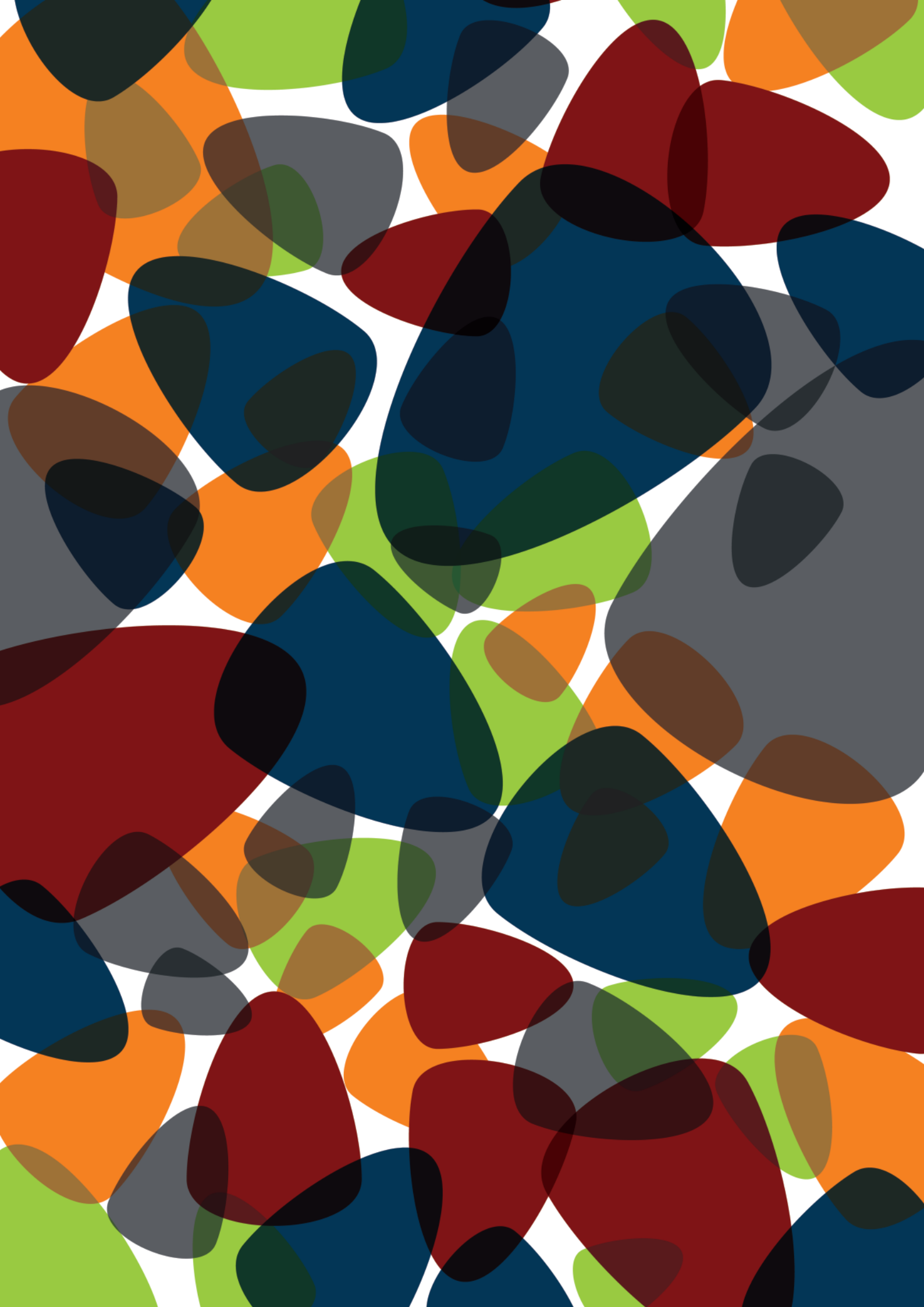
Prinsenhof 3

6811 CE Arnhem

www.go-oostnederland.eu

Deze uitgave is mede mogelijk gemaakt door de Europese Unie

Management Autoriteit Oost-Nederland

Prinsenhof 3
6811 CE Arnhem

www.go-oostnederland.eu